

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ & ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ,
ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ: Ψυχοκοινωνική θεώρηση

Συγγραφή: Κόλλια Αναστασία

Μέλη τριμελούς επιτροπής:

Ίσαρη Φιλία («Επιβλέπουσα Καθηγήτρια»)

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Ψυχολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Κλεφτάρας Γιώργος (Μέλος)

Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Λουμάκου Μαρία (Μέλος)

Καθηγήτρια Τμήματος Ψυχολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου
Αθηνών

Βόλος, Νοέμβριος 2018

Υπεύθυνη δήλωση περί μη λογοκλοπής

Η Κόλλια Αναστασία, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ: Ψυχοκοινωνική θεώρηση» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή / και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά στο τμήμα των βιβλιογραφικών παραπομπών με πλήρη περιγραφή.

Η ΔΗΛΟΥΣΑ

ΚΟΛΛΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος αυτής της έρευνας είναι να κατανοηθεί ο τρόπος που βιώνουν τα άτομα την εμπειρία της δερματοστιξίας, το νόημα που αποδίδουν σε αυτή και το πως κατανοούν τον εαυτό τους σε σχέση με τη δερματοστιξία. Στην έρευνα συμμετείχαν 12 άτομα με δερματοστιξία από τα οποία τα μισά ήταν άνδρες και τα υπόλοιπα μισά γυναίκες. Η δειγματοληψία έγινε με την μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας και με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας. Η μέθοδος συλλογής υλικού έγινε με βάση την ημι-δομημένη συνέντευξη. Τα ερευνητικά δεδομένα που παράχθηκαν από τις συνεντεύξεις αναλύθηκαν με τη μέθοδο της ερμηνευτικής φαινομενολογικής προσέγγισης. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση είναι τα εξής: Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών, η εμπειρία και η σημασία του πόνου στη δερματοστιξία, το τατουάζ ως στολίδι και ως τέχνη, το τατουάζ ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας και η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας. Από τα αποτελέσματα διαφαίνεται περαιτέρω η εμπειρία της δερματοστιξίας και το νόημα που έχει για τους συμμετέχοντες. Υποστηρίζεται ότι η έρευνα μπορεί να συμβάλει στο τομέα της συμβουλευτικής σε άτομα με δερματοστιξία.

Λέξεις κλειδιά: Δερματοστιξία, Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση

ABSTRACT

The aim of this research is to understand the way individuals experience the experience of tattooing, the meaning they attribute to it and how they perceive themselves in relation to tattoos. Twelve people with tattoos, half of whom were men and half women, were involved in the survey. The sample was purposive and the method of snowball was used as the participants were recruited based on the social networking of each participant. The method of collecting material was based on the semi-structured interview. The data generated by the interviews were analyzed using the method of interpretive phenomenological approach. The results of the analysis are as follows; The body as a container of embodied recordings, the experience and the significance of pain in tattooing, tattoos as a means of expression or the construct of identity and the social aspect of tattooing. It is argued that research can contribute to counseling people with tattoos.

Key words: Experience of tattooing, Interpretive Phenomenological Approach

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η δερματοστιξία αποτελεί ένα ευρέως διαδεδομένο κοινωνικό φαινόμενο. Με βάση την ταχεία διάδοση και την υιοθέτηση της πρακτικής της δερματοστιξίας η παρούσα έρευνα ενδιαφέρεται να εξετάσει τον τρόπο που βιώνουν τα άτομα τη δερματοστιξία, το πώς κατανοούν τον εαυτό τους μέσα από αυτή αλλά και ποια νοήματα κρύβονται πίσω από τις εικόνες της δερματοστιξίας. Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να διερευνηθούν οι τρόποι που τα άτομα νοηματοδοτούν την πρακτική της δερματοστιξίας.

Συγκεκριμένα, θα αναπτυχθούν διάφορες πτυχές της δερματοστιξίας, όπως τις αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες της έρευνας, οι οποίοι είναι φορείς τατουάζ. Οι λόγοι που τους οδήγησαν στην απόφασή τους να κάνουν τατουάζ, αλλά και οι λειτουργίες και οι συμβολισμοί των τατουάζ αποτέλεσαν τη βάση της διερεύνησης της ψυχοκοινωνικής πλευράς και ενσώματης διάστασης της δερματοστιξίας.

Στην παρούσα έρευνα έλαβαν μέρος 12 άτομα με δερματοστιξία, 6 γυναίκες και 6 άνδρες. Η δειγματοληψία έγινε σύμφωνα με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας και με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας καθώς η εύρεση των συμμετεχόντων έγινε με βάση την κοινωνική δικτύωση του κάθε συμμετέχοντα. Ως μέθοδος συλλογής υλικού χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα ήταν η ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση με στόχο την κατανόηση του βιώματος της εμπειρίας της δερματοστιξίας.

Τα αποτελέσματα που αναδύθηκαν από την ανάλυση ομαδοποιήθηκαν σε πέντε βασικές θεματικές κατηγορίες και υποθέματα, οι θεματικές κατηγορίες προσδιορίστηκαν ως εξής: Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών, συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες μέσω του τατουάζ αποτυπώνουν στο σώμα τους σκέψεις συναισθήματα και την ανάγκη για σύνδεση με τους σημαντικούς άλλους. Η εμπειρία του πόνου στη δερματοστιξία αποτελεί μία άλλη κατηγορία, καθώς ο πόνος θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της δερματοστιξίας αναδείχθηκε ο τρόπος που τον βιώνουν οι συμμετέχοντες καθώς και η σημασία του για τα άτομα. Το τατουάζ ως στολίδι και ως τέχνη έδειξε πως συνδέεται η δερματοστιξία στη σχέση του ατόμου με το σώμα του. Άλλη μια θεματική αφορά στη δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας. Τέλος, η θεματική κατηγορία της κοινωνικής πλευράς της δερματοστιξίας αναδεικνύει θέματα κοινωνικής αντιμετώπισης της δερματοστιξίας αλλά και τη δυναμική της σχέσης με τον tattoo artist που αναπτύσσεται με τους συμμετέχοντες.

Γενικώς, μέσα από τα αποτελέσματα αναδεικνύεται η ψυχοκοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας καθώς επίσης και το νόημα που έχει αυτή για τους συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναλύονται περαιτέρω στο κομμάτι της συζήτησης. Η διερεύνηση του βιώματος της εμπειρίας της δερματοστιξίας θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της συμβουλευτικής σχέσης μεταξύ συμβούλου και συμβουλευόμενου μέσω της κατανόησης του φαινομένου της δερματοστιξίας και της αποδοχής αλλά και να λειτουργήσει ως ψυχοδιαγνωστικό εργαλείο καθώς τα άτομα μπορούν να μιλήσουν για τον εαυτό τους, τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους μέσα από τις εικόνες της δερματοστιξίας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κ. Ίσαρη Φιλία για τη συνεργασία και την καθοδήγηση στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας καθώς και για την ευαισθησία με την οποία «συσχετίστηκε» με τους συμμετέχοντες μου μέσα από την μελέτη των αφηγήσεών τους. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον κ. Κλεφτάρα Γιώργο που το όνειρό του για την δημιουργία του μεταπτυχιακού προγράμματος αποτέλεσε σταθμό στην ζωή μου καθώς άνοιξε τον δρόμο ώστε να ζήσω ένα όμορφο ταξίδι, γεμάτο εμπειρίες, βιώματα, συναισθήματα, σχέσεις, γνώσεις και προσωπική εξέλιξη. Τον ευχαριστώ ιδιαίτερα για την στήριξή του σε όλη την διάρκεια της φοίτησής μου, όπως ακόμα για το σεβασμό και το πανεπιστημιακό ήθος που απέπνεε το διδακτικό του έργο. Θα ευχαριστήσω ακόμα την κ. Λουμάκου Μαρία για την προθυμία της να συνεισφέρει στη διπλωματική μου εργασία. Ευχαριστώ επίσης τους συμφοιτητές μου για τις εμπειρίες και γνώσεις που μοιράστηκαν μαζί μου στη διάρκεια της φοίτησης μας καθώς και τον κ. Τσιάπρα Δημήτρη, υπεύθυνο γραμματείας του ΠΜΣ για τη θετικότητα, την προθυμία του να εξυπηρετήσει και την άψογη υποστήριξη των καθηκόντων του που είχε σαν αποτέλεσμα να προχωράνε χωρίς κενά ή καθυστερήσεις οι φοιτητικές μου υποχρεώσεις.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα αδέρφια μου που με το τρόπο τους συνέβαλαν στην εξέλιξή μου. Ιδιαίτερα, ευχαριστώ τη Βάσω και την Εύη για την ενθάρρυνση και την έμπρακτη συμπαράσταση τους όταν υπήρχαν δύσκολες ημέρες στη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Ευχαριστώ τους συμμετέχοντες της έρευνας για τη συμμετοχή και την εμπιστοσύνη τους. Τέλος, θα ήθελα να την αφιερώσω στον πατέρα μου και τον αδερφό μου που έφυγαν από τη ζωή και δεν πρόλαβαν να χαρούν την είσοδο μου στο πανεπιστήμιο, και ιδιαίτερα, αφιερώνω την όλη προσπάθεια μου στη μνήμη της αξιαγάπητης και γλυκύτατης μητέρας μου που μέσα από το παράδειγμα του βίου της μου δίδαξε τι σημαίνει καλοσύνη, αλtruισμός, προσφορά, ευαισθησία, αγάπη, εσωτερική δύναμη και ψυχική αντοχή, σεβασμός και χαρά για το δώρο της ζωής. Θέλω να την ευχαριστήσω για αυτό που ήταν και για αυτό που συνεχίζει να είναι στη ζωή μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 Ιστορική αναδρομή.....	2
1.2 Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ.....	5
1.3 Το σώμα και ο εαυτός και τα τατουάζ.....	10
1.4 Ο εαυτός και οι άλλοι και τα τατουάζ.....	13
1.5 Νοηματοδότηση της δερματοστιξίας.....	18
1.6 Δερματοστιξία και υγεία.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ..... 25

2.1 Συμμετέχοντες.....	25
2.2 Μέθοδος συλλογής υλικού.....	26
2.3 Διαδικασία συλλογής υλικού.....	27
2.4 Μέθοδος και διαδικασία ανάλυσης δεδομένων.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....30

3.1 Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών	30
3.1.1 Περιέκτης ενδοπροσωπικών καταγραφών.....	30
3.1.2 Περιέκτης διαπροσωπικών καταγραφών.....	33
3.2 Η εμπειρία του πόνου στη δερματοστιξία.....	35
3.3 Το τατουάζ ως στολίδι και ως τέχνη.....	40
3.4 Η δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας.....	45
3.4.1 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του ιδανικού εαυτού	45
3.4.2 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του ελεύθερου εαυτού.....	46
3.4.3 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης τους δυναμικού εαυτού.....	47
3.4.4 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης και ανάμνησης της παιδικότητας.....	49

3.5 Η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας	50
3.5.1 Στάσεις τρίτων προς την δερματοστιξία.....	50
3.5.2 Η αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιλήψεων της δερματοστιξίας από άτομα με τατουάζ.....	52
3.5.3 Η κοινωνική επιρροή της δερματοστιξίας.....	55
3.5.4 Η σχέση με τον tattoo artist.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	68
5.1 Προτάσεις.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ.....	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.....	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.....	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε.....	88

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δερματοστιξία αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις τις τελευταίες δεκαετίες. Συνεχώς τα άτομα που επιλέγουν τη δερματοστιξία αυξάνονται ολοένα και περισσότερο σε πολλές χώρες του κόσμου, όπως και στην Ελλάδα. Η κοινωνιολογία του σώματος άρχισε πρόσφατα να προσεγγίζει τη δερματοστιξία ως ένα τρόπο αυτοέκφρασης και σωματικής πολιτικής, ανοίγοντας έτσι το δρόμο σε μια θετική διάγνωση της δερματοστιξίας (Oksanen & Turtiainen, 2005)

Καθώς η μελέτη της δερματοστιξίας θα διεξαχθεί με βάση την ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση, σκοπός της έρευνας αποτελεί η κατανόηση σε βάθος της εμπειρίας της δερματοστιξίας ώστε να διαφωτιστούν οι λόγοι επιλογής αλλά και τα οφέλη που αποκομίζουν τα άτομα μέσα από τη διαδικασία της δερματοστιξίας. Η μελέτη σκοπό έχει να δώσει έμφαση στην οπτική γωνία των υποκειμένων και στον τρόπο που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν το φαινόμενο της δερματοστιξίας ώστε να διαπιστώσουμε ποια βαθύτερα νοήματα ή κίνητρα βρίσκονται πίσω από αυτή την επιλογή.

Επίσης, η έρευνα σκοπό έχει να συμβάλει στην διερεύνηση και την παραγωγή της γνώσης στον τομέα της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Συγκεκριμένα, η κατανόηση σε βάθος της δερματοστιξίας είναι δυνατόν να επιτρέψει στον ερευνητή, από τη σκοπιά του συμβούλου να δημιουργήσει σχέση εμπιστοσύνης με τον συμβουλευόμενο η οποία χαρακτηρίζεται από άνευ όρων αποδοχή και σεβασμό προς τον συμβουλευόμενο. Ακόμη, μέσα από την εμπειρία της νοηματοδότησης της δερματοστιξίας οι συμβουλευόμενοι μπορούν να κατανοούν και να επεξεργάζονται στοιχεία τους εαυτού τους αλλά και των βιωμάτων τους, τα οποία απεικονίζονται στο σώμα τους. Επιπλέον, η δερματοστιξία μπορεί να συμβάλει και σε επίπεδο ψυχοδιαγνωστικής προσέγγισης καθώς τα άτομα μιλούν και δίνουν νόημα στα σύμβολα που απεικονίζονται στο σώμα τους.

Έτσι, λοιπόν, τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης και τα οποία θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε με την ολοκλήρωση της έρευνας, διαμορφώνονται ως εξής:

1. Πως βιώνουν τα άτομα την εμπειρία της δερματοστιξίας;
2. Πως τα άτομα νοηματοδοτούν την πρακτική της δερματοστιξίας;
3. Πως κατανοούν τον εαυτό τους οι συμμετέχοντες μέσα από τη δερματοστιξία;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1.1. Ιστορική αναδρομή

Ο όρος *τατουάζ* προέρχεται από την ταϊτινή λέξη «tatu» που σημαίνει «σημαδεύω κάτι» (Grief et al., όπως αναφέρεται στο Tsang, 2014) ή από τη λέξη «tattoo», «tatau» ή «tattaw», που προέρχεται από την πολυνησιακή λέξη «ta» και σημαίνει «χτυπάω» ή «εντυπωσιακός» (striking) (Wessely, 2013). Η δερματοστιξία υπάρχει εδώ και πάνω από πέντε χιλιάδες χρόνια, από τη νεολιθική εποχή, και υπάρχει σε όλους τις πολιτισμούς, με τη μοναδικότητα του κάθε τατουάζ να αναδεικνύεται, αλλά και με διαφορετικούς συμβολισμούς και νοήματα (Koch et al., 2005· Κοσμέτσα, 2010· Rapp, 2010· Wohlrab et al., 2007).

Η δερματοστιξία αποτελεί πρακτική τροποποίησης του σώματος, που διαδίδεται ολοένα και περισσότερο τη σημερινή εποχή, ανεξάρτητα από το κοινωνικό και επαγγελματικό υπόβαθρο του κάθε ατόμου (Rapp, 2010). Ως *τροποποίηση του σώματος* ορίζεται η (ημι-) μόνιμη, συνειδητή αλλαγή του ανθρώπινου σώματος, στην οποία περιλαμβάνονται και τα τατουάζ (Featherstone, 1999, όπως αναφέρεται στο Wohlrab, Stahl & Karpeler, 2007). Η τροποποίηση του σώματος χαρακτηρίζεται μόνιμη ή προσωρινή ανάλογα με τα αποτελέσματά της. Η διακόσμηση και ο στολισμός του σώματος με ρουχισμό, στυλ μαλλιών και κοσμήματα αποτελούν προσωρινές αλλαγές που συμβάλλουν στην προσωπική εικόνα των ατόμων. Ωστόσο, η τροποποίηση του σώματος συνδέεται περισσότερο με τις μόνιμες πρακτικές, όπως η δερματοστιξία και οι χειρουργικές αισθητικές επεμβάσεις (Rapp, 2010).

Παρόλο που η εξωτερική εμφάνιση των τατουάζ διαφοροποιείται ανάλογα με τον πολιτισμό, τα τατουάζ είχαν ανέκαθεν ένα συγκεκριμένο νόημα για κάθε λαό (Tsang, 2014· Wohlrab et al., 2007). Κάποιοι λαοί χρησιμοποιούσαν τα τατουάζ για τιμωρία, οπότε και ήταν ένδειξη στιγματισμού, και άλλοι για διακόσμηση και ως ένδειξη τιμής (Tsang, 2014). Οι αρχαίοι Έλληνες, που υιοθέτησαν την πρακτική της δερματοστιξίας από τους Πέρσες (Frecentese, 2013· Rapp, 2010), τη χρησιμοποίησαν αναλόγως, ως τιμωρία σε αιχμάλωτους πολέμου και σκλάβους (Atkinson, 2003· Frecentese, 2013· Hennessy, 2011) ή ως ένδειξη εγκληματικότητας και αποκλίνουσας συμπεριφοράς (Atkinson, 2003· Frecentese, 2013· Hennessy, 2011· Rapp, 2010), προκειμένου ο φορέας του τατουάζ να έχει ένα μόνιμο σημάδι στο σώμα του που αντανάκλα την ταπείνωση ή τη χαμηλή κοινωνική του θέση (Frecentese, 2013). Στην Αίγυπτο η δερματοστιξία αποτέλεσε ιερή και αξιοσέβαστη μορφή τέχνης, στην οποία είχαν πρόσβαση μόνο τα άτομα με υψηλό κύρος. Γενικότερα, στις

κοινωνίες που δεν είχαν γραφή, τα τατουάζ λειτουργούσαν ως ενδείξεις που διαφοροποιούσαν το ρόλο και την εξουσία, καθώς ήταν μια μορφή οπτικής ένδειξης της σημασίας των ατόμων σε μια φυλή. Ακόμη, χρησιμοποιούνταν και για τη διάκριση των σκλάβων από τους ελεύθερους πολίτες (Tsang, 2014). Η δερματοστιξία υπήρξε σημαντική σε θρησκείες όπως ο Βουδισμός και ο Ινδουισμός, αντίθετα με τον Χριστιανισμό, τον Ισλαμισμό και τον Ιουδαϊσμό. Στους Λατινοαμερικανικούς λαούς, το τατουάζ συμβόλιζε την ταυτότητα της ομάδας και την εθνική υπερηφάνεια (Tsang, 2014).

Ένας λόγος για την αυξανόμενη αποδοχή των τατουάζ από το ευρύ κοινό είναι η αυξημένη επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς, η οποία συνέβαλε σε αυτή την αργή πορεία της αποδοχής της δερματοστιξίας. Οι ευρωπαίοι ήρθαν σε επαφή με πολλούς ετερογενείς πληθυσμούς κατά την αποικιοκρατία (Rapp, 2010). Στην Ευρώπη, η δερματοστιξία ήταν αρχικά δημοφιλής ανάμεσα στους ναύτες και άλλα μέλη της εργατικής τάξης από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Atkinson, 2003· Tsang, 2014· Wohlrab et al., 2007). Αργότερα τα τατουάζ φανέρωναν τη συμμετοχή κάποιων ατόμων σε ομάδες, όπως οι κρατούμενοι, ενώ μόνο οι σκλάβοι, οι εγκληματίες, οι πρωτόγονες φυλές και τα μέλη της υποκουλτούρας ήταν φορείς τατουάζ (Atkinson, 2003· Oksanen & Turtiainen, 2005· Wohlrab et al., 2007).

Το πολιτισμικό κίνημα που αναδύθηκε τη δεκαετία του 1960 με την εξάπλωση της δερματοστιξίας ονομάστηκε *Αναγέννηση της Δερματοστιξίας* (Atkinson, 2003· Oksanen & Turtiainen, 2005). Η αναγέννηση πρόσφερε την αξία της εθνικής και ιστορικής διάστασης της δερματοστιξίας, αλλά και της αισθητικής. Αρχικά, οι επαγγελματίες καλλιτέχνες τατουάζ προσηλωθήκαν σε παραδοσιακά σχέδια για να αντλήσουν έμπνευση και η δερματοστιξία άρχισε να θεωρείται μορφή τέχνης, κερδίζοντας και πολιτισμική αξία. Οι φορείς τατουάζ άρχισαν να θεωρούνται φορείς αλλαγής και οι διασημότητες άρχισαν να αποκτούν τατουάζ. Οι διαφημίσεις, διάφορες εκθέσεις και γενικότερα η μεγάλη προβολή τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συνέβαλαν στην αντικατάσταση παλαιότερων αντιλήψεων που σχετίζονταν με την αποκλίνουσα συμπεριφορά των φορέων τατουάζ με θετικές στάσεις (Larsen, Patterson & Markham, 2014).

Στη δεκαετία του 1980 τα κινήματα των πανκ και των ομοφυλοφίλων ενεπλάκησαν σε τροποποιήσεις του σώματος, κυρίως ως διαμαρτυρία κατά των κοινωνικών κανόνων της συντηρητικής μέσης τάξης. Έως το 1990, οι τροποποιήσεις του σώματος παρέμειναν μέρος των προκλητικών πρακτικών των υποκουλτούρων (Atkinson, 2003· Wohlrab et al., 2007), αλλά η δερματοστιξία έγινε μέρος της κυρίαρχης κουλτούρας κατά τη δεκαετία του 1990

(Atkinson, 2003· Oksanen & Turtiainen, 2005). Τη δεύτερη αναγέννηση του 1980 ακολούθησαν τρεις δεκαετίες κατά τις οποίες η αναβίωση παραδοσιακών και σύγχρονων μορφών δερματοστιξίας αποτέλεσαν ένα ποικιλόμορφο και δημιουργικό μέσο έκφρασης για τους καλλιτέχνες τατουάζ και τους πελάτες τους. Έτσι η δερματοστιξία ενσωματώθηκε στην κυρίαρχη κουλτούρα, καταλαμβάνοντας ένα χώρο χωρίς ηλικιακούς, ταξικούς και εθνικούς περιορισμούς (Atkinson, 2003· Larsen et al., 2014).

Στην Ιαπωνία, τα τατουάζ, παρόλο που συνδέονται με την παραδοσιακή τέχνη, ακόμη δημιουργούν τη συσχέτιση ότι ένα άτομο με τατουάζ είναι εγκληματίας και αποβάλλεται από δημόσιους χώρους, λόγω της απαγόρευσης της δερματοστιξίας. Ωστόσο είναι ενδιαφέρον ότι η ιαπωνική κυβέρνηση επιτρέπει την πρακτική της δερματοστιξίας σε όσους επισκέπτονται τη χώρα. Στην Ταϊτή, οι κάτοικοι επαναπροσδιόρισαν την πρακτική της δερματοστιξίας, κατά την επανάστασή τους για ανεξαρτησία. Τα τατουάζ απέκτησαν μια πανηγυρική διάσταση, καθώς συνδέονταν με την παράδοση των προγόνων τους. Η αναβίωση της παραδοσιακής κουλτούρας αντανακλά την περηφάνια και την επιθυμία των κατοίκων της Ταϊτής να διαφοροποιούνται από τους άλλους λαούς, οι οποίοι αποκλείονται από τη δερματοστιξία με αυθεντικά τατουάζ της Ταϊτής (Rapp, 2010).

Γενικότερα στο παρελθόν, τα τατουάζ συνδέονταν στη δυτική κουλτούρα με κοινωνικές αποκλίσεις (Atkinson, 2003· Pinkard & Cook, 2016· Rapp, 2010) και την περιθωριοποιημένη εργατική τάξη, ενώ υπήρχε συσχέτιση των τατουάζ με το ανδρικό φύλο και την ανδρική υποκουλτούρα. Ωστόσο, στη σύγχρονη εποχή, η δερματοστιξία έχει εξαπλωθεί σε ποικιλόμορφους πληθυσμούς (Atkinson, 2003· Pinkard & Cook, 2016). Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής υπολογίζεται ότι οι 36% των νέων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 18 και 25 ετών έχουν ένα τουλάχιστον τατουάζ (Shapiro, 2015, όπως αναφέρεται στο Pinkard & Cook, 2016). Σημαντική εξέλιξη στην ιστορία των ΗΠΑ για την εξάπλωση της δερματοστιξίας υπήρξε ο διαχωρισμός της εκκλησίας και του κράτους, που θεωρείται ως το πρώτο βήμα για την αποδοχή των άλλων (Rapp, 2010). Καθώς η εκκλησία δεν αποδεχόταν ή απαγόρευε την πρακτική της δερματοστιξίας (Serup et al., 2015), ο διαχωρισμός αυτός επέτρεψε στους πολίτες την ελεύθερη έκφραση των πολιτισμικών και θρησκευτικών τους πεποιθήσεων και πρακτικών (Rapp, 2010).

Η σημερινή εποχή θεωρείται πως είναι η περίοδος που ακολουθεί την αναγέννηση των τατουάζ, επειδή η δερματοστιξία έχει γίνει πλέον αποδεκτή μορφή τέχνης (Madfis & Arford, 2013). Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια, υπάρχει αύξηση της δημοφιλίας των τατουάζ,

καθώς στην πρακτική της δερματοστιξίας δεν υπάρχει πλέον ταξικός ή άλλος διαχωρισμός (Atkinson, 2003· Wohlrab et al., 2007). Η σταδιακά αυξανόμενη εξάπλωση της δερματοστιξίας στη σύγχρονη εποχή συνέπεσε με την τάση των ανθρώπων να τροποποιούν το σώμα τους με διάφορους τρόπους, ανάμεσά τους και τα τατουάζ (Kosut, 2015).

Κύριος λόγος για την εξάπλωση της δερματοστιξίας είναι η επιρροή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, σε συνδυασμό με την αλλαγή της νοοτροπίας και της στάσης προς την τροποποίηση του σώματος (Wohlrab et al., 2007). Μέσω συνεντεύξεων με επαγγελματίες καλλιτέχνες τατουάζ και φορείς τατουάζ, οι Walzer και Sanjurjo (2016) επιβεβαίωσαν την επιρροή των ΜΜΕ στην αύξηση της δημοφιλίας της δερματοστιξίας. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η σύγχρονη αισθητική και οι τάσεις της μόδας συνέβαλαν στην αποδοχή της δερματοστιξίας (Oosterzee, 2009), όπως και η παγκοσμιοποίηση και η εξοικείωση ακόμη και των μικρότερων παιδιών με τα προσωρινά τατουάζ (Wessely, 2013).

1.2. Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ

Σύμφωνα με έρευνες, οι πρακτικές δερματοστιξίας ερμηνεύθηκαν ως διακοσμητικές και με ναρκισσιστικές τάσεις (Pinkard & Cook, 2016· Wohlrab et al., 2007), χωρίς καμία αναφορά σε κοινωνικούς παράγοντες, όπως το φύλο, την εθνικότητα και την κοινωνική τάξη. Ωστόσο, εκφράζονταν κάποιοι διαφορετικοί στοχασμοί, όπως του Sweetman (1999, όπως αναφέρεται στο Wohlrab et al., 2007) που ισχυρίστηκε ότι η μονιμότητα, ο πόνος και ο χρόνος που αφιερώνουν τα άτομα στην πρακτική της δερματοστιξίας έχουν μεγαλύτερη αξία από αυτή της διακόσμησης (Pinkard & Cook, 2016).

Γενικότερα, όμως, η δερματοστιξία θεωρούνταν ότι αποτελούσε αποτέλεσμα της καταναλωτικής κουλτούρας, χωρίς συμβολικό περιεχόμενο και με στόχο την προβολή του σώματος και του ατόμου. Μάλιστα, στην ψυχολογία, τα τατουάζ αποτελούσαν ενδείξεις μίσους προς τον εαυτό, αυτοτραυματισμού, δυσπροσαρμοστικότητας και ανωριμότητας (Atkinson, 2004, όπως αναφέρεται στο Pinkard & Cook, 2016). Οι αντιλήψεις αυτές παρέβλεπαν να εξετάσουν τα βιώματα των ατόμων με τατουάζ, όπως και την επίδραση του κοινωνικού παράγοντα στην πρακτική της δερματοστιξίας. Η δερματοστιξία θεωρούνταν ότι προκαλούσε τις αντιλήψεις για το γυναικείο σώμα (Pinkard & Cook, 2016). Η θηλυκότητα γίνονταν αντιληπτή σε σχέση με τις πατριαρχικές αρχές που τυποποιούσαν την εικόνα του γυναικείου σώματος ως αδύναμο και αθώο και, επομένως, τα τατουάζ ήταν αντίθετα με αυτό το ιδανικό (Atkinson, 2002, όπως αναφέρεται στο Pinkard & Cook, 2016).

Ωστόσο, σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, τα τατουάζ γίνονται το μέσο αφήγησης της ζωής. Το σώμα διαμορφώνεται με την πρακτική στα γυμναστήρια και την πλαστική χειρουργική και διακοσμείται με τα τατουάζ. Τα τατουάζ λειτουργούν ως μέσο ελέγχου της ζωής των ατόμων που αντιμετωπίζουν το χάος της σύγχρονης κοινωνίας. Αποτελούν ένα σύνδεσμο με την προσωπική ιστορία του κάθε ατόμου με τατουάζ και ταυτόχρονα μια ευκαιρία για τη διασφάλιση της υποκειμενικής του ασφάλειας και ηρεμίας μέσα στο χάος της σύγχρονης ζωής (Oksanen & Turtiainen, 2005). Η δερματοστιξία βοηθά στη δημιουργία ενός πλαισίου, στο οποίο τα άτομα τοποθετούν τις αφηγήσεις της ζωής τους. Κάθε τατουάζ αντανακλά ένα συγκεκριμένο βίωμα ή γεγονός, καθώς βασίζεται στην προσωπική μνήμη του ατόμου (Strohecker, 2011).

Για παράδειγμα, η μελέτη των Pinkard και Cook (2016) στηρίζεται στις εμπειρίες μιας γυναίκας με δέκα τατουάζ. Η εικοσιτετράχρονη υπάλληλος υποδοχής σε ένα ξενοδοχείο της Αυστραλίας νιώθει ότι έχει τον έλεγχο του σώματος της, το οποίο διαχειρίζεται όπως επιθυμεί. Μέσω των βιωμάτων της, εξετάζεται η αίσθηση του εαυτού, αλλά διερευνώνται και οι σύγχρονες αντιλήψεις και πρακτικές του γυναικείου σώματος, όπως διαμορφώνονται στο κοινωνικό πλαίσιο. Το συγκεκριμένο άτομο αντιλαμβάνεται τη δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης του εαυτού της και των επιλογών της, δημιουργώντας, έτσι, την ατομικότητά της. Το τατουάζ γίνεται αντιληπτό ως προσωπική ένδειξη και επέκταση του εαυτού, την οποία επιδιώκει να προβάλλει και να συζητά. Ακόμη, αναδεικνύεται η αυτοπεποίθησή της, καθώς διακοσμεί τα σημεία του σώματός της τα οποία θέλει να προβάλλει, καθιστώντας έτσι τα τατουάζ ως ενδείξεις του αισθήματος και του βαθμού αυτοπεποίθησης σχετικά με το σώμα της.

Σύμφωνα με τους Pinkard και Cook (2016), η δημόσια προβολή των τατουάζ μπορεί να μεταφραστεί ως μια πρόκληση ή αντίσταση προς τις κοινωνικές προσδοκίες για το γυναικείο σώμα και ως αντισυμβατική πράξη. Ωστόσο, η γυναίκα της μελέτης, αν και δεν αξιολογεί αυτές τις προσδοκίες, συμμορφώνεται με κάποιους κώδικες, καθώς επιλέγει τα περιβάλλοντα στα οποία επιδεικνύει τα τατουάζ της. Στο χώρο της εργασίας της για παράδειγμα, αποφεύγει να προβάλλει τα τατουάζ της, καθώς αντιλαμβάνεται ότι κυριαρχούν οι πατριαρχικές αντιλήψεις σχετικά με το γυναικείο σώμα, οι οποίες έρχονται σε αντιπαράθεση με τις πεποιθήσεις της. Επομένως, αν και μπορεί να ελέγχει το σχεδιασμό και το μέρος του σώματος το οποίο υποβάλλει στην πρακτική της δερματοστιξίας, η απόφασή της επηρεάζεται από την κοινωνική αντίληψη του γυναικείου σώματος και από τον κίνδυνο απειλής κοινωνικού στιγματισμού. Η επιλογή της μορφής του τατουάζ και του μέρους του

σώματος φανερώνει μια μορφή συμβιβασμού με την κοινωνική αντίληψη της θηλυκότητας και μπορεί να εκληφθεί και ως πράξη απολογίας για τη συμμετοχή της σε ανδρικές πρακτικές, όπως αυτή της δερματοστιξίας. Συνεπώς, η επιλογή του περιεχομένου και του μέγεθος του τατουάζ αντανακλούν την επίδραση του κοινωνικού παράγοντα.

Τα τατουάζ αποτελούν, επίσης, μια μόνιμη υπενθύμιση του σώματος στη συνείδηση της συμμετέχουσας. Αν και αποτελούν πρόκληση για την ομορφιά του γυναικείου σώματος, με το να εκθέτει τα συγκεκριμένα τατουάζ στα συγκεκριμένα μέρη του σώματός της, από την άλλη, ενδυναμώνεται η πιθανή προσκόλληση στους κοινωνικούς κανόνες που αφορούν το γυναικείο σώμα, καθώς επιθυμεί το σώμα της να χαίρει της αποδοχής των άλλων. Στην προσπάθειά της να συμμορφωθεί με τις κοινωνικές αντιλήψεις για το γυναικείο σώμα, επιμένει στην επίδειξη των συγκεκριμένων μερών του γυναικείου σώματος, το οποίο φροντίζει να διατηρεί σε καλή κατάσταση, εκτός από το να το διακοσμεί (Pinkard & Cook, 2016).

Οι Pinkard και Cook (2016) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η δερματοστιξία αποδεικνύει τη συμμόρφωσή της στις κοινωνικές προσδοκίες, αλλά και ότι η ταυτότητα του εαυτού της και η αυτοπεποίθησή της συνδέονται με τις προσδοκίες για ένα επιθυμητό γυναικείο σώμα. Αν και η γυναίκα της μελέτης φαίνεται να υπονομεύει τις πολιτισμικές ιδέες της θηλυκότητας, εν τούτοις, οι πρακτικές δερματοστιξίας δείχνουν τη συμμόρφωση με τις κοινωνικά κατασκευασμένες εικόνες του γυναικείου σώματος. Ωστόσο, ασκεί ένα βαθμό ελέγχου των επιλογών που αφορούν στο σώμα της και καταφέρνει να διαχειρίζεται και να αντιμετωπίζει τις ανησυχίες που προκύπτουν από πρακτικές που δεν συμβιβάζονται με τις κοινωνικές αντιλήψεις, όπως τη δερματοστιξία.

Οι Oksanen και Turtiainen (2005) ανέλυσαν κάποια από τα πορτραίτα που δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό *Tattoo* και συμπέραναν ότι υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στα νοήματα που δίνουν οι φορείς τατουάζ σε αυτά, από τον αυτοθαυμασμό έως τις αφηγήσεις ζωής και την προστασία της ταυτότητας. Το σώμα με τατουάζ αποτελεί το σημείο αναφοράς ή τον χάρτη που συμβάλλει στην αφήγηση και τις αυτοβιογραφικές αναπαραστάσεις. Οι δραματικές αλλαγές ενσωματώνονται στα τατουάζ, βοηθώντας τα άτομα να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους. Ταυτόχρονα, εφόσον τα προβλήματά τους αποτυπώνονται στο σώμα, είναι ορατά και από τους ίδιους και από τους άλλους. Οι αναπαραστάσεις της πραγματικότητάς τους γίνονται ορατές, αναδεικνύοντας την σημασία της υποκειμενικότητας. Το σώμα αποτελεί το υποκείμενο που αναζητά νόημα και

ταυτόχρονα, το αντικείμενο κριτικής. Και στα δυο επίπεδα όμως, κυριαρχεί η επιθυμία και η απαίτηση να διαμορφώνεται το σώμα σύμφωνα με το νόημα που επιδιώκεται.

Οι Lise και συνεργάτες (2010) σκιαγράφησαν το προφίλ των ατόμων με τατουάζ που συμμετείχαν στην έρευνά τους. Η πλειοψηφία του δείγματος ήταν γυναίκες, που είχαν από δύο έως τέσσερα τατουάζ, το πρώτο από τα οποία απέκτησαν στην ηλικία των 23 ετών περίπου και χαρακτήρισαν τον πόνο υποφερτό. Οι συμμετέχοντες θεωρούσαν την απόκτηση τατουάζ μόδα και επομένως, δεν ανέφεραν λόγους που νοηματοδοτούσαν την πράξη τους. Τα άτομα αυτά αντιλαμβάνονταν τα τατουάζ περισσότερο ως έναν τρόπο έκφρασης με αισθητικό περιεχόμενο, ώστε να είναι οι ίδιοι περισσότερο ελκυστικοί. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι δεν αντιμετώπισαν προβλήματα διαχωρισμού και δεν ένιωσαν ποτέ την ανάγκη να κρύψουν το τατουάζ τους, μολονότι παραδέχτηκαν ότι δεν θα το έκαναν, εάν πίστευαν ότι θα τους δημιουργούσε κάποιο επαγγελματικό ζήτημα. Ανάμεσα στα συμπεράσματα που αναδείχθηκαν από την έρευνα, σημαντικό ήταν το συμπέρασμα ότι τα άτομα με τατουάζ διαφοροποιούν το λόγο και τις πράξεις τους, ανάλογα με το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Οι Gill, Henwood και McLean (2005) διερεύνησαν τρόπους που οι νεαροί άνδρες μιλούν για το σώμα τους, επεκτείνοντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία στις ενσώματες ταυτότητες των ανδρών. Οι 140 Βρετανοί συμμετέχοντες συζήτησαν για τους εαυτούς τους, όπως τους αντιλαμβάνονται στα συγκεκριμένα κοινωνικά, πολιτισμικά και ηθικά πλαίσια. Τα δεδομένα από τις συνεντεύξεις ανέδειξαν ότι τα σώματά τους λειτουργούν ως μια επιφάνεια για την κατασκευή της ταυτότητάς τους, επιτρέποντάς τους να καθιερώσουν έναν χώρο για τους ίδιους στη σύγχρονη κοινωνία. Οι συμμετέχοντες που ήταν φορείς τατουάζ ανέφεραν ότι τα θεωρούν έκφραση της ατομικότητάς τους και της διαφορετικότητας.

Μέσω της ψυχοκοινωνικής προσέγγισης, οι Gill et al. (2005) έκαναν συσχετισμούς ανάμεσα στα συναισθήματα και τις σωματικές πρακτικές των ανδρών και τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές τάσεις και σχέσεις. Συζητώντας για επιφανειακά μη ουσιώδη πράγματα, οι άνδρες ενεπλάκησαν ενεργά στη δόμηση κατάλληλων ανδρικών συμπεριφορών και ταυτοτήτων. Τα πέντε θέματα που αναδυθήκαν αφορούν στην ατομικότητα, την αυτονομία του σώματος, την απόρριψη της ματαιοδοξίας, την έννοια ενός ισορροπημένου εαυτού και τον αυτοσεβασμό. Η ανάλυση αποκάλυψε ομοιογένεια στις συζητήσεις των ανδρών και εστίασε στη διάχυτη ατομικότητα των νέων ανδρών και την απουσία εναλλακτικών τροπών νοηματοδότησης των ενσώματων εμπειριών τους.

Στη μελέτη των Steadman, Banister και Medway (2016) διερευνήθηκε η σχέση ανάμεσα στο σώμα και το χρόνο στο πλαίσιο της δερματοστιξίας. Οι 18 συμμετέχοντες ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν τα τατουάζ για να δημιουργήσουν μια αίσθηση προσωρινής γραμμικότητας στο σώμα τους, συνδέοντας το παρελθόν, το παρόν και το επικείμενο μέλλον. Χρησιμοποιώντας το σώμα τους για να αφηγηθούν τα βιώματά τους, αλλά και για να περιγράψουν τη δυναμική των περιβαλλόντων τους, οι φορείς τατουάζ δημιουργούν μια προσωπική συμβολική κληρονομιά πάνω στην επιδερμίδα τους. Σύμφωνα με αυτούς, αντίθετα με το θνητό σώμα, ο πολιτισμός είναι ένα ανθεκτικό πλαίσιο, στο οποίο κάποιος μπορεί να υπερβαίνει τα προσωρινά του όρια και να επιτύχει την αθανασία. Παρομοίως, οι συμμετέχοντες συχνά αποκτούν τατουάζ για τη δημιουργία μιας συμβολικής κληρονομιάς πάνω στο σώμα τους, που θα μεταφέρουν στις μελλοντικές γενιές. Για το λόγο αυτό φροντίζουν να διατηρούν τα τατουάζ ή να τα διορθώνουν, ώστε να τα προστατέψουν από τη φθορά του χρόνου και να διατηρήσουν την προσωρινή τους μονιμότητα μέσα σε έναν εφήμερο κόσμο.

Η Hughes (2013) διερεύνησε μέσω της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης την ταυτότητα του εαυτού, διεξάγοντας συζητήσεις με πέντε ψυχοθεραπευτές με τατουάζ, οι οποίοι αντιμετωπίστηκαν ως άτομα και όχι ως επαγγελματίες, προκειμένου να κατανοήσει καλύτερα τους πελάτες με τατουάζ. Τα υπερ-θέματα που αναδυθήκαν αφορούσαν στον εαυτό, τις αφηγήσεις και τη νοηματοδότηση. Οι αφηγήσεις ήταν διαφορετικές για κάθε συμμετέχοντα, συμπεριλαμβάνοντας την πνευματικότητα, την προσωπική ωρίμανση, την ανάμνηση ή φόρο τιμής σε κάποιο σημαντικό άτομο και την ατομικότητα. Το νόημα που απέδιδαν οι συμμετέχοντες στα τατουάζ σχετιζόταν με τη μονιμότητα, την απόδοση νοήματος στο μέρος του σώματος που φέρει το τατουάζ, το σχέδιο και το σκοπό του.

Η μελέτη περίπτωσης της Buckman (2013) διερεύνησε τον αντίκτυπο των τατουάζ σε τέσσερις Φιλανδούς ψυχολόγους και ψυχιάτρους με τατουάζ στο επαγγελματικό επίπεδο. Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν ότι οι επαγγελματική ταυτότητα των ψυχολόγων με τατουάζ είναι μη τυπική ή διαφορετικά δομημένη από αυτή των συναδέλφων τους, καθώς προέκυψαν τρία θέματα. Το πρώτο θέμα αφορούσε στο αίσθημα ότι δεν ανήκουν στην κατηγορία των υπόλοιπων ψυχολόγων. Με βάση την αίσθηση αυτή, το δεύτερο θέμα που προέκυψε αφορούσε στην ισχυρή επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση και τέλος, το τρίτο θέμα που αναδείχθηκε αφορούσε στη θέλησή τους να αποτελέσουν θετικά και δεκτικά πρότυπα για τους ασθενείς τους.

1.3 Το σώμα και ο εαυτός και τα τατουάζ

Το σώμα στη σύγχρονη εποχή θεωρείται αντικείμενο τροποποίησης και βελτίωσης (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005). Ως τέτοιο, αποτελεί τον κατάλληλο χώρο για την έκφραση της ταυτότητας του εαυτού. Αυτή η έκφραση αντανακλά την προσπάθεια των ατόμων να σταθεροποιήσουν την ταυτότητα τους, ώστε να αποκτήσουν και περισσότερη σταθερότητα στον συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005·Strohecker, 2011). Τα τατουάζ αποδεικνύουν ότι η τροποποίηση του σώματος είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της δόμησης των προσωπικών αφηγημάτων και της δόμησης του εαυτού. Το σώμα αποκτά νέα νοήματα και νέα θέση, την οποία τα άτομα μαθαίνουν μέσω της κοινωνικοποίησης (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005).

Η σύγχρονη βιβλιογραφία στη σημερινή δυτική κοινωνία αναδεικνύει ότι το σώμα αποτελεί επίκεντρο προσοχής. Οι προσδοκίες που σχετίζονται με την εικόνα και λειτουργία του σώματος επηρεάζουν δραματικά την ενσάρκωση του εαυτού (Pinkard & Cook, 2016). Κατά τον Foucault (1977, όπως αναφέρεται στο Langman, 2003) το σώμα αποτελεί το μέσο για την εγχάραξη της ταυτότητας και την απόκτηση του ελέγχου του εαυτού. Η δερματοστιξία αποτελεί το μέσο ώστε το άτομο να προσεγγίσει «την ευτυχία, την αγνότητα, την τελειότητα ή την αθανασία» (Foucault, 1988: 18, όπως αναφέρεται στο Pinkard & Cook, 2016) και να αποκτήσει την αίσθηση της ταυτότητας του εαυτού (Pinkard & Cook, 2016).

Το σώμα κέρδισε το ενδιαφέρον των ανθρωπολόγων από το 19^ο αιώνα, καθώς, στις παλαιότερες κοινωνίες, αποτελούσε μια σημαντική επιφάνεια, πάνω στην οποία τα σημάδια της κοινωνικής κατάστασης, της οικογενειακής θέσης, της φυλετικής σχέσης, της ηλικίας, του φύλου και των θρησκευτικών πεποιθήσεων μπορούν εύκολα να προβληθούν δημοσίως (Turner, 1992, όπως αναφέρεται στο Rapp, 2010· Wohlrab et al., 2007). Μέσω του σώματος, τα άτομα γνωρίζουν, κατανοούν και διαπραγματεύονται τον κοινωνικό κόσμο. Ως εκ τούτου, οι πράξεις ενός ατόμου σχετικά με το σώμα του, ανάμεσά τους και οι πρακτικές τροποποίησής του, όπως η δερματοστιξία, έχουν εξαιρετική σημασία (Pinkard & Cook, 2016).

Η άποψη αυτή ισχύει ως ένα βαθμό και στη σύγχρονη κοινωνία, λαμβάνοντας υπόψη το ενδιαφέρον των ανθρωπολόγων και κοινωνιολόγων στις έννοιες και αντιλήψεις περί του σώματος. Στη σύγχρονη εποχή, εκτός από την κατανόηση της βιολογικής διάστασης του σώματος, διατυπώνονται έννοιες για το κοινωνικά και πολιτισμικά δομημένο σώμα. Οι πολιτισμικές και κοινωνικές αξίες είναι διακριτές στο σώμα, όπως και οι ατομικές αξίες, και

επομένως το σώμα έχει μια διπλή δυναμική συμβολικής αναπαράστασης βασικών κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών και έκφρασης των ατομικών αξιών (Rapp, 2010).

Η έκφραση της προσωπικής ωρίμανσης μέσω των τατουάζ σχετίζεται με την ενδυνάμωση, την πνευματική ανάπτυξη ή την υπερπήδηση μιας δυσκολίας ή ενός τραύματος, που γίνεται μέρος της αφήγησης της ταυτότητας (Hughes, 2013). Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στις σχετικές έρευνες αναφέρουν αφηγήσεις που εκφράζουν την ατομικότητά τους μέσω των τατουάζ τους και νιώθουν διαφορετικοί από τον διπλανό τους, ειδικά εάν το τατουάζ είναι ένα μοναδικό έργο τέχνης (Hughes, 2013). Οι κυρίαρχοι λόγοι για την απόκτηση τατουάζ είναι η έκφραση της ατομικότητας και η ωραιοποίηση του σώματος, ανεξάρτητα από την ηλικία ή την κοινωνική τάξη. Επομένως, τα τατουάζ αποκτώνται για ενδυνάμωση ή για τη δημιουργία και έκφραση της ομορφιάς και της ατομικότητας (Wohlrab et al., 2007).

Η κοινωνιολογία του σώματος προσεγγίζει τα τατουάζ ως μορφή έκφρασης του εαυτού ανοίγοντας το δρόμο για μια πιο θετική θεώρηση της δερματοστιξίας. Η υποκειμενικότητα είναι ορατή στη σύγχρονη κοινωνία. Το σώμα εισέρχεται στον πυρήνα της κοινωνικής σφαίρας ως επιφάνεια ανάδειξης της υποκειμενικότητας. Ωστόσο τα άτομα αντιμετωπίζουν μια σύγκρουση, καθώς παρόλο που μπορούν να τροποποιήσουν και να αναδιαμορφώσουν το σώμα τους, δεν μπορούν να ελέγξουν το νόημα που οι άλλοι δίνουν στα τατουάζ τους. Επομένως, το σώμα μετατρέπεται σε πεδίο μάχης αντιφατικών νοημάτων (Oksanen & Turtiainen, 2005).

Ο Πουρκός (2016) και η Μακρυνιώτη (2004) μελέτησαν την έννοια του σώματος υπό το πρίσμα της φαινομενολογίας. Οι ίδιοι παραθέτουν τον Husserl, σύμφωνα με τον οποίο, το σώμα είναι δυναμικό και αυτοεκφραζόμενο, παρά στατικό αντικείμενο αντίληψης, και τον Merleau-Ponty, που θεωρεί πως η διαδικασία κατανόησης της συμπεριφοράς του ενσώματου υποκειμένου αναδύεται από την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε αυτό και το περιβάλλον. Επομένως, το σώμα λειτουργεί ως εργαλείο κατανόησης, αφού συνοψίζει τη σωματική εμπειρία και δίνει νόημα στην εσωτερική αντίληψη και την αντίληψη του εαυτού σε μια δεδομένη στιγμή.

Οι παλαιότερες παραδοσιακές κοινωνίες που χαρακτηρίζονταν από ισχυρούς δεσμούς και σταθερές κοσμοθεωρίες παρείχαν στα άτομα μια σαφή ταυτότητα. Ωστόσο, με την ανάπτυξη του εμπορίου και την κοινωνική κινητικότητα, και στη συνέχεια με τη βιομηχανοποίηση, οι κοινωνικοί δεσμοί περιορίστηκαν και οι κυρίαρχες ιδεολογίες έγιναν

αντικείμενο αμφισβήτησης. Καθώς αναδύονταν σταδιακά περισσότερες εναλλακτικές, η ταυτότητα άρχισε να γίνεται προβληματική. Στη συνέχεια, ο καταναλωτισμός παρείχε στα άτομα πολλαπλές ταυτότητες με συγκεκριμένο κόστος και ανάλογα με τον επιθυμητό τρόπο ζωής. Ακόμη, η παγκοσμιοποίηση, με κύρια χαρακτηριστικά την άρση χρονικών και χωρικών περιορισμών και τον πλουραλισμό, επηρέασε την κοινωνική και πολιτισμική διάσταση, όπως και την υποκειμενική θεώρηση. Οι σύγχρονες δυνάμεις ομογενοποιούν και ταυτόχρονα διαφοροποιούν την ταυτότητα (Langman, 2003). Η ταυτότητα του εαυτού δεν είναι πλέον ένα στάσιμο φαινόμενο, αλλά κάτι που πρέπει να δημιουργηθεί και να διατηρείται στις αναστοχαστικές και συνειδητές δραστηριότητες του ατόμου (Giddens, 1991, όπως αναφέρεται στο Hughes, 2013).

Τα τατουάζ φαίνεται πως μετριάζουν αυτή την αβεβαιότητα και σύγχυση, που δημιουργείται λόγω του μεταμοντέρνου κατακερματισμού της ταυτότητας, με την κατασκευή της ταυτότητας και παρέχοντας σταθερότητα στο εύπλαστο και πολύπλευρο σώμα (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005, όπως αναφέρεται στο Larsen et al., 2014). Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η αντίληψη ότι τα τατουάζ επιδέχονται πολλαπλές ερμηνείες, τα σχέδιά τους μπορούν να τροποποιηθούν και οι ερμηνείες τους εξελίσσονται στο χρόνο και στο περιβάλλον. Επομένως, η πρακτική της δερματοστιξίας μαρτυρά την ένταση ανάμεσα στην αναζήτηση ενός συνεκτικού εαυτού και της απελευθερωτικής προοπτικής του κατακερματισμένου εαυτού (Patterson & Schroeder, 2010, όπως αναφέρεται στο Larsen et al., 2014).

Η βιβλιογραφία αναδεικνύει διαφορές στην προσωπικότητα των ατόμων με και χωρίς τατουάζ στο δυτικό πολιτισμό (Carter, 2016). Για παράδειγμα, οι κομφορμιστές μπορεί να κάνουν τατουάζ, αλλά είναι απίθανο να κάνουν πολλά και τα κάνουν σε σημεία που καλύπτονται με ρούχα, ώστε να μην χρειαστεί να αντιμετωπίσουν αποδοκιμασία, ενώ τα τατουάζ έχουν, συνήθως, προσωπική σημασία για αυτούς. Οι νεωτεριστές και καινοτόμοι μπορεί να παρακινούνται από το κίνητρο της ομορφιάς, της τέχνης ή της μόδας και επομένως έχουν τατουάζ που είναι σε κοινή θεά, αλλά επιλέγουν τατουάζ που είναι αισθητικά αποδεκτά από την κοινωνία και που μπορούν να καλυφθούν με ρουχισμό. Οι επαναστατικοί τύποι παρουσιάζουν μεγαλύτερη δέσμευση προς τα τατουάζ, ώστε να καθιερώσουν κριτήρια ομορφιάς της υποκοουλτούρας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα ο αριθμός ατόμων που έχει τατουάζ σε μέρη του σώματος που είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να καλυφθούν έχει αυξηθεί (Rapp, 2010).

Η Carter, (2016) μελέτησε τις διαφορές στην προσωπικότητα μεταξύ ατόμων με και χωρίς τατουάζ. Διευρύνοντας παλαιότερες έρευνες που έδειχναν ότι υψηλά επίπεδα ευσυνειδησίας και εξωστρέφειας, σε συνδυασμό με χαμηλά επίπεδα νεύρωσης αποτελούν ενδείξεις υψηλής ποιότητας εργαζόμενων, η Carter (2016) πρόσθεσε το χαρακτηριστικό των τατουάζ και έδειξε ότι τα άτομα με τατουάζ είναι πιο εξωστρεφή και, επομένως, μπορεί να είναι καλύτεροι εργαζόμενοι, συγκριτικά με την αντίληψη που υπήρχε παλαιότερα.

Ο Garcia-Merritt (2014) διαχωρίζει τους φορείς τατουάζ σε αυτούς που αισθάνονται πως τα τατουάζ είναι αναπόσπαστο μέρος του εαυτού τους και δεν φοβούνται να αναγνωρίζονται μέσω αυτών και σε εκείνους που δεν αισθάνονται όπως οι προηγούμενοι και είναι πιθανό να αισθάνονται φόβο ή αμηχανία όταν αναγνωρίζονται μέσα από τα τατουάζ τους. Αντίστοιχα, οι Goulding et al. (2004), που διερεύνησαν τις σχέσεις των πελατών και των παρόχων τατουάζ στη βιομηχανία της δερματοστιξίας μέσω της ποιοτικής μεθόδου, κατέληξαν ότι οι κατηγορίες των ατόμων που αποκτούν τατουάζ είναι τρεις: τα άτομα που ακολουθούν τη μόδα και αποκτούν τατουάζ χάριν αισθητικής, τα άτομα που είναι αφοσιωμένα στην τέχνη των τατουάζ και τα άτομα που ονομάζονται συλλέκτες τατουάζ. Οι τελευταίοι αναζητούν συγκεκριμένους καλλιτέχνες και στυλ, αφιερώνοντας αρκετό χρόνο και χρήμα (Garcia-Merritt, 2014).

1.4 Ο εαυτός και οι άλλοι και τα τατουάζ

Από την εποχή των αρχαίων Ελλήνων, που θεωρούσαν τα τατουάζ μέσο για τη διακήρυξη της ετερότητας, καθώς στιγματίζαν όσους είχαν αποκλίνουσα συμπεριφορά με μόνιμα σημάδια στο σώμα, προκειμένου να τους περιθωριοποιήσουν (Atkinson, 2003), τα τατουάζ σηματοδοτούν τη συμβολική κοινωνική διαφορετικότητα (Larsen et al., 2014). Το τατουάζ έχει κοινωνική διάσταση, καθώς αντανακλά την ενεργητική σχέση του ατόμου με το σώμα του και το σώμα των άλλων. Έτσι, αποτελεί ένα μέσο για συζήτηση, αποδοχή και δημιουργία σχέσεων με τους άλλους, καθώς το τατουάζ είναι η οπτική επίγνωση της σχέσης ανάμεσα στον εαυτό, το σώμα και την κοινωνία (Crossley, 2005, όπως αναφέρεται στο Pinkard & Cook, 2016).

Η δερματοστιξία θεωρείται ένα συμβολικό μέσο διαμεσολάβησης ανάμεσα στα άτομα και την κοινωνική δομή. Επομένως, η δερματοστιξία ενισχύει, αλλά και προκαλεί την κοινωνική συζήτηση και αντίληψη σχετικά με το σώμα. Έτσι, το τατουάζ αποτελεί ένδειξη

της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στην προσωπική ενσάρκωση και τα κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, στην οποία εμπλέκεται το σώμα (Pinkard & Cook, 2016). Ακόμη, ο πολύπλοκος και ρευστός χαρακτήρας του πολιτισμικού πεδίου της τέχνης της δερματοστιξίας ορίζεται ως ένα κοινωνικό σύμπαν στο οποίο όλοι οι συμμετέχοντες είναι ταυτόχρονα παραγωγοί και καταναλωτές παγιδευμένοι σε έναν ιστό κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών σχέσεων, τον οποίο οι ίδιοι έχουν υφάνει και συνεχίζουν να υφαίνουν εν μέρει (Ferguson 1998, όπως αναφέρεται στο Larsen et al., 2014).

Αν και έχει εμπορευματοποιηθεί η πρακτική της δερματοστιξίας, στα τατουάζ εξακολουθεί να διαχέεται ένα πολιτισμικό νόημα, γεγονός που τα κάνει να είναι μέσο για την έκφραση και δόμηση του εαυτού, τη διαφοροποίηση και την αποτύπωση γεγονότων. Τα άτομα έχουν αμέτρητες εναλλακτικές προϊόντων που προσφέρονται στην αγορά και συνεισφέρουν στη δόμηση της ταυτότητας, τονίζοντας την ευθύνη των ατόμων να βελτιώνουν και να αλλάζουν τον εαυτό τους χωρίς περιορισμούς. Η έννοια του εαυτού αποσταθεροποιήθηκε μέσα από την εμπορευματοποίηση του πολιτισμού και την πίεση για την τελειοποίηση των πιθανών ταυτοτήτων που, ωστόσο, παραμένουν ανολοκλήρωτες. Σε αυτό το πλαίσιο, τα τατουάζ αποτελούν μέρος μιας κατάστασης έντασης ανάμεσα στην επιθυμία των ατόμων για απελευθέρωση και ελεύθερη δράση στη δημιουργία του εαυτού και στις κοινωνικές δυνάμεις που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά και τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (Larsen et al., 2014).

Δεδομένου ότι οι πολιτισμικές και ατομικές αξίες είναι διακριτές πάνω στο σώμα, ο ρόλος του σώματος στη δημιουργία της έννοιας του άλλου και στην αξιολόγηση των άλλων είναι σημαντικός. Για παράδειγμα, τα κοινά στοιχεία στα σώματα των μελών μιας ομάδας μπορεί να αντανακλούν πολιτισμικές αξίες, αλλά και το βαθμό προσαρμογής του ατόμου σε αυτές τις αξίες (Rapp, 2010), καθώς η αφοσίωση σε μια ομάδα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς για ένα άτομο που συμμετέχει σε αυτή (Hughes, 2013). Είναι σημαντικό ότι στη σύγχρονη εποχή, κυρίως μέσω του διαδικτύου, έχει αναδειχθεί η ομάδα των οπαδών της δερματοστιξίας ως κοινωνική ομάδα και μάλιστα με μεγάλη συνοχή, αντικαθιστώντας την υποκουλτούρα, που κυριαρχούσε στις προηγούμενες περιόδους. Αντλώντας από τη δυναμική αυτής της ομάδας, τα άτομα με τατουάζ επιδεικνύουν με άνεση τα τατουάζ στην καθημερινή τους ζωή (Atkinson, 2003). Οι Goulding et al. (2004) διερεύνησαν τη δυναμική των σχέσεων ανάμεσα στους καλλιτέχνες τατουάζ και τους πελάτες τους. Τα θέματα που αναδυθήκαν σχετικά με τις συγκεκριμένες σχέσεις, οι οποίες μπορεί να είναι μακροχρόνιες, αφορούν στην αναζήτηση πληροφοριών για το χώρο και τον καλλιτέχνη που θα αναλάβει το τατουάζ, την

αποδοχή, την εμπιστοσύνη και την αμοιβαία εμπλοκή, τη μετάβαση των πελατών στο στάδιο της συλλογής και την ανάπτυξη μιας αίσθησης αφοσίωσης.

Ωστόσο, ένα σώμα που αντανακλά αξίες αντίθετες με την κυρίαρχη κουλτούρα θεωρείται διαφορετικό από εκείνων που συμμορφώνονται στις παραδοσιακές αξίες. Όταν ένα άτομο κάνει τατουάζ που δεν είναι αισθητικά αποδεκτά, θεωρείται αποκλίνον εξαιτίας των νέων αξιών που αναπαριστά η εμφάνιση του (Rapp, 2010). Σύμφωνα με την Irwin (2003), υπάρχουν δυο κατηγορίες απόκλισης, η οποίες αποτελούν αντικείμενο διαφωνίας ανάμεσα στους ερευνητές. Η πρώτη κατηγορία αφορά στην αρνητική απόκλιση, η οποία θεωρείται πως είναι μία αρνητική αντίδραση στην παραβίαση των κοινωνικών κανόνων, ενώ η δεύτερη αφορά στη θετική απόκλιση, που αναφέρεται σε άτομα που υπερβαίνουν τους κοινωνικούς κανόνες. Ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια, οι συλλέκτες τατουάζ και οι καλλιτέχνες τατουάζ χρησιμοποιούν χαρακτηριστικά που αποδίδονται και στις δύο κατηγορίες, για να διατηρήσουν μια προνομιά, αν και περιθωριοποιημένη, θέση στην κοινωνία. Ισχυρίζονται πως τα τατουάζ τους αντανακλούν την βαθιά τους δέσμευση στην αντίσταση της κοινωνίας και, καθώς επιθυμούν να παραμείνουν στο περιθώριο της κοινωνίας, η δημοτικότητα των τατουάζ αποτελεί πρόβλημα για αυτούς και ανυπομονούν να περάσει η περίοδος αυτή.

Οι φορείς τατουάζ μπορεί να αντιμετωπίζουν τις ψυχολογικές συνέπειες του στιγματισμού, όπως η χαμηλή αυτοπεποίθηση ή το αίσθημα της ντροπής, καθώς, σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες, αντιμετωπίζουν συχνά περίεργες κοινωνικές αντιδράσεις, λαμβάνουν λιγότερη βοήθεια και λιγότερες ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη ή θετικά σχόλια. Ο στιγματισμός αφορά σε ένα χαρακτηριστικό κάποιου ατόμου που υποδηλώνει την έλλειψη συμμόρφωσής του στους κοινωνικούς κανόνες. Επομένως, δεν πρόκειται για ένα ατομικό στοιχείο, αλλά σχετίζεται με το περιβάλλον του. Για παράδειγμα, οι παραδοσιακές αναπαραστάσεις στα σώματα των μελών μιας φυλής μπορεί να φαίνονται ακατάλληλες όταν αποτυπωθούν σε σώματα ατόμων του δυτικού κόσμου, οπότε προκύπτει ο κίνδυνος στιγματισμού. Αυτό συμβαίνει επειδή οι κανόνες, τα νοήματα και οι συσχετισμοί επηρεάζονται από τον πολιτισμό και συμβάλλουν στην ανάπτυξη στερεότυπων. Τα στερεότυπα αποτελούν μέρος μιας ψυχολογικής διαδικασίας που βοηθά τα άτομα να απλοποιήσουν και να αφομοιώσουν όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες και να κατηγοριοποιήσουν συμπεριφορές, ώστε να κατανοούν τους άλλους αμεσότερα και αποτελεσματικότερα. Έτσι, είναι πιο εύκολες οι αξιολογήσεις των άλλων, χωρίς να χρειάζεται να επεξεργάζονται και να αξιολογούν πληθώρα πληροφοριών για κάθε άτομο στην εκάστοτε περίπτωση (Larsen et al., 2014).

Όταν, όμως, η αξιολόγηση του άλλου γίνεται με βάση τα στερεότυπα ή τις επιφανειακές οπτικές ενδείξεις, δημιουργείται το φαινόμενο του στιγματισμού. Προκειμένου να μετριαστούν οι συνέπειες του στιγματισμού, τα άτομα αναπτύσσουν τρόπους για να διατηρήσουν μια ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνική τους θέση και το στιγματισμένο σώμα τους (Larsen et al., 2014). Σύμφωνα με την Irwin (2001, όπως αναφέρεται στο Larsen et al., 2014), αυτά τα άτομα τείνουν να μεγιστοποιούν τα θετικά οφέλη της δερματοστιξίας, κυρίως την αυτονομία και ανεξαρτησία τους από την εξουσία, και να ελαχιστοποιούν το αρνητικό νόημα που αποδίδονται σε αυτή, όπως ο συσχετισμός της με την αποκλίνουσα συμπεριφορά, τη χαμηλή κοινωνική τάξη, τους εγκληματίες και τους επικίνδυνους ανθρώπους.

Οι Larsen, Patterson και Markham (2014) διερεύνησαν τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα άτομα με τατουάζ για να αντιμετωπίσουν τον κοινωνικό στιγματισμό. Σύμφωνα με αυτούς, οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση του στιγματισμού εντοπίζονται στην αναγνώριση των τρόπων που τα άτομα χρησιμοποιούν για να προστατεύουν τους εαυτούς τους και για να διαχειρίζονται τις συνέπειες του στιγματισμού. Οι στρατηγικές αντιμετώπισης αφορούν στην αποφυγή των αρνητικών συνεπειών, ενώ οι στρατηγικές ενδυνάμωσης εστιάζουν και στην κατανόηση της κοινωνίας και στη δημιουργία θετικών αποτελεσμάτων (Shih, 2004, όπως αναφέρεται στο Larsen et al., 2014).

Ακόμη, η διαχείριση της αυτοαντίληψης, η διαχείριση των αντιλήψεων των άλλων και η διαχείριση των πολλαπλών ταυτοτήτων αποτελούν ιδιαίτερα περίπλοκες διαδικασίες που συμβάλλουν στη διαχείριση του στιγματισμού (Larsen et al., 2014). Ήταν, λοιπόν, επόμενο οι Larsen et al. (2014) να διαπιστώσουν ότι η αποδοχή του στιγματισμού και η αποφυγή των προαναφερθέντων διαχειρίσεων αποδείχθηκαν οι πιο υγιείς στρατηγικές. Το συμπέρασμα αυτό αναδείχθηκε επειδή οι φορείς τατουάζ δε χρειάζεται έτσι να μπαίνουν στη διαδικασία αξιολόγησης του εκάστοτε περιβάλλοντος και να αποφασίζουν για τη χρήση της πιο αποτελεσματικής στρατηγικής σε κάθε περίπτωση. Σύμφωνα με τους Larsen et al. (2014), η αποδοχή του στιγματισμού αντικατοπτρίζει τη στιγματισμένη ταυτότητα ως ανώτερη από μία κατακερματισμένη ταυτότητα.

Η πολιτισμική και ιστορική διάσταση της δερματοστιξίας εξετάστηκε από την Rapp (2010) σε μια συγκριτική μελέτη που διερεύνησε τις αντιλήψεις ατόμων για εκείνους που έχουν τατουάζ στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, την Ιαπωνία και την Ταϊτή, στις οποίες η δερματοστιξία αποτελεί μια εξαιρετικά δημοφιλή πρακτική. Οι αρνητικοί συσχετισμοί της δερματοστιξίας με άτομα με αποκλίνουσα κοινωνική συμπεριφορά ήταν

διαδεδομένες στις Η.Π.Α και την Ιαπωνία. Ωστόσο, στην Ταϊτή, όπου η δερματοστιξία είχε απαγορευθεί με αποικιακό νομό, τα τατουάζ συνδέονται με την παράδοση και την ταυτότητα.

Η Rapp (2010) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο στιγματισμός των ατόμων με τατουάζ ως «άλλοι» είναι διαχρονικός, ανεξάρτητα από τη θετική ή αρνητική θεώρηση της δερματοστιξίας και των ατόμων που φέρουν τατουάζ. Η αξιολόγηση των τατουάζ εξαρτάται από την προσαρμογή των ατόμων σε κοινωνικούς στόχους, και ειδικότερα στην προσέγγιση του κοινωνικού ορισμού της ελκυστικότητας (Rapp, 2010). Σε όλους τους πολιτισμούς η σωματική ελκυστικότητα έχει καταγραφεί ως σημαντική για τους ανθρώπους. Σε διαπολιτισμικές έρευνες από βιολόγους και κοινωνικούς επιστήμονες αποδεικνύεται ότι η αποδοχή των άλλων εξαρτάται από το αν κάποιος προσεγγίζει τις προδιαγραφές της κοινωνίας για την ομορφιά, καθώς το σώμα παρέχει σε κάποιον τη φυσική παρουσία και προδιαθέτει τους άλλους (Rapp, 2010).

Οι Armstrong κ.ά. (2002) ανέδειξαν την αυξανόμενη τάση για δερματοστιξία ανάμεσα στους φοιτητές που συμμετείχαν στην έρευνά τους και τη σημαντική αποδοχή των τατουάζ ακόμη και από φοιτητές χωρίς τατουάζ. Ακόμη, αναδείχθηκε ότι τα άτομα με τατουάζ απολαμβάνουν θετικής θεώρησης ακόμη και από άτομα χωρίς τατουάζ. Ενδιαφέρον, ωστόσο, προκαλεί το εύρημα ότι φαίνεται πως η απόφαση για την απόκτηση τατουάζ επηρεάζεται από το φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον. Οι εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τα άτομα στην απόφασή τους να αποκτήσουν τατουάζ αφορούν σε ανησυχίες σχετικά με την υγεία, την επιρροή των γονέων και των φίλων και τον κοινωνικό στιγματισμό (Firmin et al., 2012).

Οι 24 φοιτητές που συμμετείχαν στην ποιοτική έρευνα των Firmin et al. (2012) ανέφεραν ότι οι εσωτερικοί παράγοντες που επηρέασαν την απόφασή τους ήταν κυρίως ο συμβολισμός, ο φόρος τιμής και οι υπενθυμίσεις γεγονότων, αλλά οι προαναφερθέντες εξωτερικοί παράγοντες συμπεριλήφθηκαν σε εκείνους που επηρέασαν τους συμμετέχοντες. Παρομοίως, στην έρευνα των Koch κ.ά. (2005), το οικογενειακό και φιλικό πλαίσιο αναδείχθηκε σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την απόφαση των νέων να κάνουν τατουάζ ή τους αποτρέπει. Ακόμη, φάνηκε πως τα επίπεδα της αυτοεπάρκειας συνδέονται με το ενδιαφέρον τους να κάνουν τατουάζ, αφού όσο περισσότερο νιώθουν ότι έχουν τον έλεγχο της συμπεριφοράς τους, τόσο λιγότερο επιδιώκουν να αποκτήσουν τατουάζ και το αντίθετο.

1.5 Νοηματοδότηση της δερματοστιξίας

Καθώς όλο και περισσότεροι αποκτούν τατουάζ, είναι ευνόητο πως οι λόγοι για τους οποίους τα αποκτούν έχουν μεταβληθεί σε σχέση με παλαιότερες εποχές (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005). Το τατουάζ είναι μια οπτική ένδειξη της ταυτότητας που προβάλλεται για να διαβαστεί από τους άλλους, χωρίς απαραίτητα οι άλλοι να οδηγούνται σε σωστά συμπεράσματα (Colopelnic, 2011). Σύμφωνα με την ποιοτική έρευνα της Colopelnic (2011), το νόημα του σώματος με τατουάζ δομείται και επαναδομείται ανάλογα με το περιβάλλον και με τα άτομα που αναζητούν ένα τέτοιο νόημα. Για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα του Wessely (2013) ανέφεραν διαφορετικούς τρόπους αποκάλυψης ή απόκρυψης των τατουάζ και συζήτησης για αυτά με συγκεκριμένα άτομα και σε διαφορετικές συνθήκες.

Αντλώντας από πολλές διαπολιτισμικές μελέτες, οι Wohlrab et al. (2007) στην ανασκόπησή τους βρήκαν δέκα διαφορετικές κατηγορίες κινήτρων για τροποποιήσεις σώματος. Το πρώτο κίνητρο που ωθεί τα άτομα να αποκτούν τατουάζ είναι η διακόσμηση του σώματός τους, καθώς το τατουάζ εκλαμβάνεται ως αξεσουάρ μόδας ή έργο τέχνης, με κύριο στόχο την ομορφιά. Το δεύτερο κίνητρο αποτελεί η ατομικότητα, που περιλαμβάνει την επιθυμία για τη δημιουργία και τη διατήρηση της ταυτότητας, τη διαφορετικότητα, που τους κάνει να ξεχωρίζουν από τους άλλους και τον έλεγχο της εμφάνισής τους. Τα κίνητρα που αφορούν στην προσωπική κάθαρση, την έκφραση των προσωπικών αξιών και εμπειριών αναφέρονται συχνά στη βιβλιογραφία. Η σωματική αντοχή στον πόνο, η αίσθηση της υπέρβασης των προσωπικών ορίων και η προβολή της σκληρότητας αναφέρονται επίσης, ως κίνητρα. Ακόμη, η συμμετοχή σε μια ομάδα ή η επιθυμία να ανήκει κάποιος σε έναν κοινωνικό κύκλο, η φιλία και η αγάπη αντανακλώνονται στα τατουάζ, καθώς αποτελούν μόνιμες ενδείξεις δέσμευσης. Επιπλέον, αναφέρεται ως κίνητρο η αντίσταση και διαμαρτυρία προς τους γονείς ή την κοινωνία, καθώς τα τατουάζ αποτελούν πρόκληση λαμβάνοντας υπόψη τον εννοιολογικό συσχετισμό τους με τις υποκουλτούρες. Τα πνευματικά και πολιτισμικά κίνητρα αποτελούν την επόμενη κατηγορία. Ο εθισμός, που προκύπτει μάλλον λόγω της έκκρισης ενδορφίνης, αιτιολογείται από τους συλλέκτες τατουάζ με αναφορές που έχουν μια ψυχολογική διάσταση, όπως η διατήρηση των αναμνήσεων, των εμπειριών, των αξιών ή της πνευματικότητας. Τέλος, οι δυο τελευταίες κατηγορίες κινήτρων αφορούν σε άτομα που αποκτούν τατουάζ λόγω σεξουαλικής παρακίνησης και άτομα που αποκτούν τατουάζ λόγω παρορμητικότητας, χρήσης αλκοόλ ή ναρκωτικών και επομένως δεν αναφέρουν κανένα συγκεκριμένο λόγο.

Οι Kjeldgaard και Bengtsson (2005) διερεύνησαν τα κίνητρα των ατόμων που αποκτούν τατουάζ ως πράξη καταναλωτισμού, την οποία συγκρίνουν με άλλες πρακτικές ωραιοποίησης του σώματος που κατά καιρούς προτείνονται ως μόδα. Αναλύοντας 14 φαινομενολογικές συνεντεύξεις καταναλωτών συμπέραναν ότι τα κύρια κίνητρά τους, που ήταν η τέχνη και η μόδα, η προσωποποίηση, η αναπαράσταση του εαυτού και η νοηματοδότηση με βάση την προσωπική αισθητική, συνδέονται με την υπάρχουσα θεωρία του καταναλωτισμού.

Ο Wessely (2013) στην ανασκόπησή του εντόπισε κίνητρα που σχετίζονται με την ενσωμάτωση του τατουάζ στην προσωπική ταυτότητα, την τροποποίηση του σώματος, την αντικατάσταση ενός αρνητικού νοήματος με ένα θετικό, τη διαχείριση της εικόνας, την κοινωνική εικόνα, την αρρενωπότητα, τη θηλυκότητα, την ομορφιά και την ελκυστικότητα, την επανάσταση και την ομαδική ταυτότητα. Ωστόσο, με δεδομένα που συνέλεξε από 15 άτομα που συμμετείχαν σε τρεις ομάδες εστίασης, ο Wessely (2013) βρήκε πως οι λόγοι που τα συγκεκριμένα άτομα απέκτησαν τατουάζ αποδίδονταν σε συναισθηματικούς λόγους, σε συνδυασμό με πρακτικούς λόγους. Τα κύρια συναισθηματικά κίνητρα ήταν η ατομικότητα, τα προσωπικά ενδιαφέροντα, η αγάπη προς κάποιο άτομο και ο φόρος τιμής σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο που έχασαν. Τα πρακτικά ζητήματα αφορούσαν ανησυχίες σχετικά με τον κίνδυνο εθισμού, το κόστος σε περίπτωση που επιθυμούν και άλλα τατουάζ και τον κίνδυνο να μετανιώσουν.

Ο Tsang (2014) διερεύνησε τα κίνητρα και τα νοήματα των τατουάζ μέσω μιας πολυμεθοδικής ποιοτικής προσέγγισης, η οποία εστίασε σε έξι άτομα, 3 άνδρες και τρεις γυναίκες. Τα αποτελέσματα της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης και της πολυκειμενικής θεματικής ανάλυσης ανέδειξαν πέντε θέματα. Πιο συγκεκριμένα με την ΕΦΑ αναδείχθηκε η αναπαράσταση των σχέσεων, η αισθητική ελκυστικότητα και η έκφραση του εαυτού, ενώ η θεματική ανάλυση ανέδειξε την αναπαράσταση του εαυτού και την ανάμνηση βιωμάτων. Συνοπτικά, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι απέκτησαν τα τατουάζ κυρίως ως αναπαραστάσεις σχέσεων ή ως μέσο έκφρασης του εαυτού, για λόγους αισθητικής, ως αναπαράσταση του εαυτού ή ως ανάμνηση εμπειριών. Τέλος, εντοπίστηκαν κίνητρα που αφορούσαν στην ατομικότητα και ταυτότητα, την αισθητική ελκυστικότητα, και τη θεραπευτική αξία (Tsang, 2014).

Τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης των συνεντεύξεων στην έρευνα της Βαφειάδη (2014) κατέδειξαν ότι, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων, τα τατουάζ

συνδέονται με την προσωπική και κοινωνική τους ταυτότητα. Το τατουάζ αποτελεί μέσο προσωπικής έκφρασης και εκδήλωσης της ατομικής διαφορετικότητας, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί ένδειξη ένταξης σε μια κοινωνική ομάδα και εγκαθίδρυσης της ταυτότητας σε ένα αλληλεπιδραστικό πλαίσιο. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι συμμετέχοντες επέλεξαν διαφορετικά ερμηνευτικά σχήματα όταν αναφέρονταν στα δικά τους κίνητρα και άλλα όταν αναφέρονταν στα κίνητρα των άλλων. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι άλλοι είναι θύματα μίμησης ή κοινωνικής επιρροής, σε αντίθεση με τους ίδιους.

Η Hennessy (2011) ανέλυσε τους λόγους που κάποιος κάνει τατουάζ μέσα από την προοπτική του ατόμου και όχι από κοινωνικής απόψεως. Τα αποτελέσματα της έρευνάς της έδειξαν ότι τα κίνητρα και τα νοήματα είναι οι βασικοί λόγοι που κάποιος αποφασίζει να κάνει τατουάζ, με τα κίνητρα να σχετίζονται με την απόφασή του για την τροποποίηση του σώματός του και τα νοήματα με το σχέδιο που επέλεξε. Και οι δύο λόγοι συνδέονται με πλευρές της ταυτότητας, όπως η αίσθηση του ανήκειν, η ανάμνηση και η προσωπική φιλοσοφία.

Στο άρθρο του ο Strohecker (2011) συνοψίζει τους λόγους που τα άτομα γίνονται φορείς τατουάζ, όπως αναφέρονται στις πιο πρόσφατες μελέτες. Η δημόσια εκδήλωση της ατομικής μοναδικότητας, η σύνδεση με πνευματικές δυνάμεις μέσα σε μια υλιστική κοινωνία, η σύνδεση κάποιου ατόμου με μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, η υπενθύμιση εμπειριών και βιωμάτων, η έκφραση συναισθημάτων και η αντίσταση προς τις κοινωνικές συμβάσεις για το φύλο αποτελούν τους βασικούς λόγους που τα άτομα αποκτούν τατουάζ. Σε παρόμοιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Oosterzee (2009), που ανέφερε ως κίνητρα την έκφραση του εαυτού και τη μοναδικότητα, τη συνοχή μιας ομάδας, την προσωπική ωρίμανση, την πνευματικότητα και τη θρησκεία, το συμβολισμό της κοινωνικής θέσης και τη διακόσμηση.

Ο Strohecker (2011) προτείνει να εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους τα άτομα κάνουν τατουάζ με βάση τέσσερις άξονες, την ικανότητα διαχείρισης δυσμενών καταστάσεων, την αυτεξουσιότητα, το δραστικό αυτοπροσδιορισμό και τις αφηγήσεις. Η ικανότητα διαχείρισης δυσμενών ψυχοσυναισθηματικών καταστάσεων βοηθάει τα άτομα να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους σε περιόδους άγχους και να αντιμετωπίσουν μια δύσκολη κατάσταση ή εμπειρία. Η αυτεξουσιότητα αφορά στην ικανότητα του ατόμου να ελέγχει τα συναισθήματα και την ιδιοσυγκρασία του, ώστε να έχει την κυριότητα του εαυτού του. Ο δραστικός αυτοπροσδιορισμός είναι ένας τρόπος ενεργητικής αυτοπραγμάτωσης μέσω της δήλωσης της ταυτότητας και της παρουσίας. Τέλος, οι αφηγήσεις και η δόμηση του

εαυτού διαμορφώνουν τα τατουάζ ως κατασκευές ατομικών αφηγήσεων ζωής, που τους παρέχει την ευκαιρία να συγκροτήσουν μια σταθερή ταυτότητα.

Υπάρχει μια μερίδα φορέων τατουάζ που μετανιώνουν για την πράξη τους και αντιμετωπίζουν ψυχολογικό φορτίο, το οποίο θα μπορούσε να αποφευχθεί ή να μειωθεί εφόσον το είχαν σκεφθεί καλύτερα (Oosterzee, 2009). Παρά το γεγονός ότι η αφαίρεση ενός τατουάζ είναι επίπονη και δύσκολη, κάποιοι μπαίνουν σε αυτή τη διαδικασία για διάφορους λόγους, όπως η κοινωνική πίεση ή οι δυσκολίες στον επαγγελματικό τομέα (Wessely, 2013).

Στην έρευνα του Oosterzee (2009), συμμετείχαν 55 άτομα που είχαν μετανιώσει για τα τατουάζ τους. Από αυτούς οι πιο παρορμητικοί φαίνεται πως μετάνιωσαν περισσότερο, ενώ υπήρξε συσχετισμός και με την ηλικία, καθώς όσο μεγαλύτεροι ήταν οι συμμετέχοντες, τόσο μικρότερη ήταν η πιθανότητα να μετανιώσουν για τα τατουάζ τους. Η διάρκεια και η ένταση της διαδικασίας λήψης απόφασης αποδείχθηκε πως είναι σημαντικοί παράγοντες, καθώς εκείνοι που δεν μετάνιωσαν είχαν λεπτομερώς πραγματοποιήσει ενδελεχή έρευνα σε αξιόπιστες πηγές, προκειμένου να έχουν μια ενημερωμένη επιλογή. Ακόμη βρέθηκε ότι κάποια αρχικά κίνητρα, όπως η απόκτηση ενός τατουάζ ώστε να είναι μέλη μιας ομάδας, συνδέονται με περισσότερες πιθανότητες να προκαλέσουν αργότερα δυσαρέσκεια. Η δυσαρέσκεια αφορά σε καθημερινά εμπόδια που αντιμετωπίζουν, όπως η αλλαγή του νοήματος του τατουάζ, προβλήματα υγείας και ανασφάλεια ή ζητήματα που αφορούν στην εργασία τους.

Οι Madfis και Arford (2013) ανέλυσαν 22 συνεντεύξεις ατόμων που μετάνιωσαν για τουλάχιστον ένα τατουάζ, ατόμων που άλλαξαν ή αφαίρεσαν τα τατουάζ τους, επαγγελματίες καλλιτέχνες τατουάζ και γιατρούς που αφαιρούν τατουάζ. Σύμφωνα με τα αποτελέσματά τους, όταν τα άτομα δεν δύνανται να συμφιλιωθούν ή να υπερβούν τη δυναμική, τους περιορισμούς και τη φύση των συμβολικών νοημάτων των τατουάζ τους, αισθάνονται μετανιωμένοι και κάποιες φορές επιλέγουν να τα καλύψουν ή να τα αφαιρέσουν. Η σχετικότητα των συμβόλων και η έλλειψη απόλυτου νοήματος συνεισφέρει στην αδυναμία των ατόμων να επαναπροσδιορίσουν το νόημά τους, με αποτέλεσμα να μετανιώνουν για την επιλογή τους. Επίσης, οι αλλαγές στις ζωές τους μπορεί να επιφέρουν κρίση ταυτότητας, εφόσον είναι εσωτερικές και αφορούν σε πεποιθήσεις και αξίες σύμφωνα με τις οποίες επέλεξαν το τατουάζ. Από την άλλη, τα άτομα που αποδέχονται αυτούς τους περιορισμούς, υιοθετούν εναλλακτικές ερμηνείες και νοήματα για τους προβληματικούς συμβολισμούς.

Στο άρθρο της, η Kosut (2015) μελέτησε την δερματοστιξία και τροποποίηση του σώματος από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή, εστιάζοντας στα κίνητρα και τα νοήματα των σύγχρονων πρακτικών, αλλά και στο πλαίσιο της σύγχρονης έρευνας. Σύμφωνα με την ίδια, οι έρευνες διαχωρίζονται σε αυτές που συνδέουν τις πρακτικές αυτές με αντικοινωνικές συμπεριφορές και στις εθνογραφικές, που τοποθετούν τα τατουάζ σε αισθητικό, συμβολικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Οι διαπολιτισμικές μελέτες αποδεικνύουν ότι οι άνθρωποι ανέκαθεν προέβαιναν σε μόνιμες ή προσωρινές τροποποιήσεις του σώματος, με διαφοροποιήσεις στον τρόπο, το χρόνο, τον τόπο και το σκοπό.

Παρομοίως, σύμφωνα με τον Strohecker (2011), η υπάρχουσα βιβλιογραφία αναφορικά με τη δερματοστιξία διαχωρίζεται σε δυο βασικές κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία, που προέρχεται από την ιατρική επιστημονική έρευνα συνδέει τη δερματοστιξία με αποκλίνουσες συμπεριφορές και την επιφορτίζει με αρνητικό περιεχόμενο. Από την άλλη, η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει ανθρωπολογικές και κοινωνιολογικές έρευνες και έχει θετικότερη θεώρηση της δερματοστιξίας, την οποία παρουσιάζει ως μια νέα μορφή κατασκευής νοήματος και διαμόρφωσης της ταυτότητας. Ο Strohecker (2011) τονίζει πως οι ποσοτικές έρευνες δεν αποδίδουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των φορέων των τατουάζ, καθώς καταλήγουν σε γενικεύσεις, ενώ η βαθύτερη κατανόηση των λόγων για τους οποίους κάνουν τα τατουάζ δεν είναι εφικτή.

1.6 Δερματοστιξία και υγεία

Η ενημέρωση για τις επιπλοκές που πιθανά προκύπτουν από την πρακτική της δερματοστιξίας είναι συνήθως επιφανειακή και προέρχεται από τους επαγγελματίες καλλιτέχνες, το διαδίκτυο και τον οικογενειακό και φιλικό κύκλο (European Commission, 2016). Οι περισσότεροι θεωρούν πως ό,τι αφορά στη δερματοστιξία ελέγχεται, παρακολουθείται και νομοθετείται (Koch et al., 2005).

Ωστόσο, παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας και των σχετικών κανονισμών, υπάρχουν ακόμη πολλοί κίνδυνοι για την υγεία (Firmin et al., 2012). Στην Αμερική, παρόλο που υπάρχουν σχετικές νομοθεσίες σε πάνω από τις μισές πολιτείες της Αμερικής, οι νομοί δεν εφαρμόζονται πάντα (Koch et al., 2005). Αντίστοιχα, στην Ευρώπη, προς το παρόν δεν υπάρχει κανένας συγκεκριμένος νόμος σχετικά με τη δερματοστιξία (European Commission, 2016).

Αν και οι ψυχοκοινωνικές επιπλοκές είναι σημαντικό να ερευνηθούν, καθώς έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία κάποιων ατόμων, εφόσον συνδέονται με το αίσθημα ντροπής, την απώλεια αυτοπεποίθησης και τον στιγματισμό (Serup et al., 2015), είναι εξίσου επιτακτική η ανάγκη για τη διασφάλιση της σωματικής υγείας. Αναφορικά με τις προϋποθέσεις που αφορούν τις χημικές ουσίες, υπάρχουν προϊόντα που απαγορεύεται να έρχονται σε άμεση επαφή με το δέρμα, αλλά δεν απαγορεύονται στα μελάνια που χρησιμοποιούνται στη δερματοστιξία (European Commission, 2016).

Μάλιστα η Κοσμέτσα (2010) ανέδειξε ένα ακόμη νομοθετικό παράδοξο στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τα χρώματα που χρησιμοποιούνται στη δερματοστιξία. Ενώ τα χρώματα χρησιμοποιούνται για κοσμητικό λόγο, ωστόσο, δεν εμπίπτουν στην οδηγία περί καλλυντικών (76/768/ΕΟΚ), η οποία έχει αντικατασταθεί από τον κανονισμό ΕΚ 1223/2009 για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009), καθώς δεν συμπεριλαμβάνονται ουσίες και τα σκευάσματα που χρησιμοποιούνται για ένεση ή εμφύτευση στο σώμα (Κοσμέτσα, 2010).

Σύμφωνα με τις ελληνικές προϋποθέσεις, τα χρώματα και οι βαφές που χρησιμοποιούνται στη δερματοστιξία απαιτείται να συνοδεύονται από πιστοποιητικό καταλληλότητας (ΦΕΚ 306/Β/14-3-2003). Ωστόσο, τα περισσότερα μελάνια εισάγονται, συνήθως, από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και δεν παρασκευάζονται αποκλειστικά για δερματοστιξία. Επομένως, τα περισσότερα από αυτά δεν είναι εξουσιοδοτημένα προς χρήση σε καλλυντικά προϊόντα και κάποια από αυτά δεν θα έπρεπε καν να χρησιμοποιούνται (European Commission, 2016).

Τα συστατικά του μελανιού που χρησιμοποιούνται στη δερματοστιξία, ενέχουν κινδύνους για την υγεία, καθώς μπορεί να προκαλέσουν αλλεργικές αντιδράσεις, μολύνσεις, κακοήθειες και καρκινογενέσεις (Firmin et al., 2012· Serup et al., 2015), μολύνσεις από ιούς, βακτηριακές μολύνσεις (European Commission, 2016), μυκητιάσεις, ψευδολεμφώματα και κακοήθη τραύματα, αλλά και άλλες δερματολογικές ασθένειες όπως η ψωρίαση, η φωτοευαισθησία και η φωτοτοξικότητα (Serup et al., 2015), ενώ υπάρχουν πιθανότητες για ηπατίτιδα Β και C και του ιού HIV (Firmin et al., 2012· Koch et al., 2005· Oosterzee, 2009) ακμή, ψωρίαση και εκζέματα (Lafrance, 2009). Κάποιοι από αυτούς τους κινδύνους προκύπτουν απλά λόγω της έλλειψης επαγγελματισμού και τήρησης των κανόνων υγιεινής (Firmin et al., 2012).

Πιο αναλυτικά, αν και οι περισσότερες επιπλοκές αφορούν στην επούλωση πληγών, ένα ποσοστό φορέων τατουάζ (5%) βρέθηκε με βακτηριακές μολύνσεις. Ακόμη, τα μελάνια ενοχοποιούνται για αλλεργίες και άλλες αντιδράσεις, οι οποίες ενεργοποιούνται με το μελάνι και την έκθεση στον ήλιο, είναι απρόβλεπτες και μπορεί να εκδηλωθούν ακόμη και μετά από δεκαετίες. Έχουν, επίσης, βρεθεί κάποιες διαταραχές που συνοδεύουν τη χρώση του δέρματος σε κάποιους ασθενείς (5-15%), που καταφεύγουν σε θεραπεία με λέιζερ, η οποία, ωστόσο, δεν είναι πάντα αποτελεσματική για την αφαίρεση του τατουάζ και μπορεί, επίσης, να έχει αρνητικές επιπτώσεις στον οργανισμό (European Commission, 2016).

Ακόμη, υπάρχει έλλειψη ενδεδειγμένων αναλύσεων των μελανιών που χρησιμοποιούνται στη δερματοστιξία, οι αντενδείξεις των οποίων δεν είναι γνωστές, και χαμηλή εποπτεία, λόγω της οποίας έχουν βρεθεί επικίνδυνα χημικά σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κίνδυνος καρκινογένεσης δεν έχει επιβεβαιωθεί, αλλά ούτε αποκλειστεί, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω ανάλυση και επικαιροποίηση των προϋποθέσεων σχετικά με τα υλικά και συστατικά των ουσιών που χρησιμοποιούνται (European Commission, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 Συμμετέχοντες

Το δείγμα της έρευνας επιλέχθηκε σύμφωνα με την μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας και συγκεκριμένα με τη δειγματοληψία της χιονοστιβάδας ή της αλυσιδωτής δειγματοληψίας καθώς η εύρεση των συμμετεχόντων έγινε με βάση την κοινωνική δικτύωση του κάθε συμμετέχοντα ο οποίος βοήθησε στον εντοπισμό και άλλων συμμετεχόντων (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Επομένως το κάθε άτομο ξεχωριστά σύστησε άλλα άτομα με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση του δείγματος της έρευνας. Στην έρευνα μας συμμετείχαν 12 άτομα (Έλληνες) 6 άνδρες και 6 γυναίκες και το εύρος της ηλικίας τους κυμαίνεται από 27 μέχρι 42 ετών. Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, η μελέτη της δερματοστιξίας στον ελλαδικό χώρο είναι ισχνή οπότε η επιλογή του δείγματος έγινε από τον ελληνικό πληθυσμό. Με δεδομένο ότι η δερματοστιξία σε κάθε κουλτούρα είναι διαφορετική στην παρούσα έρευνα θέλαμε να αναδείξουμε τις λειτουργίες και τους συμβολισμούς στην Ελλάδα, δηλαδή τι σημαίνει για τους Έλληνες η δερματοστιξία.

Η έρευνα επικεντρώνεται στο νόημα που δίνουν τα άτομα στα τατουάζ κατά τη σύγχρονη εποχή, έτσι αποφασίστηκε οι φορείς τους να το έχουν κάνει σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο (μέσα στην τελευταία δεκαετία), καθώς είναι πιθανό οι αντιλήψεις των ατόμων που έκαναν τατουάζ παλαιότερα να οδηγούν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Η βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η μονιμότητα των τατουάζ αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της δερματοστιξίας, εύρημα που διαμόρφωσε το τρίτο κριτήριο. Τέλος, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον δύο τατουάζ. Το γένος και η ηλικία δεν αποτέλεσαν κριτήρια αποκλεισμού των συμμετεχόντων από την έρευνα. Τα δημογραφικά στοιχεία παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1 : Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος

<i>Συμμετέχων</i>	<i>Φύλο</i>	<i>Ηλικία</i>	<i>Οικογενειακή κατάσταση</i>	<i>Εκπαίδευση</i>	<i>Εργασία</i>
1	Γυναίκα	27	Άγαμη	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Ναι
2	Άνδρας	34	Άγαμος	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Ναι
3	Άνδρας	33	Έγγαμος	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Ναι
4	Γυναίκα	36	Άγαμη	Λύκειο	Ναι
5	Άνδρας	35	Έγγαμος	Λύκειο	Ναι
6	Άνδρας	42	Έγγαμος	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Όχι
7	Γυναίκα	32	Άγαμη	Λύκειο	Ναι
8	Άνδρας	42	Έγγαμος	Δημοτικό	Ναι
9	Άνδρας	33	Άγαμος	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Ναι
10	Γυναίκα	30	Άγαμη	Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	Όχι
11	Γυναίκα	30	Άγαμη	Μεταπτυχιακό	Ναι
12	Γυναίκα	30	Άγαμη	Λύκειο	Ναι

2.2 Μέθοδος συλλογής υλικού

Η μέθοδος συλλογής υλικού που επιλέχθηκε ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Το είδος αυτής της συνέντευξης χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων. Δημιουργήθηκε ένας οδηγός συνέντευξης με τις κύριες ερωτήσεις που αφορούν το ερευνητικό ερώτημα. Αυτός ο τύπος συνέντευξης, χαρακτηρίζεται από ευελιξία σύμφωνα με την οποία ο ερευνητής μπορεί να τροποποιήσει το περιεχόμενο των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, επίσης, να αλλάξει τη σειρά των ερωτήσεων προκειμένου να διευκολύνει τη ροή της συνέντευξης και να αφαιρέσει ή να προσθέσει ερωτήσεις οι οποίες θα του επιτρέψουν να εμβαθύνει περισσότερο στο θέμα που διερευνά (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης διατυπώθηκαν με προσοχή και σεβασμό προς τον κάθε συμμετέχοντα, ήταν ανοιχτού τύπου ερωτήσεις με στόχο να ενθαρρυνθούν οι συμμετέχοντες

στο να εκφράσουν την αποκόμιση των εμπειριών, των βιωμάτων, των σκέψεων και των πεποιθήσεων τους μέσα από την δερματοστιξία (Smith & Osborn, 2008) Επιπρόσθετα, στην αρχή πριν ξεκινήσει το κύριο κομμάτι της συνέντευξης το οποίο αφορά το προς διερεύνηση θέμα, έγιναν κάποιες ερωτήσεις κλειστού τύπου προκειμένου να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Η πρώτη συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε είχε πιλοτικό χαρακτήρα προκειμένου να διερευνηθούν οι τυχόν δυσκολίες και οι προκλήσεις σε σχέση με το ερευνητικό ερώτημα.

2.3 Διαδικασία συλλογής υλικού

Η ανεύρεση των συμμετεχόντων έγινε σύμφωνα με δημόσια ανακοίνωση σε χώρους γυμναστηρίου. Αρχικά, η ανακοίνωση έδινε πληροφορίες για τον σκοπό της έρευνας, της διαδικασίας και τα στοιχεία επικοινωνίας της ερευνήτριας. Ο τόπος συναντήσεων ορίστηκε σύμφωνα με την προτίμηση των συμμετεχόντων. Για όλες τις περιπτώσεις ο χώρος διεξαγωγής έγινε σε οικείο περιβάλλον του/της συμμετέχοντα/ούσας. Το εύρος της διάρκειας των συνεντεύξεων ήταν από 45 μέχρι 90 λεπτά. Επίσης, πριν την εκκίνηση της συνέντευξης δόθηκε στον κάθε συμμετέχοντα ένα έντυπο ενημέρωσης το οποίο περιέγραφε το σκοπό της συνέντευξης, τα στοιχεία της ερευνήτριας και τους δεοντολογικούς κανόνες που διέπουν την έρευνα. Σύμφωνα με τους δεοντολογικούς κανόνες, η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και η διακοπή της μπορεί να γίνει σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή επιλέξει ο συμμετέχοντας. Ακόμη, στο έντυπο ενημέρωσης αναγράφεται η πληροφορία ότι η συνέντευξη θα μαγνητοφωνηθεί και ότι το περιεχόμενό της είναι άκρως εμπιστευτικό το οποίο θα χρησιμοποιηθεί μόνο για τις ανάγκες της έρευνας (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Μετά την ολοκλήρωση της ενημέρωσης ο συμμετέχοντας κλήθηκε να υπογράψει το έντυπο συγκατάθεσης με το οποίο επικύρωνε την εθελοντική συμμετοχή του στην έρευνα. Τα έντυπα ενημέρωσης και συγκατάθεσης παρατίθενται στο παράρτημα Α και Β αντίστοιχα. Τέλος, μετά την ολοκλήρωση της συνέντευξης η ερευνήτρια ζήτησε την άδεια από τους συμμετέχοντες να φωτογραφίσει τα τατουάζ τους.

2.4 Μέθοδος και διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Αρχικά, το υλικό που συλλέχθηκε από τις συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκε προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία της ανάλυσης των δεδομένων. Μετά τη διαδικασία

της απομαγνητοφώνησης ακολούθησαν επαναλαμβανόμενες μελέτες του κειμένου προκειμένου να κατανοηθεί σε βάθος το περιεχόμενο των συνεντεύξεων και να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη αντίληψη σχετικά με το υπό μελέτη φαινόμενο. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η διαδικασία της κωδικοποίησης σύμφωνα με την οποία εντοπίστηκαν μονάδες νοήματος και ονομάστηκαν σύμφωνα με το νόημα που προέκυψε από το περιεχόμενο της συνέντευξης που εντοπίστηκε. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι οι κωδικοί δεν αποτελούν θέματα. Οι κωδικοί που δημιουργήθηκαν ήταν πολυάριθμοι για κάθε συνέντευξη μέσα από τους οποίους δημιουργήθηκαν επαναλαμβανόμενα μοτίβα. Τα θέματα που δημιουργήθηκαν αποτελούν το επαναλαμβανόμενο νόημα στο σύνολο των δεδομένων. Στη συνέχεια, τα θέματα και τα υποθέματα κατονομάστηκαν με βάση το νόημα που προκύπτει από αυτά (Willig, 2015; Smith & Osborn, 2008). Τα θέματα παρατίθενται στο παράρτημα Δ και Ε. Παράλληλα, δημιουργήθηκε μια ημερολογιακή καταγραφή, στην οποία η ερευνήτρια διατύπωνε τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ιδέες που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της έρευνας. Τα στοιχεία του ερευνητικού ημερολογίου χρησίμευσαν στην καλύτερη κατανόηση της έρευνας αλλά και στην βέλτιστη διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας καθώς και στον προσωπικό αναστοχασμό.

Η μέθοδος ανάλυσης δεδομένων που επιλέχθηκε είναι η ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση. Αυτή η μέθοδος στοχεύει να διερευνήσει την εμπειρία της δερματοστιξίας του κάθε συμμετέχοντα υπό τη δική του οπτική αλλά και να ερμηνεύσει από την πλευρά του ερευνητή την εμπειρία του συμμετέχοντα. Ειδικότερα, αυτή η μέθοδος ενέχει το στοιχείο της φαινομενολογίας, δηλαδή το ενδιαφέρον μας εστιάζεται στις σκέψεις, τις αντιλήψεις, τις πεποιθήσεις, και πως βιώνονται όλα αυτά από τους ίδιους τους συμμετέχοντες. Η ανάλυση γίνεται με περιγραφικό και ενσυναισθητικό τρόπο στοχεύοντας στο να εισέρθει ο ερευνητής στο κόσμο του συμμετέχοντα και να τον κατανοήσει. Με βάση την ενσυναισθητική ερμηνεία, γίνεται προσπάθεια κατανόησης του νοήματος που κρύβεται στα λεγόμενα των συμμετεχόντων (Willig, 2015).

Το δεύτερο στοιχείο που χαρακτηρίζει αυτή τη μέθοδο είναι η ερμηνεία. Σύμφωνα με την ερμηνευτική προσέγγιση, η οπτική του συμμετέχοντα και η οπτική του ερευνητή συνδυάζονται και έτσι ο ερευνητής προσπαθεί να ερμηνεύσει την εμπειρία του συμμετέχοντα. Ο ερευνητής προσπαθεί να κατανοήσει την εμπειρία του συμμετέχοντα και το νόημα που υπάρχει σε αυτή χωρίς αυτό να μπορεί να γίνει σε απόλυτο βαθμό καθώς παρεμβάλλεται ο τρόπος που ο ίδιος ο ερευνητής αναλύει, κατανοεί και προσεγγίζει τα δεδομένα του καθώς αλληλεπιδρά με αυτά. Έτσι ο ερευνητής εξετάζει με μια κριτική ματιά το περιεχόμενο της

εμπειρίας των συμμετεχόντων. Τέλος, η παρούσα μέθοδος ενέχει και το στοιχείο της ιδιογραφίας, δηλαδή, εξετάζονται σε βάθος οι εμπειρίες του κάθε συμμετέχοντα αναφορικά με το δικό του οπτικό πλαίσιο βίωσης της εμπειρίας. Ο ερευνητής με αυτό τον τρόπο εξετάζει το υπό μελέτη φαινόμενο εστιάζοντας στην εμπειρία του κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά εντοπίζοντας πρώτα σε ειδικό πλαίσιο τα θέματα μέσα από τα οποία θα προκύψει ο συγκερασμός των θεμάτων, δηλαδή, η ενσωμάτωση των θεμάτων τα οποία θα αντιπροσωπεύσουν τις εμπειρίες συνολικά όλης της ομάδας των συμμετεχόντων (Willig, 2015; Smith & Osborn, 2008). Η ανάλυση έγινε κυρίως με επαγωγικό τρόπο χωρίς να βασίζεται σε συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο (Willig, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση των δεδομένων αναδύθηκαν πέντε βασικές θεματικές κατηγορίες και μια σειρά από υποθέματα, προσδιορίστηκαν ως εξής:

1. Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών
2. Η εμπειρία του πόνου στη δερματοστιξία
3. Το τατουάζ ως στολίδι και ως τέχνη
4. Η δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας
5. Η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας

3.1 Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών

Η θεματική κατηγορία που περιγράφει το σώμα ως περιέκτη αποτελείται από δύο κύριες κατηγορίες οι οποίες είναι, ο περιέκτης ενδοπροσωπικών καταγραφών και ο περιέκτης διαπροσωπικών καταγραφών.

3.1.1 Περιέκτης ενδοπροσωπικών καταγραφών

Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι υπάρχουν στοιχεία ενδοπροσωπικών καταγραφών στο σώμα τους, τέτοια είναι, οι σκέψεις, τα συναισθήματα, και οι αναμνήσεις τα οποία αποτυπώνονται στο σώμα των συμμετεχόντων και μέσω της δερματοστιξίας παίρνουν μορφή.

Αρχικά τα βιώματα και τα συναισθήματα παίζουν σημαντικό ρόλο στην απόφαση της δερματοστιξίας. Καταγραφές συνίστανται στην αποτύπωση συναισθημάτων όπως η λύπη και ο φόβος.

Ε μπορεί να είναι ε φου μια χαρά μπορεί να είναι μια λύπη πίσω από αυτό. (Άντρας 42 ετών)

Ένας από τους συμμετέχοντες θεωρεί ότι κάποιος κάνει προσπάθεια να ξεπεράσει τους φόβους του με το να αποτυπώσει πάνω του κάτι που τον φοβίζει.

Νομίζω ότι τα τις φοβίες μας μάλλον θα έχει να κάνει με αυτό το πράγμα ή ότι δεν το φοβόμαστε τόσο τελικά γιατί όλοι έχουμε μία ας πούμε ξέρω 'γω (εννοεί φοβία) τι να σου πω όμως είναι κάτι δικό μας. (Άντρας 42 ετών)

Ενώ κάποιος άλλος αναφερόμενος σε κάποια εποχή της ζωής του που την βίωσε σαν «θρίλερ» όπως λέει, αποτυπώνει τον φόβο του μέσα από τη δερματοστιξία.

*Ναι, ναι, ναι ένας τρομαγμένος κλόουν ή οτιδήποτε, δεν ήταν χαρούμενος ήταν όχι σαν κακός εε δεν ξέρω τότε ήταν λίγο περίεργη η κατάσταση ήτανε σαν θρίλερ, αυτός βασικά άμα τον δεις, σαν να έχει αγωνία σαν να προσπαθεί να βγάλει το 'χα συνδυάσει κάπως διαφορετικά, και σου λέω αργότερα με το πέρασμα των χρόνων κατάλαβα ότι ήταν πιο πολύ τρομαγμένος παρά ε δηλαδή το σχέδιο αυτό έδειχνε τουλάχιστον μετά στα μάτια μου.
(Αντρας 35 ετών)*

Άλλη μια συμμετέχουσα αναφέρει ότι το τατουάζ συνδέεται με την ψυχολογική της κατάσταση. Από τα λεγόμενα της φαίνεται ότι η δερματοστιξία είναι ένας τρόπος έκφρασης της εκάστοτε συναισθηματικής της κατάστασης.

...το σχέδιο που έκανα συνδεόταν με την τότε ψυχολογία μου, δηλαδή μπορεί να είσαι τόσο καλά και να πας να κάνεις μια ανθοδέσμη... (Γυναίκα 36 ετών)

Άλλες καταγραφές αφορούν την αποτύπωση αγαπημένων πραγμάτων και επιθυμιών. Για παράδειγμα, ένας συμμετέχοντας αναφέρει ότι του αρέσουν τα ταξίδια και ότι αυτή η επιθυμία οπτικοποιείται με ένα καράβι. Επομένως, το τατουάζ παρουσιάζεται ως μέσο έκφρασης επιθυμιών.

Κοίτα δεν ξέρω, δεν το χω σκεφτεί, αλλά το καράβι εδώ μ' αρέσει να ταξιδεύω δεν το 'χω αναλύσει και πολύ αλλά φαντάζομαι ότι συνειρμικά κάπως έτσι πάει ταξιδεύω συχνά, μ' αρέσει να ταξιδεύω ας πούμε, και τα άλλα έχουν σχέση με την μουσική που μ' αρέσει, γενικότερα μ' αρέσει η παλιακή κατάσταση στα τατουάζ... (Αντρας 33 ετών)

Ακόμη, μέσα από το τατουάζ άλλη μια συμμετέχουσα αποτυπώνει όλα όσα της αρέσουν, π.χ κάποιο σπορ ή χόμπι όπως ο κινηματογράφος, τραγούδια κλπ.

*πράγματα που αγαπάω και τα αποτύπωσα πάνω μου αυτό, αυτό με αυτό το κομμάτι και εε εντάξει σίγουρα τα τατουάζ είναι αγαπημένα πράγματα που αγαπάω και τα αποτύπωσα.
(Γυναίκα 30 ετών)*

Μέσα από την αποτύπωση επιθυμιών και πραγμάτων που αρέσουν στους συμμετέχοντες διαφαίνεται η ανάγκη να εκφράσουν τον εαυτό τους όπως επίσης και να εστιάσουν σε αυτά που τους προκαλούν ευχαρίστηση και γενικότερα θετικά συναισθήματα.

Οι συμμετέχοντες επίσης αναφέρουν ότι αποτυπώνουν και τις σκέψεις τους πάνω στο σώμα τους με τα τατουάζ. Η δερματοστιξία παίρνει τη μορφή σκέψεων και επιτρέπει την

εξωτερίκευση των εσωτερικών καταστάσεων των συμμετεχόντων. Μέσω της αποτύπωσης οι συμμετέχοντες δίνουν μορφή στις σκέψεις, τις αναπαριστούν στο σώμα τους και τις “μεταφέρουν” μαζί τους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι μια συμμετέχουσα αποτυπώνει συχνά τις δυσάρεστες σκέψεις (αυτές που αποκαλεί μαυρίλα).

τα άλλα (εννοεί τα τατουάζ) μπορεί να είναι σκέψεις μαυρίλες όλες οι μαυρίλες. Εννοώ κάποιες μαύρες σκέψεις που μπορεί να έχεις και να δεις μια εικόνα να φανταστείς μια εικόνα και να λες τσ θα πάω να το βάλω θα πάω να το κάνω και αυτό. (Γυναίκα 36 ετών)

και μία άλλη τονίζει,

κάτι θα πυροδοτήσει πάλι, κάποιο συναίσθημα κάποια σκέψη, κάποια εξέλιξη, κάτι θα πυροδοτήσει πάλι και σίγουρα θα θέλω να είναι ένα τατουάζ πάνω μου. (Γυναίκα 32 ετών)

Επίσης, ο συγκεκριμένος συμμετέχοντας και ως tattoo artist αλλά και ως φορέας τατουάζ τονίζει ότι, μέσα από τη δερματοστιξία αποτυπώνονται αναμνήσεις από σημαντικά γεγονότα της ζωής. Οι καταγραφές αυτές συνίστανται στη σύνδεση με κάτι που έχει αξία για το άτομο και η ανάμνηση αυτού. Μια ανάγκη να διατηρήσει κάτι πολύτιμο που να είναι ανέπαφο στο χρόνο και να μείνει για πάντα.

Ε, υπάρχει μια ιστορία πίσω από το τατουάζ, μια προσωπική ιστορία να, είναι ένας στόχος να, είναι μία ανάμνηση είναι κάτι τέτοιο, έχει πολλά που μπορείς να πεις ότι είναι βάση, έχουν νόημα (Άντρας 42 ετών)

Είτε θέλει να δειχτεί ή έχει μια ανάμνηση ή μια χαρά ή οτιδήποτε εμείς του δίνουμε αυτή τη χαρά του να το έχει επάνω του, μετά τον πρώτο καιρό φεύγει αυτό σβήνει και είναι σαν να το είχες πάντα επάνω σου δηλαδή. (Άντρας 42 ετών)

Η ανάγκη για διατήρηση των αναμνήσεων ενισχύεται και από το γεγονός της επιλογής αποτύπωσης του τατουάζ σε σημεία που να μην φθείρονται εύκολα με το πέρασμα του χρόνου ώστε να διατηρηθεί ακέραια και η εικόνα της δερματοστιξίας που θυμίζει το γεγονός, να μη χαθεί ή να μην ξεθωριάσει. Η συγκεκριμένη συμμετέχουσα επιθυμεί τα τατουάζ της να μείνουν αναλλοίωτα στο χρόνο και να μη χαθούν και αυτά που συμβολίζει με την δερματοστιξία.

Βρήκα σημεία που δεν αλλοιώνονται με τον χρόνο, αυτό ήταν ένα κριτήριο στο που θα τα κάνω, για να μην έχει διαφορά στο σώμα στο δέρμα ούτε στο χέρι υπάρχει ιδιαίτερη φθορά, υπάρχει φθορά αλλά όχι αυτή που θα υπήρχε σε κοιλιές, σε γλουτούς, σημεία που

θα μείνουν πιο ανέπαφα, εε με τον χρόνο αλλοιώνεται το δέρμα και κατ' επέκταση αλλοιώνεται και το τατού. (Γυναίκα 30 ετών)

3.1.2 Περιέκτης διαπροσωπικών καταγραφών

Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι υπάρχουν τατουάζ στο σώμα τους τα οποία αποτελούν στοιχεία **διαπροσωπικών καταγραφών**, δηλαδή στοιχεία που σχετίζονται με συναισθήματα προς τους άλλους, με την ανάγκη για μοίρασμα και συναισθηματική σύνδεση. Στα τατουάζ αντικατοπτρίζονται συναισθήματα αγάπης και τρυφερότητας για σημαντικά πρόσωπα.

Αρχικά, η ανάγκη για *μοίρασμα και συναισθηματική σύνδεση* φαίνεται με τατουάζ που συμβολίζουν την οικογένεια και αντανακλούν συναισθηματική εγγύτητα και στοργή. Η οικογένεια συμβολίζει αγάπη και θαλπωρή για την συγκεκριμένη συμμετέχουσα και τα οποία μεταβιβάζει στο σώμα της.

το βίνταζ με την καρδιά έχει μέσα τα αρχικά της οικογένειας μου που λέει BABE και δημιουργεί την λέξη μπαμπέ και καλά που είναι και μωρό είναι οι γονείς μου και η αδερφή μου. (Γυναίκα 30 ετών)

Επίσης, η *ανάγκη για μοίρασμα και συναισθηματική σύνδεση* φαίνεται μέσα από την επιλογή ενός τατουάζ που συμβολίζει συντροφικό δεσμό. Οι συμμετέχοντες κάνουν τατουάζ από κοινού με τον σύντροφο τους και από αυτό φαίνεται η επιθυμία για σύνδεση με ένα αγαπημένο πρόσωπο αλλά και η ανάγκη να έχουν κάτι κοινό που να τους ενώνει πάνω στο σώμα τους. Ο συμμετέχοντας παρακάτω τονίζει ότι το τατουάζ του συμβολίζει ένα συναισθηματικό δεσμό.

τα ζάρια στο χέρι, όταν είχα γνωρίσει την γυναίκα μου [...] θέλαμε να το ξέρουμε εγώ και η γυναίκα μου και θέλαμε να κάνουμε κάτι κοινό, είπαμε να εε να πάρουμε τα ζάρια, βρήκαμε τα ζάρια εε και αν αν δεις σημειώσαμε μόνο το εε κάναμε με μπλε μόνο τον μήνα, τον έβδομο. (Άντρας 33 ετών)

Μια άλλη συμμετέχουσα αναδεικνύει την ανάγκη της για μοίρασμα και σύνδεση με τον αγαπημένο της αποτυπώνοντας μια εικόνα που θα ολοκληρώνεται σαν μορφή όταν είναι μαζί του. Συγκεκριμένα, δηλώνει

ο πρώτος μου ενήλικος έρωτας που μου χε προτείνει και εκείνος να κάνουμε μαζί από ένα κομμάτι πάζλ στα χέρια μας και όταν θα κρατιόμαστε να ενώνεται. (Γυναίκα 27 ετών)

Επιπρόσθετα, οι διαπροσωπικές καταγραφές στο σώμα μέσα από την έκφραση συναισθημάτων για τους άλλους φαίνονται από τα λεγόμενα μιας συμμετέχουσας η οποία αναφέρει ότι το τατουάζ της συμβολίζει ένα δώρο από τον αγαπημένο της το οποίο ταυτίζει και με μια πτυχή του εαυτού της.

τα λουλούδια πάλι ήταν ιδέα συντρόφου ο οποίος ήθελε να μου κάνει δώρο ένα τατουάζ [...]τα λουλούδια όπως ξεκίνησα να τα κάνω είχε να κάνει με το ρομαντικό του πράγματος, μου άρεσε η ιδέα ένας άνθρωπος που αγαπούσα τότε και με αγαπούσε και αυτός επιλέγει για εμένα και μου το χαρίζει ουσιαστικά αυτό, είχε να κάνει με την ρομαντική μου πλευρά. (Γυναίκα 27 ετών)

Επίσης, άλλη μια συμμετέχουσα αναφέρει:

Εεε, το τριαντάφυλλο που έχω στη κοιλιά ας πούμε το πιο αγνό που έχω εεε συμβολίζει μια σχέση που είχα τότε πολύ ρομαντική κλπ, επίσης όμως μια σχέση πολύ πιο δυνατή που την έχω ακόμα, εντάξει; συμβολίζουν αυτά τα 3 γράμματα που έχω εδώ, αυτά τα 2 σε προσωπικό επίπεδο. (Γυναίκα 36 ετών)

Ακόμη, η συναισθηματική σύνδεση φαίνεται με κάτι που αγαπά ή έχει αξία για το άτομο. Μέσα από τη δερματοστιξία εκφράζεται μια ανάγκη για παντοτινή σύνδεση με ένα αγαπημένο πρόσωπο/ζώο ή πράγμα και ταυτόχρονα μια δυσκολία αναφορικά με τον αποχωρισμό από το αντικείμενο αγάπης. Μια συμμετέχουσα αναφέρει:

το επόμενο που θέλω να κάνω είναι το αποτύπωμα της πατούσας της σκυλίτσας μου, η πατούσα της ουσιαστικά[...] Ε και τι να κάνω, εε όταν φύγει το σκυλί ε θα μου είναι πολύ βαρύ να την βλέπω συνέχεια πάνω μου, είμαι πάρα πολύ δεμένη μαζί της και για αυτό θα ήθελα να κάνω κάτι επάνω μου που θα είναι για πάντα μαζί μου. (Γυναίκα 27 ετών)

Ενώ άλλη μία εκφράζει συναισθήματα αγάπης και σύνδεσης απευθυνόμενα στην κόρη της.

Θα ήταν ένα τατουάζ εεε που, θα συμβόλιζε την γέννηση της κόρης μου, τώρα δεν ξέρω θα ήταν κάτι για κείνη, θα έκανα δηλαδή όταν θα μεγαλώσει, θα της έλεγα αυτό το τατουάζ ήταν για σένα, τώρα δεν είναι κάτι το οποίο είναι τόσο σημαντικό ή οτιδήποτε, δηλαδή δεν φαίνεται η αγάπη από τα τατουάζ ή κάτι άλλο απλά εμένα μ' αρέσει το τατουάζ και θέλω να το εκφράσω με αυτό τον τρόπο. (Γυναίκα 32 ετών)

Τέλος, συναισθήματα μοιράσματος και σύνδεσης με αγαπημένα πρόσωπα φαίνονται και με την έννοια της φιλίας η οποία αντικατοπτρίζεται μέσα από τη δερματοστιξία. Το τατουάζ

αποτελεί μέσο ύπαρξης κάτι κοινού με τον άλλον το οποίο να συμβολίζει αυτό που τον δένει και στη συγκεκριμένη περίπτωση τη φιλία. Η συγκεκριμένη λέει χαρακτηριστικά,

εε το κλειδί που έχουμε κάνει με τη φίλη εε εντάζει εγώ δίνω πολύ βαρύτητα και αξία στη φιλία και στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. (Γυναίκα 27 ετών)

3.2 Η εμπειρία του πόνου στη δερματοστιξία

Ο πόνος ο οποίος προέρχεται από τη δημιουργία της δερματοστιξίας στο σώμα αποτελεί κύρια κατηγορία αυτής της θεματικής ενότητας και περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις. Οι διαστάσεις είναι οι εξής: Η θεραπευτική διάσταση του πόνου, η εθιστική διάσταση του πόνου και η διάσταση του πόνου ως έπαθλο.

Μολονότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες εκφράζουν ως δυσάρεστο τον πόνο που βιώνουν μέσα από τη διαδικασία της δημιουργίας του τατουάζ, πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν τον πόνο και *θεραπευτικό*. Το τατουάζ είναι το μέσο που κάνει το άτομο να ξεχνάει τον συναισθηματικό πόνο ο οποίος προκύπτει έπειτα από κάποια δυσκολία ή απογοήτευση καθώς τον μεταβιβάζει στον σωματικό πόνο. Έτσι, αισθάνεται ανακούφιση και ευχάριστη διάθεση. Τονίζεται ότι, το πρόβλημα λύνεται με αυτό τον τρόπο καθώς αντικαθιστάται με ευχάριστα συναισθήματα, ανακούφιση και εν τέλει απαλλάσσεται από το πρόβλημα. Μια από τις συμμετέχουσες αναφέρει ότι επιλέγει να κάνει τατουάζ στις δύσκολες στιγμές. Αυτό δείχνει ότι το τατουάζ είναι κάτι σαν διέξοδος για εκείνη από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, ένας δικός της τρόπος ώστε να ρυθμίζει το συναίσθημα της και να το μετατρέπει σε καλή διάθεση.

μ' αρέσει το τατού μ' αρέσει και ο πόνος οπότε γεμίζω γιατί και τα δύο είναι εθιστικά οπότε για αυτό, έχω δει πολύ λίγους ανθρώπους που έχουν μείνει στο ένα, εγώ ένιωθα πολύ ωραία με τον εαυτό μου μετά όταν έκανα τατουάζ μου άρεσε να το βλέπω, μου έφτιαχνε την διάθεση μου έκανε καλό, και σκέψου ότι τα περισσότερα τατουάζ εκτός από τα πρώτα τα έκανα σε περιόδους της ζωής μου που δεν ήμουν καλά ήταν σαν κάτι ήθελα κάτι να με, να με, να με κάνει καλά και επέλεγα να πάω να κάνω τατουάζ, δηλαδή έπαιρνα τον τατουατζή μου και του 'λεγα θέλω να χτυπήσω τατουάζ, δηλαδή ήμουνα σε φάση δηλαδή με έβγαζε από μια μιζέρια με έκανε καλά μου έφτιαχνε την διάθεση. (Γυναίκα 30 ετών)

Σίγουρα ένιωθα καλύτερα από άποψη ψυχολογίας από άποψη διάθεσης (Γυναίκα 30 ετών)

Ένας ακόμη συμμετέχοντας αναφέρει επίσης ότι η δερματοστιξία λειτουργεί ψυχοθεραπευτικά βελτιώνοντας την ψυχολογία του και ξεδιαλώνοντας τις σκέψεις του. Αναφορικά με τον πόνο τονίζει ότι τον βοηθάει να βρει λύσεις σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Αντιλαμβάνεται τον πόνο ως ένα βίωμα μέσω του οποίου ανακουφίζεται και ξεφεύγει από την δυσάρεστη διάθεση και τις αρνητικές σκέψεις.

το τατού έχει επίδραση στην ψυχολογία μου, δηλαδή έχει τύχει να ζορίζομαι πολύ μέσα μου να πάρω αποφάσεις για τη δουλειά για το για τα προσωπικά μου για τα τέτοια και τώρα εντάξει μπορεί να ακουστεί και χαζό εε κάνω ένα τατού και ηρεμούνε και ξεδιαλώνουν όλα τώρα τι να σου πω, μήπως ε έχω διαβάσει και για άλλες φυλές που άλλοι π.χ αυτομαστιγώνονται ή άλλοι ας πούμε κάνουν άλλα πράγματα όχι ότι πονάει τόσο πολύ το τατουάζ, απλά δεν ξέρω, είναι ο πόνος που ε είναι σαν να το βιώνεις το κάθε τατουάζ που κάνεις, δηλαδή είναι και λίγο ο πόνος λίγο το αίμα βλέπεις το μελάني μπαίνει μέσα σου κατάλαβες, εμένα δουλεύει σαν ψυχοθεραπεία, δηλαδή το νιώθω, ώρες - ώρες είμαι έτοιμος να σκάσω και τέτοια και θέλω εκείνη την ώρα να πάω να κάνω ένα, έστω ένα μικρό, έστω κάτι σου λείπει η βελόνα αλλά στην ουσία άμα το σκεφτείς σου λείπει ο πόνος [...] που αντιλαμβάνεσαι εκείνη την ώρα που βιώνεις το τατού, δηλαδή το τατού πλέον γίνεται βίωμα είτε για να ξεφύγεις όπως σου 'λεγα πριν ψυχολογικό κομμάτι είτε για να καθαρίσει το κεφάλι σου εε νομίζω όταν πονάμε παράγει ενδορφίνες το σώμα μας; Δηλαδή αυτό σε κάποιους ανθρώπους μπορεί να λειτουργεί σαν ψυχοθεραπεία. (Αντρας 33 ετών)

Η σχέση με το σώμα και η θεραπευτική εμπειρία της δερματοστιξίας που βιώνεται μέσα από αυτή διαφαίνεται και σε μια ακόμη συμμετέχουσα η οποία αναφέρει ότι ο πόνος αν και δυνατός είναι ανακουφιστικός και ικανός να εξισορροπήσει τον ψυχικό πόνο. Δηλαδή, η ύπαρξη ψυχικού πόνου με την έλευση του σωματικού πόνου μέσω της δερματοστιξίας ελαχιστοποιείται, και η προσοχή μοιράζεται ανάμεσα στα δυο είδη πόνου με αποτέλεσμα να είναι ανακουφιστικό για την συμμετέχουσα. Ο σωματικός πόνος που προέρχεται από τη δερματοστιξία κάνει τη συμμετέχουσα να εστιάζει την προσοχή της σε αυτόν και να ξεχνιέται μέσα από την απόσπαση της προσοχής από δυσάρεστες σκέψεις και συναισθήματα. Θεωρεί ότι ο ψυχικός πόνος που ανακαλείται με τις αρνητικές σκέψεις είναι σαν να εκτονώνεται μέσω του σωματικού πόνου και της μορφής που δημιουργείται με το τατουάζ στο σώμα της.

Κάποιες φορές ήθελα να σταματήσω την διαδικασία επειδή ο πόνος σε διαπερνούσε και δεν μπορούσα να τον αντέξω με τίποτα παρόλα αυτά αλλά άλλες φορές είναι ανακουφιστική η διαδικασία..Ο πόνος θα υπάρχει και πολλές φορές είναι έντονος, αλλά η αλήθεια είναι ότι η διαδικασία του τατουάζ είναι μια διαδικασία που εκείνη την στιγμή επειδή κάνεις κάτι στο σώμα σου και σε θέλει προσηλωμένο γιατί πονάς και πρέπει να είσαι συγκεντρωμένη σε απομονώνει από τις άλλες, όποιες αρνητικές σκέψεις σου, θυμάμαι και 'γω ως παιδί που δεν έχει να κάνει με τα τατουάζ αυτό που σου λέω εεε που όταν αισθανόμουν ότι κάτι δεν μπορώ να το διαχειριστώ εσωτερικά και εξωτερικά που είναι ένα ζήτημα το οποίο μου δημιουργεί μια προβληματική εεε προσπαθούσα να προκαλέσω πόνο στο σώμα μου ώστε αυτός ο πόνος που αισθανόμουν ο σωματικός να έρθει σε ισορροπία με τον ψυχικό πόνο, οπότε και εκεί αντιλαμβάνομαι τα μαστιγώματα τέτοια, δηλαδή όλα αυτά νομίζω προκύπτουν από τον ίδιο παράγοντα έχουν ένα τέτοιο κάτι κοινό τέλος πάντων, δηλαδή ο ψυχικός πόνος ίσως χρειάζεται τον σωματικό κάποιες φορές για να για να εξομαλυνθεί κάπως, να εξουδετερωθεί ή να εξωτερικευθεί και να πάρει μορφή; (Γυναίκα 32 ετών)

Τέλος, μία από τις συμμετέχουσες αναφέρει ότι μέσα από το τατουάζ εκφράζει μια δυσάρεστη σκέψη ή ένα δυσάρεστο συναίσθημα και με τον πόνο που βιώνει ανακουφίζεται.

Είχα κάτι άσχημο στο κεφάλι μου ρε παιδί, δεν ένιωθα καλά, εε μου ε την στιγμή που έκανα και το τατού το 'χα βγάλει από μέσα μου εγώ [...]με ανακούφιζε ο πόνος. (Γυναίκα 36 ετών)

Σύμφωνα με τα λεγόμενα των συμμετεχόντων ο πόνος φαίνεται να έχει και μια *εθιστική διάσταση*. Ένας από τους συμμετέχοντες αναφέρεται στην αίσθηση του πόνου που προκαλεί η δερματοστιξία ως κάτι εθιστικό. Του δημιουργείται η επιθυμία να κάνει τατουάζ συνεχώς. Στα λόγια του συγκεκριμένου συμμετέχοντα φάνηκε ότι υπάρχει μια διάθεση να κερδίσει από μόνος του πράγματα όπως επίσης να νιώσει ότι μπορεί να τα καταφέρει. Αυτό αποτελεί μια ανάγκη του που θέλει να εκφραστεί, αισθάνεται ότι πρέπει να επαναλαμβάνεται συνεχώς η διαδικασία της δερματοστιξίας και συνεπώς να ικανοποιείται αυτή η ανάγκη από τα τατουάζ.

είναι εθισμός και σ' αυτό το κομμάτι παίζει σημαντικό ρόλο η διαδικασία και η αίσθηση που νιώθεις όταν το κάνεις, δεν σταματάς στο ένα θές να κάνεις και άλλο και μετά θέλεις να κάνεις και άλλο και θέλεις να κάνεις και άλλο, είναι κάτι που θες να το κάνεις, ναι είναι, είναι κάτι που σε τραβάει, σε τραβάει να το ξανακάνεις, να το ξαναζήσεις. (Αντρας 42 ετών)

Σχετικά με τον πόνο που προκαλεί η δερματοστιξία, άλλη μια συμμετέχουσα τονίζει την εθιστική διάσταση αλλά αναφέρεται στον πόνο ως κάτι διεγερτικό και ωραίο. Ο πόνος φαίνεται δηλαδή να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της δερματοστιξίας, δεν είναι μόνο μια εικόνα που επιλέγει και η οποία έχει νόημα για εκείνη αλλά και η διαδικασία του πόνου. Σχετικά με τον σωματικό πόνο η ίδια αναφέρει ότι από ένα σημείο και μετά το σώμα της μουδιάζει και έτσι δεν τον αισθάνεται. Παρουσιάζει την ανάγκη να επαναλάβει τον πόνο κάνοντας τατουάζ.

Ναι, σαν να έκανα χειρουργείο ήταν αυτό, πονάει πάρα πολύ είναι πολύ άβολη η θέση που πρέπει να κάτσεις να μην κουνιέσαι, να αναπνέεις, έχει γεμίματα αν είδες μέσα μαύρα και τα λοιπά, πόνναγε πάρα πολύ, σκέψου ήταν το μόνο τατουάζ που μετά έκανα πυρετό και τέτοια από την ταλαιπωρία του οργανισμού ήταν σαν να έκανα χειρουργείο χωρίς αναισθησία δηλαδή ήμουνα εκεί στο πλάι και δεν μπορείς να σταματήσεις κιόλας άμα ξεκινήσεις, ήταν επώδυνο[...] αλλά αυτό που λένε για τον πόνο του τατουάζ ισχύει πάρα πολύ ότι είναι εθιστικός ότι ναι από ένα σημείο και μετά είναι αυτός ο ήχος ζζζζζζζζζζ τον συνηθίζεις κάπως τον πόνο είναι σαν να μουδιάζει η περιοχή και είναι ως διεγερτικό είναι ωραίο δηλαδή ενώ πονάς αυτό το πονάω αλλά μ αρέσει ισχύει στα τατουάζ πραγματικά πριν το επειδή εγώ είμαι πολύ φυγόπονη, εγώ κάνω εξετάσεις αίματος και λιποθυμάω δηλαδή φαντάσου δεν το μπορώ και όλοι μου λένε Τι φάσεις; (γελάει) ναι, ναι δεν μπορώ να το εξηγήσω λογικά. (Γυναίκα 30 ετών)

Άλλη μια διάσταση που φαίνεται να έχει ο πόνος και προέρχεται από τη δερματοστιξία είναι αυτός του επάθλου. Κάποιοι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται το τατουάζ μέσα από τον πόνο σαν προσωπικό επίτευγμα, σαν μια επιτυχία που είχαν μετά από κόπο και πόνο και τελικά τα κατάφεραν.

Μια από τις συμμετέχουσες αναφέρει:

ακόμα και ο πόνος στην αρχή είναι ωραίο πράγμα είναι ότι «το κέρδισα ρε παιδί μου το 'χω δουλέψει για αυτό», ότι για αυτό το πράγμα που χω πάνω μου αυτή τι στιγμή έχω υπομείνει κάτι και το 'χω δεν μου το χάρισε κανένας το κέρδισα εγώ έχω πονέσει για αυτό, κατάλαβες τι εννοώ; (Γυναίκα 27 ετών)

Η δερματοστιξία περιγράφεται σαν μια διαδικασία πόνου που την αποζητάς. Για τον συμμετέχοντα αυτή η διαδικασία συμβολίζει την υπομονή και την αντοχή που καλείται να επιδείξει προκειμένου να ολοκληρώσει την διαδικασία της δερματοστιξίας.

Δηλαδή όταν πας να κάνεις ένα τατουάζ θέλεις να περάσεις και το στάδιο αυτό, του πόνου, αυτής της αίσθησης, είναι μέρος της διαδικασίας, το αποζητάς, ολοκληρώνει την διαδικασία, δηλαδή αν πήγαινες μ' ένα μαρκαδόρο και ζωγράφιζες κάτι δεν έχει καμία αίσθηση δεν λέει κάτι είναι αυτός ο πόνος και αυτή έτσι η αντοχή και η υπομονή που κάνεις που λες «ωραία εδώ είμαστε, θέλω και άλλο». (Αντρας 42 ετών)

Μέσα από την αίσθηση του πόνου βιώνει ένα αίσθημα ικανοποίησης. Ο συγκεκριμένος συμμετέχοντας αισθάνεται ότι η ολοκλήρωση της δερματοστιξίας είναι μια επιτυχία κάτι σαν έπαθλο μετά από κόπο και πολύ πόνο. Νιώθει ότι συνέβαλε και αυτός στο αποτέλεσμα με το σώμα του, με τον πόνο του και με την αντοχή του, αισθάνεται σαν συνδημιουργός στη διαδικασία της δερματοστιξίας. Σε ένα επίπεδο ίσως υποδηλώνει μια ανάγκη για δημιουργία και προσωπική επιτυχία. Κάτι που χρειάζεται να κάνει ο ίδιος και να το καταφέρει προσωπικά, και σε ένα βαθύτερο επίπεδο ίσως δείχνει μια ανάγκη για αυτοπεποίθηση και ικανότητα.

Ναι, ναι, λες «κοίτα τι κατάφερα πάλι κοίτα τι άντεξα να κάνω», έτσι; ανεβαίνεις ψυχολογικά λες έκανα αυτό αλλά δεν έκανα ένα ωραίο σχέδιο άντεξα αλλά κατάφερα να περάσω όλη αυτή την διαδικασία, ανεβαίνεις ψυχολογικά επειδή το έβγαλες επειδή το κατάφερες επειδή έγινε, κατάλαβες; Εε κοίτα είναι αμφίδρομο ο artist δεν είναι μόνο ένας τύπος που θα ζωγραφίσει κάτι επάνω σου και θα πει «α κοίτα τι έκανα ο καλλιτέχνης» είσαι και εσύ εε δηλαδή μαζί συμμετέχετε σε αυτό, είσαι και εσύ που βάζεις το κορμί σου δέχεσαι να το πονέσεις να το πληγώσεις για να δεχτείς ένα αποτέλεσμα, είσαι κομμάτι της διαδικασίας εε και αυτός ο πόνος αυτός και αυτή εε πως να το πω, αυτή η καταστροφή στο δέρμα σου; πως να το πω, γιατί στην ουσία αυτό κάνεις στην αρχή μέχρι να δέσει το, το, το καταστρέφεις μέχρι να δέσει εε συμπληρώνει την διαδικασία το θέλεις, λες «είμαι και 'γω εδώ, κοίτα, σε βοηθάω κάνω κάτι, συμμετέχω». (Αντρας 42 ετών)

Παρακάτω, για μία άλλη συμμετέχουσα ο πόνος λαμβάνεται ως το μέσο που την οδηγεί στην κατάκτηση αυτού που θέλει και το τατουάζ είναι το έπαθλο καθώς φαίνεται να της δημιουργείται μια αίσθηση ικανοποίησης και επιτυχίας, ότι έχει καταφέρει να κάνει αυτό που επιθυμεί μετά από πόνο και δυσκολία.

Νιώθεις ότι παλεύεις για αυτό που κάνεις, τώρα εγώ πόνεσα για αυτό, λίγο σαν να το κατακτάς, εμένα μ' αρέσει αυτός ο πόνος. (Γυναίκα 27 ετών)

Και ένας άλλος συμμετέχοντας, τονίζει παρακάτω ότι βάζει όρια στον πόνο με το να πείθει τον εαυτό του για το αντίθετο (ότι δεν πονάει δηλαδή) θεωρώντας ότι πρέπει να αναμετρηθεί μαζί του για να νιώσει στο τέλος την ανακούφιση που προκύπτει από την δημιουργία του τατουάζ. Φαίνεται η ανάγκη του να έχει τον έλεγχο των συναισθημάτων του.

Θέλεις να καταλάβεις και το όριο σου, στο πόνο, έχει να κάνει και μ' αυτό εεε και ότι ίσως να βάζεις μια διαδικασία ότι τώρα εγώ δεν πονάω τόσο πολύ ρε παιδί μου, ξέρεις ότι είναι η ιδέα μου ότι πονάω τόσο πολύ, ξέρεις αυτό, και μετά παίρνεις ότι κάνω το τατού γιατί έτσι γιατί αλλιώς και μετά έχει τελειώσει αυτό τσακ και είναι εντάξει πιστεύω ότι συνδέονται κάποια στιγμή αυτά τα 2 [...]περισσότερες φορές συνδέονται, ο πόνος με το όριο του πόνου και τι έχει να κάνει μέσα σε αυτό όλο [...]έχει να κάνει, μια αναμέτρηση, συγκεκριμένα με τον πόνο, νομίζω ότι πονάω τόσο πολύ, ενώ δεν είναι τόσο έντονο, εε στο τέλος όταν έπαιρνε την μορφή ένιωθα ανακούφιση, αυτό. (Αντρας 42 ετών)

3.3 Το τατουάζ ως στολίδι και ως τέχνη

Σε αυτή την κατηγορία, οι συμμετέχοντες αναδεικνύουν τη συνδετική σχέση του σώματός τους με το τατουάζ. Μέσα από αυτή τη σχέση αναδύεται μια αισθητική πλευρά του σώματος σε σχέση με το τατουάζ. Το τατουάζ εμφανίζεται ως στολίδι που κοσμεί το σώμα και ως τέχνη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι ορισμένοι συμμετέχοντες παρουσιάζουν αρνητική εικόνα για το σώμα τους χρησιμοποιώντας το τατουάζ ως μέσο διακόσμησης του σώματος και αντιστάθμισης της αρνητικής εικόνας για αυτό.

Μια από τις συμμετέχουσες δείχνει να έχει καλή σχέση με το σώμα της. Αναφέρει ότι το αγαπούσε από πριν, ωστόσο πιστεύει ότι το τατουάζ είναι κάτι που προσδίδει ομορφιά, αισθησιασμό και ερωτισμό στο σώμα. Το παρουσιάζει ως στολίδι του σώματος. Θεωρεί ότι το σώμα της γίνεται πιο φωτεινό με τα χρώματα και φαίνεται να συνδέει και τη γυμναστική ως κάτι που καθιστά το σώμα περισσότερο όμορφο σε συνδυασμό με το τατουάζ.

Ναι, αν και πριν από τα τατουάζ είχα καλή σχέση με το κορμί μου, αλλά νιώθεις ακόμα καλύτερα όταν μπαίνει χρώμα, σαν να φωτίζει ρε παιδί μου πως να σου πω, άμα κάνεις και γυμναστική και φτιάχνεις και άμα έχεις και τατουάζ εκεί είναι που ξεφεύγει το πράγμα τελείως (γελάει), σκέψου να είναι το σώμα σου φροντισμένο και να είναι και ωραία στολισμένο. (Γυναίκα 27 ετών)

Τα τατουάζ φαίνεται να σχετίζονται με την ομορφιά. Ο συμμετέχων δίνει έμφαση στην αισθητική πλευρά της δερματοστιξίας χωρίς να προσδίδει κάποιο συμβολικό νόημα στα τατουάζ του. Η επιλογή του σχεδίου γίνεται με βάση τα επιφανειακά στοιχεία μια εικόνας όπως είναι η ομορφιά της.

σαν αισθητική μου άρεσε. (Άντρας 34 ετών)

Ενώ ένας άλλος αναφέρει ότι προτιμάει το τατουάζ να το κάνει σε ένα σημείο του σώματος του που δεν του αρέσει τόσο. Τονίζει ότι από παλιά είχε αρνητική σχέση με το σώμα του, δεν αισθανόταν άνετα και πάντα υπήρχε κάποιο σημείο που δεν του άρεσε.

Γενικά εγώ έτσι με το σώμα μου έχω μια περίεργη κατάσταση ας πούμε εεε, έχω πάντα από τότε που με θυμάμαι ας πούμε από μικρό παιδί κάπως μια, μια αμφιβολία ας πούμε σαν να μη μου, σαν να μην νιώθω άνετα ας πούμε στο[..] με αυτή την σωματοδομή εε πως να στο πω δεν ξέρω, δηλαδή θυμάμαι πάντα ας πούμε να με ενοχλεί κάτι στο σώμα μου. (Άντρας 34 ετών)

Ο ίδιος εκφράζει την επιθυμία να ήταν το σώμα του διαφορετικό.

θα ήθελα να είναι αλλιώς το σώμα μου. (Άντρας 34 ετών)

Θαυμάζει σημεία του σώματος σε άλλους ανθρώπους και προσπαθεί να βελτιώσει το δικό του μέσω της γυμναστικής και της διατροφής.

Εεε μάλλον θέλω να πω ότι έχω κάνει σκέψεις ας πούμε παράδειγμα να δω κάποιον ας πούμε και να λέω αυτουνού τα πόδια είναι πολύ ωραία τέτοια πόδια θα θελα να 'χα ας πούμε, λέω τώρα ένα παράδειγμα ας πούμε, ε άμα το σκεφτείς αυτό είναι ανέφικτο δεν μπορεί να συμβεί, δεν έχω ασχοληθεί ποτέ με το σώμα μου εε εντάξει γυμναστική κάνω ας πούμε αλλά ακόμα το έχω ακόμα εε παράδειγμα βάζω στόχους να χάσω 5 κιλά ας πούμε έτσι για να νιώθω εγώ πιο άνετα να μην νιώθω την κοιλιά μου[..] (Άντρας 34 ετών)

Η μη ικανοποίηση από το σώμα του και η επιθυμία για βελτίωση και αλλαγή αυτού σε συνδυασμό με την προτίμηση των τατουάζ για λόγους αισθητικής υποδηλώνει ίσως την ανάγκη του να αλλάξει κάποια σημεία του σώματος του κάνοντας τατουάζ που του αρέσουν. Το τατουάζ δηλαδή λειτουργεί ως το μέσο που θα τον βοηθήσει να ικανοποιηθεί αισθητικά από την εικόνα του σώματος του και να το αποδεχτεί ευκολότερα.

με βλέπω στον καθρέφτη εε γενικά αυτό το σημείο μου εδώ πέρα ας πούμε δεν μου πολύ αρέσει να πεις ότι κοιτάω το σώμα μου και λέω ποιο σημείο μ' αρέσει να το κάνω, δεν

*μου πολύ αρέσει (εννοεί το σημείο του σώματος του), λέω εκεί πέρα πάμε τατουαζάκι.
(Αντρας 34 ετών)*

Και ένας άλλος συμμετέχοντας τονίζει το ρόλο του τατουάζ στην αίσθηση που έχει για το σώμα του.

χαζεύομουν λιγάκι στον καθρέφτη, το κοίταζα είχα ένα ναρκισσισμό έλεγα «κοίτα τι ωραίο κοίτα και από εδώ ναι το έκανα», με έκανε να αισθάνομαι καλά, πώς πας στο γυμναστήριο και λες για να δω τι, αυτό, μια φορά μου πέρασε από το μυαλό να κάνω λίγο μπράτσα να τα φουσκώσω (με την γυμναστική εννοεί) για να κάνω πιο πολύ χώρο (γελάει) αλλά το ξεπέρασα.

Για τον συγκεκριμένο συμμετέχοντα το τατουάζ αποτελεί τέχνη, ομορφιά και στόλισμα του σώματος. Η επιλογή της δερματοστιξίας και το σχέδιο γίνονται με βάση την αισθητική και την ομορφιά.

*να αποτυπωθεί και να στολίσει το σώμα μου ναι αλλά τα υπόλοιπα είναι απλά, εεε πώς το λένε είναι απλά πώς το λένε σχέδια που μ' αρέσουν για να στολίζουν το κορμί μου.
(Αντρας 34 ετών)*

Επιπρόσθετα, άλλη μια συμμετέχουσα συνδέει την ομορφιά και την καλή εικόνα του σώματος με την δερματοστιξία όπως επίσης και με την ευχάριστη διάθεση που προκαλεί όλο αυτό. Παρατηρεί ότι μετά από κάποιο τατουάζ που κάνει αισθάνεται καλά με το σώμα της και αναπτρώνεται η διάθεση της. Όπως λέει, από παλιά είχε ενασχολήσεις με το σώμα της, όπως με γυμναστική και δίαιτα. Ίσως πίσω από αυτό να υπάρχει μια βαθύτερη δυσαρέσκεια για το σώμα της την οποία προσπαθεί να την αντισταθμίσει με το τατουάζ το οποίο αναδεικνύει ως στολίδι που το κοσμεί.

Μμμ, ναι, επειδή σου λέω το τατουάζ πάντα μου έφτιαχνε την διάθεση και πάντα ήμουν ένα άτομο που ήθελα να προσέχω το σώμα μου να με τις γυμναστικές, με αυτό, να με δίαιτες, πάντα λίγο τρωγόμουν, νομίζω το ότι με έκανε να νιώσω καλύτερα, ότι μέσα στο πλαίσιο ότι μου ανεβάζει την αυτοπεποίθηση μου ανέβασε και αυτό ότι νιώθω όμορφα το σώμα μου, να κοίτα αυτό, να μου πάει στη γάμπα μου ξέρω 'γω αυτό, είναι σαν εγώ το βλέπω σαν στολίδι, σαν κάτι ωραίο πάνω σου άμα το υποστηρίζεις, οπότε ναι μου άλλαξε γενικά όλη την οπτική, αυτοπεποίθηση, ότι ένιωθα ωραία γενικότερα οπότε και το σώμα μου. (Γυναίκα 27 ετών)

*Ξεκάθαρα, ξεκάθαρα, και στο σώμα νιώθεις πιο όμορφος, νιώθεις πιο ελκυστικός αν το υποστηρίζεις και αν το, επειδή ξεκινάει από σένα, αν εγώ νιώθω ότι έχω κάνει κάτι πολύ όμορφο πάνω μου θα το κάνω και σε σένα να το δεις ότι είναι όμορφο, να με δεις σαν σύνολο εμένα όμορφη ας πούμε οπότε ναι νομίζω βοηθάει και εδώ και έτσι και αλλιώς.
(Γυναίκα 27 ετών)*

Επίσης, μια από τις συμμετέχουσες αναγνωρίζει ότι η δερματοστιξία αποτελεί στολίδι το οποίο κάνει το σώμα ξεχωριστό και ιδιαίτερο. Αναφέρει ότι κάνει τατουάζ σε μέρη που δεν της αρέσουν πάνω της και προσπαθεί να τα καλύψει με μια ωραία εικόνα. Ανακλύπει μια επιθυμία για μοναδικότητα του σώματος ως κάτι ξεχωριστού. Με το στολίδι στο σώμα της νιώθει ιδιαίτερη και ξεχωριστή από τους άλλους γιατί αισθάνεται ότι το τατουάζ την διαφοροποιεί.

Ναι, ναι, ναι, οπότε η βασική προσέγγιση σε αυτό το θέμα είναι ότι αισθάνομαι χαλαρή δηλαδή το αισθάνομαι απλό και σαν στόλισμα, σαν στολίδι δηλαδή και τα τατουάζ τα χρησιμοποιώ νομίζω και όλοι ως στολίδια, ως αντικείμενα κάπως, κάπως έτσι ναι. Κάποια και όλα δηλαδή το σημείο που διαλέγεις και το σημείο που είναι για να στολίζει ωραία το σώμα τις περισσότερες φορές ας πούμε σκέφτομαι να κάνω εε μ' αρέσουν πάρα πολύ τα δαχτυλίδια και σκέφτομαι να κάνω ένα τατουάζ δαχτυλίδι στο χέρι μου και κατάλαβα ότι αισθάνομαι, ότι αισθανόμουν, ότι σκεφτόμουν σε ποιο χέρι να κάνω το δαχτυλίδι και σκέφτηκα να στολίσω τα δάχτυλα που δεν μου αρέσουν περισσότερο από τα υπόλοιπα για παράδειγμα οπότε με αυτό, αυτό θα μ' έκανε να αισθανθώ καλύτερα.

Η παρέμβαση αυτή χαρακτηρίζει το σώμα χαρακτηρίζει τα σημεία, πως να το πω, νομίζω ότι είναι διαφορετικό να έχεις έναν καρπό και είναι διαφορετικό να έχεις ένα καρπό με 2 χελιδόνια είναι ποιο χαρακτηριστικό... χαρακτηρίζει, σαν να είναι ένα χέρι ας πούμε και ένα χέρι με τατουάζ, χαρακτηρίζει το χέρι δηλαδή. (Γυναίκα 32 ετών)

Αντίθετα, ένας από τους συμμετέχοντες παρατηρεί ότι το τατουάζ και το σώμα του είναι ένα. Φαίνεται να μην ξεχωρίζει τα τατουάζ από το σώμα του θεωρώντας τα αναπόσπαστο τμήμα του, και αυτή η σύνδεση ενισχύεται καθώς τονίζει ότι έπαψε να είναι ευχαριστημένος από την εικόνα του σώματος του όταν πήρε κιλά γιατί κατ' επέκταση αυτό είχε επίδραση και στα τατουάζ του. Φαίνεται να δίνει έμφαση στην ομορφιά του σώματος κάτι που συνδέεται και με την ομορφιά της δερματοστιξίας.

*Ναι το σώμα μου, τα τατού είναι το σώμα μου δεν είναι κάτι που να το αλλάζει αυτό.
(Αντρας 33 ετών)*

Μ' αρέσει το σώμα μου δεν, δεν, δεν θυμάμαι το σώμα μου χωρίς τατουάζ πως είναι, δεν μπορώ να σκεφτώ πως είμαι χωρίς τατουάζ και δεν μπορώ να σκεφτώ και πως θα ήμουνα χωρίς τατουάζ δηλαδή το βλέπω και μ' αρέσει, όταν πήρα κιλά δεν μου άρεσε, ε γιατί ήταν σαν να είχα χαλάσει το.. τι.. πώς να..., ότι ...ξέρω 'γώ, είχα χαλάσει το σώμα μου, δεν μ' άρεσε το σώμα μου και μαζί είχε χαλάσει και το τατουάζ στην ουσία, και δεν φαινότανε όπως ήθελα, δεν ήταν έτσι όπως το 'χα κάνει στην αρχή, εε το, το 'βλεπες, έβλεπα τον εαυτό μου στον καθρέφτη και δεν μ' άρεσε. (Αντρας 33 ετών)

Η αισθητική πλευρά της δερματοστιξίας φαίνεται και σε έναν ακόμη συμμετέχοντα ο οποίος επισημαίνει ότι για εκείνον το τατουάζ είναι τέχνη. Η επιλογή γίνεται με βάση την ομορφιά του σχεδίου και με το αν του αρέσει ή όχι. Συνήθως κάνει πράγματα που του αρέσουν και τον εντυπωσιάζουν δίνοντας έμφαση στην αισθητική πλευρά της δερματοστιξίας. Αντίθετα, φαίνεται να αποποιείται την άποψη περί νοηματοδότησης του τατουάζ.

το τατουάζ σημαίνει για μένα ε είναι μία τέχνη που την γουστάρω δηλαδή μ' αρέσει το τατουάζ δηλαδή όποιος πει ότι εγώ θα κάνω τατουάζ μόνο αν σημαίνει κάτι για μένα, ε καλύτερα μην κάνεις τατουάζ ρε φίλε δηλαδή, το τατουάζ είναι τέχνη, δεν είναι. (Αντρας 33 ετών)

Μια άλλη συμμετέχουσα τονίζει:

Θεωρώ ότι το τατουάζ είναι μία τέχνη, έτσι; Πώς παίρνεις ένα πίνακα στο σπίτι σου γιατί σου αρέσει γιατί σου στολίζει στο σπίτι; (Γυναίκα 32 ετών)

Επίσης, μια ακόμη συμμετέχουσα αναφέρει:

Θεωρώ καθαρά αυτό, μου αρέσει όταν το δοκίμασα έτσι; Το 'κανα μία φορά το έκανα δύο και αποφάσισα ότι μου αρέσει αυτού του είδους η τέχνη. (Γυναίκα 36 ετών)

3.4 Η δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας

Σε αυτή τη θεματική κατηγορία, τα τατουάζ περιγράφουν χαρακτηριστικά του εαυτού και της προσωπικότητας και νοηματοδοτούνται ως έκφραση ή και κατασκευή του εαυτού και της προσωπικής ταυτότητας.

Ένας από τους συμμετέχοντες αντιλαμβάνεται την δερματοστιξία ως αναπόσπαστο κομμάτι του εαυτού και μέσα από αυτή δηλώνει την ταυτότητά του.

Πως συνδέεται θεωρώ ότι είμαι εγώ μέσα από αυτά τα τατουάζ. Ναι όλες μου οι σκέψεις, όλα μου τα πιστεύω που είμαι εγώ σαν άνθρωπος νομίζω ότι αυτό είναι και το τατουάζ μου, δεν θα χτύπαγα κάτι που δεν είμαι εγώ δηλαδή ένα ξεκάρφωτο πράγμα τελείως πάνω στο κορμί μου δεν θα το έκανα. (Άντρας 33 ετών)

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα υποθέματα που αφορούν στην έκφραση συγκεκριμένων πτυχών του εαυτού.

3.4.1 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του ιδανικού εαυτού

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες η δερματοστιξία φαίνεται να αποτελεί μέσο έκφρασης διαφορετικών πτυχών του εαυτού τους και ειδικότερα του ιδανικού εαυτού που θα ήθελε το άτομο να έχει. Συγκεκριμένα, ένας από τους συμμετέχοντες τονίζει ότι κάποιος μπορεί να επιλέξει να κάνει ένα τατουάζ που δεν τον αντιπροσωπεύει αλλά το επιλέγει ως κάτι που θα ήθελε να είναι ή που θα ήθελε οι άλλοι να νομίζουν ότι είναι.

το τατουάζ είναι ένα από αυτά τα πράγματα που βγάζουν την εικόνα σου. Να φανεί, να φανεί μπροστά αυτό, είμαι εγώ το τατουάζ μου, είμαι έτσι είμαι, ξέρω 'γω, έκανα μια νεκροκεφαλή είμαι άγριος τύπος τελείως ανάποδα είναι όλα αυτά. Ε, νομίζω ότι είναι τελείως ανάποδα ότι δεν είναι τόσο σκληρός αυτός ο τύπος όσο το τατουάζ του, θέλει να δείξει το τελείως αντίθετο, δεν είναι πάντα αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό είναι εκεί. (Άντρας 42 ετών)

Ως ιδανικός χαρακτήρας περιγράφεται αυτό που θα ήθελε κάποιος να είναι και να τον χαρακτηρίζει αλλά για διάφορους λόγους δεν μπορεί να είναι ή δεν φαίνεται ότι είναι. Ακόμη ένας από τους συμμετέχοντες αναφέρει:

κάποια τέτοια πράγματα που ναι δεν είναι τόσο ότι αποτυπώνουν τον χαρακτήρα σου αλλά μια εικόνα που θα ήθελες να βγάλεις προς τα έξω ναι και για διάφορους λόγους μπορεί να μην την βγάζεις ας πούμε είναι κρυμμένη. (Άντρας 42 ετών)

Επίσης, ένας άλλος συμμετέχοντας αναφέρει ότι σε κάποια τατουάζ του συμβολίζει την αισιοδοξία γιατί δεν είναι αισιόδοξος και θέλει να του υπενθυμίζει να είναι και να σκέφτεται πιο θετικά. Παρουσιάζεται λοιπόν η ανάγκη να είναι κάτι που δεν είναι ή θα ήθελε να είναι.

Δείχνει ότι με ορισμένα κομμάτια του εαυτού του δεν είναι ικανοποιημένος και επιθυμεί να τα αλλάξει σε κάτι καλύτερο. Το τατουάζ σε αυτή την περίπτωση λειτουργεί σαν ένα μέσο υπενθύμισης και παρότρυνσης του πώς θα ήθελε να είναι.

Εε, ηηη, γενικά δεν είμαι και πολύ αισιόδοξος τύπος, ας πούμε δεν ήμουν ποτέ ίσως εεε το βάζεις εδώ για να σου θυμίζει ότι εεε μήπως πρέπει να αλλάξω λίγο και την αντίληψη των πραγμάτων; Μήπως να τα δω λίγο πιο θετικά; Γενικά δεν είμαι (Αντρας 42 ετών)

3.4.2 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του ελεύθερου εαυτού

Σχετικά με τον συμβολισμό του χαρακτήρα μέσα από τη δερματοστιξία, εμφανίζεται και μια ελεύθερη πλευρά του εαυτού. Συγκεκριμένα μια συμμετέχουσα αποτυπώνει τατουάζ τα οποία συμβολίζουν την ελευθερία επιδιώκοντας να εκφράσει την ελεύθερη πλευρά του εαυτού της. Το στοιχείο της ελευθερίας διαφαίνεται από την παρομοίωση της προσωπικότητας της με έναν αετό.

έχουν σχέση με την προσωπικότητα μου, στον αετό ας πούμε, πιστεύω ότι είμαι ένα δυναμικό και ελεύθερο άτομο, και ένας άνθρωπος ελεύθερος που γύρω του θέλει να 'χει και ελεύθερους, έτσι; Οπότε έτσι έγινε ο αετός (Γυναίκα 30 ετών)

Επιπρόσθετα, άλλη μια συμμετέχουσα παρομοιάζει την ανάγκη να είναι ελεύθερη με ένα αερόστατο. Δείχνει μια ανάγκη για αυτοέκφραση και για απουσία καταπίεσης σχετικά με τις απόψεις και επιλογές της.

το αερόστατο η αίσθηση της ελευθερίας, μακριά απ' ότι σε κρατάει κλειδωμένο στο μυαλό (Γυναίκα 30 ετών)

όπως επίσης και μια ανάγκη για αποφυγή του περιορισμού και των ορίων.

η αίσθηση της ελευθερίας αυτό το αερόστατο να πετάξεις να φύγεις (Γυναίκα 30 ετών)

Επίσης, άλλος ένας συμμετέχοντας παρομοιάζει τον εαυτό του με πουλί. Αναφέρει ότι κινδύνεψε να χάσει την ελευθερία του, την έλλειψη της ελευθερίας την παρομοιάζει με κλουβί.

δηλαδή ήθελα να κάνω ένα πουλί μετά έκανα και ένα κλουβί αλλά δηλαδή το είχα πάρει αργότερα το 'χα καταλάβει το νόημα, το κλουβί έγινε αργότερα πρώτα είχα κάνει ένα πουλί γιατί ήτανε περιορισμένη η κατάσταση [...]ήμουν και μικρός είχα κάποια μπλεξιματάκια κάτι θεματάκια οπότε ξέρεις περισσότερο ήτανε η ελευθερία πιο πολύ, και

μετά έκανα και το κλουβί, το οποίο ήτανε ανοιχτό πλέον, κατάλαβες, εε εκεί κατάλαβα ότι τελείωσε και μέσα μου και στο απελευθέρωση. Μετά από 1, 2 χρόνια ίσως το κατάλαβα ότι την ώρα που ήταν να κάνω και το κλουβί είδα ξανά το πουλί και λέω ρε συ, ζοριζόμουνα τότε ότι θα χάσω την ελευθερία μου και τέτοια και εε ίσως εε απόκτησα το τατού για αυτό το λόγο, δηλαδή ήτανε κατάλαβες. (Άντρας 35 ετών)

Παρόμοια, άλλη μια συμμετέχουσα εμφανίζει την ανάγκη να είναι ελεύθερη και να μην περιορίζεται από κάτι. Αναφέρει ότι έκανε αυτό το τατουάζ που συμβολίζει την ελευθερία σε μια περίοδο της ζωής της που ένιωθε εγκλωβισμένη. Προσπαθώντας να αναπληρώσει αυτό τον φόβο του εγκλωβισμού αποτύπωσε στο σώμα της δυο χελιδόνια και μέσω της ταύτισης με αυτά ένιωσε μία αίσθηση ελευθερίας.

Ο συμβολισμός τους είναι αυτό η ελευθερία, το μόνο ζώο που δεν μπορεί να κλειστεί σε κλουβί, αν το φυλακίσεις πεθαίνει και γι αυτό και είναι ρεαλιστικά χελιδόνια αυτά πετάνε ελεύθερα ας πούμε κάπου, πετάνε δεν είναι σε κλειστή στάση ούτε σε στατική εε [...] αυτό συμβολίζει και μια πλευρά της δικής μου προσέγγισης για τη ζωή και το χαρακτήρα μου προς και της δικής μου στάσης γενικότερα εεε, προφανώς όταν εγιν... όταν έγιναν αυτά τα χελιδόνια αισθανόμουν κάπως εγκλωβισμένη και γι αυτό έκανα αυτό σαν μία μετουσίωση ας πούμε κάπως εεε. (Γυναίκα 32 ετών)

3.4.3 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του δυναμικού εαυτού

Μέσα από τη δερματοστιξία εμφανίζεται και μια δυναμική πλευρά του εαυτού. Συγκεκριμένα, μία συμμετέχουσα αναφέρει ότι μέσα από το τατουάζ εκφράζει την επιθυμία της να τονίσει την ισότητα των δύο φύλων και την ανάγκη για αναγνώριση του δυναμισμού της γυναίκας, δείχνει ότι θέλει να υπερασπιστεί την ιδεολογία της.

αυτό το σηματάκι της γυναίκας που λίγο το παράλλαξα την μορφή του για να δείξει μια δυναμικότητα, γιατί κανονικά κοιτάει κατά κάτω ο σταυρός, αυτό το σχήμα έπρεπε να έχει το βελάκι το ανδρικό, εγώ έκανα το γυναικείο στη θέση του ανδρικού για να δείξει μία ισότητα μία ε, έναν δυναμισμό ε κάτι τέτοιο. (Γυναίκα 30 ετών)

Επίσης, μία άλλη συμμετέχουσα αποτυπώνει με το τατουάζ τον δυναμικό της χαρακτήρα ο οποίος αναγνωρίζεται και μέσα από την επίλυση των προβλημάτων και των δύσκολων καταστάσεων που έχει αντιμετωπίσει. Νιώθει την ανάγκη να ξεφύγει από τις

δύσκολες καταστάσεις και να βγει νικήτρια μέσα από αυτές. Δείχνει μια αίσθηση δυναμισμού και την θέληση να υπερβεί τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει.

και υπάρχουν χαλάσματα και είναι πέτρινα και γκρεμίζονται παρόλα αυτά η μορφή και η δύναμη του εαυτού βγαίνουν μπροστά για να βγει από τα χαλάσματα και να τα αφήσει πίσω ας πούμε [...] Όλη αυτή η περιγραφή που σου έκανα εξηγεί πως συσχετίζεται με την προσωπικότητα μου δηλαδή αυτό ότι λόγω ότι τα, τα γκρεμίσματα και τα λοιπά είναι οι δύσκολες καταστάσεις οι οποίες βιώνω και τα λοιπά και το ότι αν εγκαταλείψεις το υλικό το οποίο είστε φτιαγμένοι και κάνεις ένα βήμα μπροστά είναι η δύναμη ας πούμε που μπορεί να παραχθεί από τον εαυτό και να σου δώσει ώθηση να προχωρήσεις για το μέλλον. (Γυναίκα 32 ετών)

Παρόμοια, άλλη μια συμμετέχουσα χρησιμοποιεί την αίσθηση της υπερκέρασης των προβλημάτων ως σημάδι δυναμικού χαρακτήρα. Κάνοντας τατουάζ που συμβολίζουν τις δύσκολες καταστάσεις της ζωής της νιώθει ότι ξεπερνάει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει. Η συμμετέχουσα τονίζει ότι όταν κάνει το τατουάζ νιώθει μια αίσθηση επίλυσης του προβλήματος. Μέσω της δερματοστιξίας νοσηματοδοτεί τις δύσκολες στιγμές της ζωής της οι οποίες αποτυπώνονται στο σώμα της αλλά ως κάτι που την βοήθησε στην εξέλιξή της και την προσωπική της ανάπτυξη κάνοντάς την δυνατότερη.

ήτανε δύσκολες στιγμές (εννοεί τα τατουάζ) οι οποίοι όλοι περνάμε δύσκολες στιγμές στη ζωή μας αλλά και οι δύσκολες στιγμές σε οδηγάνε κάπου καλά, δεν ήταν μία δύσκολη άσχημη στιγμή, ήτανε δύσκολες όμορφες στιγμές, οι οποίες ήταν εξέλιξη για εμένα όταν αποτυπώνεται στο σώμα έχει λυθεί ήδη, είναι αποτέλεσμα μιας κατάστασης. (Γυναίκα 30 ετών)

3.4.4 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης και ανάμνησης της παιδικότητας

Μέσα από τη δερματοστιξία αποτυπώνονται στοιχεία του παιδικού εαυτού και της παιδικής αθωότητας. Ένας από τους συμμετέχοντες μιλάει για την παιδική αθωότητα και νιώθει την ανάγκη να κρατήσει αυτή την πλευρά του εαυτού του για πάντα (αν λάβουμε υπόψη την μονιμότητα του τατουάζ) να την ξαναζήσει μέσα από τα τατουάζ καθώς την έχασε απότομα όπως αναφέρει και ο ίδιος.

Και γενικότερα είναι όλα καρτούν είναι ένα φεγγαράκι το οποίο έχει και μάτια, είναι αυτό εδώ το τοπίο το οποίο είναι τετράγωνα τρίγωνα, εε κατάλαβες συνδυάζεται κάπως εε

είναι σαν παιδικό είναι σαν παιδικά άμα το σκεφτείς, αυτό δεν ξέρω το χα εε το σκεφτόμουν αργότερα μετά από εε το 'κανα το 6 το χω περίπου 10 χρόνια νομίζω; Και το σκεφτόμουνα τώρα πριν κάνα χρόνο, δύο; ότι ίσως αυτό για ίσως μου βγήκε και το έφτιαξα λίγο πιο παιδικό λόγω του ότι μπορεί να έχασα κάποια πράγματα στην, στην παιδική μου ηλικία εε κατάλαβες, εεε στην παιδική ηλικία μπορεί να έχασα κάποια πράγματα μπορεί να κυνήγησα κάποια άλλα που δεν θα 'πρεπε και έχασα κάποια άλλα στοιχεία και τέτοια εε που δεν θα 'πρεπε να τα χάνει ένα παιδί, κατάλαβες, και αργότερα με το πέρασμα των χρόνων μου βγήκε να κάνω ξέρεις σχεδιάκια πιο παιδικά δεν ξέρω, τα οποία έχουνε δέσει πολύ ωραία μεταξύ τους, γενικότερα μ αρέσει πάρα πολύ όπως σου είπα αυτό είναι από την παιδική μου ηλικία ξέρεις ε, ίσως ήτανε η κατεστραμμένη αθωότητα εε η παιδική την οποία ήθελες μετά να την αποκτήσεις αν και δεν την έζησες κατάλαβες τι σου λέω. (Αντρας 34 ετών)

Παρόμοια, η θεματολογία που χρησιμοποιεί ένας ακόμη συμμετέχοντας αντικατοπτρίζει τα παιδικά του χρόνια καθώς επιλέγει σχέδια τα οποία του άρεσαν σε παιδικά κόμικς. Φαίνεται μια ανάγκη για διατήρηση αναμνήσεων της παιδικής ηλικίας καθώς και μια σύνδεση με οικεία παιδικά στοιχεία και αισθήσεις που προκαλούνταν. Μέσα από τα παιδικά σχέδια της δερματοστιξίας είναι σαν να διατηρεί επαφή με ένα κομμάτι του εαυτού του όταν ήταν παιδί.

έχω μεγαλώσει μέσα στα κόμικ και μ' αρέσουνε πάρα πολύ η θεματολογία μου αφορά κυρίως αυτά, δεν έχουν βαθύτερα νοήματα, απλά μ' άρεσε να χάνομαι στον κόσμο των κόμικ από πολύ μικρός, ίσως αυτό να επέδρασε και να με έκανε να θέλω να τα αποτυπώσω κάποια κομμάτια που μ' αρέσουν πάνω μου, [...] διάβαζα και μου άρεσε. (Αντρας 42 ετών)

3.5 Η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας

Σε αυτή τη θεματική κατηγορία η δερματοστιξία παρουσιάζεται σε σχέση με τους άλλους και την κοινωνία. Στη συγκεκριμένη θεματική περιλαμβάνονται οι παρακάτω τέσσερις υποθεματικές κατηγορίες. Αυτές είναι, οι αντιλήψεις τρίτων αναφορικά με τη δερματοστιξία, η αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιλήψεων της δερματοστιξίας από τα άτομα με τατουάζ, η κοινωνική επιρροή και η σχέση με τον tattoo artist.

3.5.1 Στάσεις τρίτων απέναντι στη δερματοστιξία

Μέσα από τα λεγόμενα των συμμετεχόντων φαίνεται ότι μεγάλο μέρος της κοινωνίας δεν αποδέχεται τη δερματοστιξία και την συνδέει με προβληματικές ή παραβατικές συμπεριφορές. Ως αποτέλεσμα της έλλειψης αποδοχής της δερματοστιξίας, τα άτομα αντιμετωπίζουν *προβλήματα στην εργασία τους αλλά και στο οικογενειακό περιβάλλον τους.*

Η δερματοστιξία ήδη από παλαιότερες εποχές ήταν συνδεδεμένη με αρνητικά φαινόμενα, όπως, η αλητεία, εμπλοκή με ναρκωτικά, χαρακτηριστική των καταδικών κλπ. Αυτά τα φαινόμενα επηρεάζουν τις απόψεις των ανθρώπων του σήμερα καθιστώντας τα άτομα περισσότερο καχύποπτα και επιφυλακτικά ως προς το ποιόν του χαρακτήρα ατόμων με τατουάζ.

σήμερα, υπάρχει πολύς κόσμος που το κοιτάει με επιφύλαξη ακόμα το 'χουνε συνδέσει κάπως με την αλητεία ίσως δεν ξέρω ή για κάποιους συνεπάγεται ας πούμε ότι αν έχεις πάρα πολλά τατουάζ εε αυτό είναι από τα πιο αστεία σίγουρα έχεις μία εμπλοκή ας πούμε και με τον κόσμο των ναρκωτικών. (Γυναίκα 27 ετών)

Η δερματοστιξία έχει συνδεθεί με αρνητικές απόψεις και ιδέες. Επομένως, τείνουν να ετικετοποιούν τα άτομα με δερματοστιξία σύμφωνα με την ιδέες που έχουν γι' αυτήν.

λίγο οπισθοδρομική ας πούμε εικόνα μια χαρά παιδί γενικότερα και αυτός ας πούμε έχει θέμα με τα τατουάζ δηλαδή θεωρεί ότι τα τατουάζ είναι κάτι του διαβόλου ας πούμε κάτι εε εξωπραγματικό, δηλαδή ε μας έλεγε παράδειγμα την άλλη φορά, εε «είδα αυτό το κορίτσι και μ άρεσε αλλά είχε τατουάζ ρε γαμώτο», και τι σε νοιάζει που χει τατουάζ; «ε τώρα για να χει τατουάζ φαντάσου τώρα ας πούμε». (Άντρας 34 ετών)

Οι συμμετέχοντες αναφέρονται στην *έλλειψη αποδοχής* από την οικογένεια. Μία από τις συμμετέχουσες αναφέρει την προσπάθεια απόκρυψης της δερματοστιξίας από την μητέρα της επειδή η στάση της μητέρας της ήταν αρνητική.

γιατί το 'κανες αυτό και θα το έχεις μια ζωή και αν δεν σου αρέσει τι θα το κάνεις; (Γυναίκα 30 ετών)

Μία άλλη, τονίζει τη διαφορά ανάμεσα στις γενεές των ανθρώπων, το λεγόμενο χάσμα γενεών, κατά το οποίο οι απόψεις των παιδιών και των γονιών αποκλίνουν μεταξύ τους.

Η μαμά μου αν και είναι μοντέρνος άνθρωπος και σύγχρονη και τα λοιπά έχει ορισμένα κολληματάκια ένα από αυτά θεωρούσε, όντας κομμάτι άλλης γενιάς είναι 53 χρονών

σήμερα, θεωρούσε ότι το τατουάζ ήταν ένα χαρακτηριστικό των σκληροπυρηνικών ναυτικών και των φυλακόβιων. (Γυναίκα 27 ετών)

Παρόμοια, άλλη μια συμμετέχουσα αναφέρει την έλλειψη αποδοχής της δερματοστιξίας από τις οικογενειακές και τις κοινωνικές της σχέσεις. Η μητέρα της έχει αντίθετες απόψεις σχετικά με την δερματοστιξία απ' ότι η κόρη της. Μάλιστα σύμφωνα με τα λεγόμενα της συμμετέχουσας η μητέρα της υιοθετεί μια αρνητική άποψη περί της δερματοστιξίας λέγοντας ότι είναι συνήθεια των φυλακισμένων.

Ναι, οι δικοί μου ήταν αντίθετοι στο πρώτο τουλάχιστον που ήμουν και μικρή θεωρητικά εεεε αλλά όχι δεν με επηρέασε σε κάτι, δηλαδή σε φάση που γύρισα με το τατού στο σπίτι και μου είπανε φύγε και έφυγα, το είδε η μάνα μου και μου είπε εε αυτά τα κάνουν οι φυλακισμένοι εε γιατί το έκανες αυτό εεε και θυμάμαι είχα φύγει από το σπίτι. (Γυναίκα 30 ετών)

Οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν προβλήματα προκατάληψης ως προς τη δερματοστιξία και στις σχέσεις που σχετίζονται με το επάγγελμα. Μια από τις συμμετέχουσες τονίζει ότι πολλοί πελάτες στη δουλειά ανοίγουν συζητήσεις περί δερματοστιξίας κάνοντάς της ερωτήσεις σχετικά με την επιλογή και τη σημασία των τατουάζ της.

γιατί είναι μια δουλειά που έχει να κάνει με κόσμο με διαφορετικούς εγκεφάλους, με διαφορετικές νοοτροπίες και σε μια κλειστή κοινωνία, οπότε το να βλέπουν μια γυναίκα με ένα τατού στο πόδι είναι λίγο ε σαν να σε κοιτάνε λες και έχεις μόνο ένα πόδι τίποτα άλλο, δεν έχεις κεφάλι δεν έχεις χέρια δεν έχεις υπόλοιπο σώμα έχεις ένα πόδι και καρφώνονται εκεί, [...]πολλοί άνθρωποι μπαίνουν και σε αυτή την διαδικασία δηλαδή να σε ρωτάνε «γιατί το 'κανες αυτό;» οπότε για να ξεφύγεις και από όλες αυτές τις συζητήσεις και πόσο μάλλον σε ένα εργασιακό χώρο. (Γυναίκα 30 ετών)

Επίσης, ένας συμμετέχοντας αναφέρει:

εε υπάρχει προκατάληψη υπάρχει, εγώ δεν έχω αντιμετωπίσει θέμα αλλά ότι με έχει στραβοκοιτάξει καλοκαιρινούς μήνες διευθυντής μου με έχει στραβοκοιτάξει [...]έχω νιώσει ότι έχω στραβοκοιταχτεί ότι έχει δυσανασχετήσει ότι το χω δει το χω δει αυτό εε έχω δει στη δουλειά που ήμουν να βγαίνουνε ανακοινώσεις του στυλ «κοπέλες που έχουν τατουάζ να μην φοράνε μπλουζάκια που να τα δείχνουν φόρα παρτίδα», οκ όχι σοβαρά θέματα αλλά υπάρχει προκατάληψη, είναι ενοχλητικό. (Άντρας 42 ετών)

Άλλη μια συμμετέχουσα αναφέρει:

Ακόμα δεν έχουνε ... ότι τους προκαλούνε... πως να το πω... ασχήμια στο μάτι, ντροπή ότι είναι ενοχλητικό, ότι είναι κάτι κακό ενώ στην ουσία νομίζω ότι δεν είναι κάτι κακό, δε θα επηρεάσει τη δουλειά του άλλου με το να έχει κάποιος τατουάζ. (Γυναίκα 32 ετών)

3.5.2 Η αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιλήψεων της δερματοστιξίας από τα άτομα με τατουάζ

Λόγω των προβλημάτων στον επαγγελματικό τομέα, τα άτομα με δερματοστιξία προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα επιλέγοντας μη ορατά σημεία του σώματος για να κάνουν τατουάζ προσαρμόζοντας την επιθυμία τους για δερματοστιξία με τις κοινωνικές επιταγές.

Μια συμμετέχουσα, εκφράζει την ύπαρξη προκαταλήψεων αλλά και επίκρισης, ώστε προσπαθώντας να αποφύγει τα αρνητικά σχόλια επιλέγει σημεία τα οποία δεν είναι εμφανή στο σώμα της για να αποτυπώσει τις εικόνες που επιθυμεί.

Εεε, ορισμένα σε ορατό ορισμένα όχι εεε, και το επέλεξα να μην κάνω σε ορατό λόγω της δουλειάς μου επειδή έχω σπουδάσει νομική φρόντισα να μην το κάνω σε ορατό σημείο γιατί είναι λίγο προκατειλημμένος ο κόσμος [...] Ε ναι, έχω ακούσει όταν ξεκίνησα να κάνω την άσκησή μου έχω ακούσει ότι «Α έχεις τατουάζ... πως και έκανες... έχεις κι άλλα...» αλλά με ένα επικριτικό ύφος οπότε σίγουρα αυτό με επηρέασε. (Γυναίκα 30 ετών)

Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη συμμετέχουσα υπερασπίζεται τον εαυτό της καθώς δείχνει να σέβεται τις επιλογές της σχετικά με την δερματοστιξία, και από την άλλη έχει την επιθυμία να σεβαστεί την άποψη των γονιών της. Δείχνει μια τάση για διεκδικητική συμπεριφορά και διαφοροποίηση.

αφού τους εξήγησα ότι είναι δικό μου σώμα ότι θέλω το κάνω και πλέον δεν είναι δικό σας θέμα, εε εντάξει γονείς με τα δικά τους, είναι άνθρωποι από άλλες δεκαετίες και εντάξει πρέπει λίγο να σεβόμαστε και το πως σκέφτονται και ε δεν μπορείς να τους αλλάξεις, οπότε προσαρμόζεσαι, ε και λες είσαι ένας άνθρωπος του '50 it's ok εγώ είμαι του '80 οπότε υπάρχουν 30 χρόνια έχει ε, είναι μια διαφορά μεταξύ μας, υπάρχει ένα χάσμα, οπότε το σέβεσαι και σεβέσαι βέβαια και σένα και την επιλογή που έχεις κάνει. (Γυναίκα 33 ετών)

Επίσης, η ίδια αναφέρει ότι επιλέγει μικρά τατουάζ και σε σημεία του σώματος που δεν είναι ορατά. Τονίζει ότι δεν της αρέσει να μιλάει για τα τατουάζ της και να δίνει εξηγήσεις για τις επιλογές της σχετικά με αυτά. Υπάρχει λοιπόν, μια ανάγκη για απόκρυψη αυτών σε σημεία που δεν είναι φανερά στους άλλους με στόχο να ελαχιστοποιήσει τις συζητήσεις σχετικά με αυτά. Από αυτό ανακύπτει μια βαθύτερη ανάγκη για διατήρηση του προσωπικού στοιχείου και προστασία της ιδιωτικότητας. Ωστόσο, αν και δείχνει ότι θέλει να βάλει όρια στην επικοινωνία σχετικά με τη δερματοστιξία, παράλληλα δεν επιθυμεί να έρθει σε αντιπαράθεση με άτομα που έχει επαγγελματικές σχέσεις. Σε ένα ακόμη βαθύτερο σημείο προσπαθεί να αποφύγει την κριτική από τους άλλους με στόχο την κοινωνική αποδοχή και την αποφυγή επαγγελματικών προβλημάτων και συγκρούσεων.

Τώρα έχει εμφανιστεί ένα πρόβλημα γιατί αυτό που έχω κάνει στο πόδι είναι μεγάλο και εε οπότε φροντίζω στη δουλειά να μην φαίνεται, γιατί είναι μια δουλειά που έχει να κάνει με κόσμο με διαφορετικούς εγκεφάλους, με διαφορετικές νοοτροπίες και σε μια κλειστή κοινωνία, [...] Τι θα του πω, ε πρέπει να δώσω μια απάντηση γιατί με ρωτάει «γιατί το έκανες»; [...] νομίζω ότι είναι πολύ προσωπικό για να μπορείς να κάνεις τέτοιες ερωτήσεις σε έναν άνθρωπο, οπότε εκείνη την ώρα πρέπει να πω αυτό είναι κάτι πολύ προσωπικό δεν σε αφορά δεν θέλω να συνεχίσω την συζήτηση και αυτόματα έχεις μπει σε μια διαδικασία άμυνας με τον πελάτη. (Γυναίκα 33 ετών)

Η έλλειψη κοινωνικής αποδοχής της δερματοστιξίας οδήγησε έναν από τους συμμετέχοντες στο να προσαρμοστεί με το να ελέγχει την ορατότητα των τατουάζ. Αυτό απορρέει από την ανάγκη για συμμόρφωση με του κοινωνικούς κανόνες και για διατήρηση ιδιωτικότητας της δερματοστιξίας. Ο συμμετέχοντας πιστεύει ότι εφόσον το τατουάζ αντιπροσωπεύει προσωπικούς λόγους επιλογής δεν είναι αναγκαίο να φαίνεται και να επιδεικνύεται αφού υπάρχει προκατάληψη σχετικά με αυτό. Μέσα από την προσπάθεια του να κρύψει τα τατουάζ φαίνεται η ανάγκη του να εξισορροπήσει αυτά που θέλει με αυτά που είναι κοινωνικά αποδεκτά. Κατά βάθος ίσως να χρειάζεται αποδοχή από τους άλλους αλλά και μια ανάγκη ελευθερίας επιλογών οι οποίες όμως συγκρούονται και προσπαθεί να τις ισορροπήσει.

εε υπάρχει προκατάληψη υπάρχει, εγώ δεν έχω αντιμετωπίσει θέμα αλλά ότι με έχει στραβοκοιτάξει καλοκαιρινούς μήνες διευθυντής μου με έχει στραβοκοιτάξει, έξω, στη δουλειά δεν έχω δώσει δικαιώματα δεν φαινόταν ήταν πουκάμισα μακριά μανίκια ε το καλοκαίρι να σηκώσεις και ένα μανίκι μέχρι εδώ και φαινότανε κάτι δεν έχω δώσει αλλά

με είχανε δει έξω, έχω νιώσει ότι έχω στραβοκοιταχτεί ότι έχει δυσανασχετήσει [...] υπάρχει προκατάληψη, είναι ενοχλητικό αλλά από την άλλη δεν υπάρχει λόγος και να προκαλείς, δεν το κάνεις για να το δείξεις δεν το κάνεις ε, φαντάσου ότι υπάρχουν κάποιοι κανόνες που θα μπορούσες να τους ακολουθήσεις ως ένα βαθμό, εντάξει δεν υπάρχει λόγος ενδεχομένως να πας σε μια δουλειά και να έχεις ένα τατουάζ στη πλάτη και να μου σηκώσεις το μπλουζάκι μέχρι εδώ, δεν υπάρχει λόγος. (Άντρας 42 ετών)

Παρόμοια μία συμμετέχουσα κρύβει τα τατουάζ της αλλά δείχνει να εκφράζει μια διεκδικητική στάση. Δέχεται τους κανόνες της κοινωνίας και του επαγγέλματος της που απαιτεί συγκεκριμένη εμφάνιση, ωστόσο σέβεται και τη δική της επιλογή. Κάνει αυτό που την εκφράζει αλλά με ένα τρόπο ώστε να μην προκαλεί αρνητικές αντιδράσεις στον επαγγελματικό της χώρο. Ενδιαφέρεται να την αποδεχτούν στο επαγγελματικό της περιβάλλον χωρίς να έχει προβλήματα, για αυτό το λόγο προσαρμόζεται εκεί, ενώ φαίνεται να αντιστέκεται στις αρνητικές αντιλήψεις της κοινωνίας σχετικά με τη δερματοστιξία.

θέλω να κρύβονται τα τατουάζ για αυτό δεν πείραζα και από τον αγκώνα και κάτω, και κρύβονται, δηλαδή δεν έχω σημεία που δεν μπορώ να τα κρύψω με τίποτα, δάχτυλα [...]εε αρχικά τα επαγγέλματα που είχα διαλέξει να κάνω γιατί καλώς ή κακώς είμαστε σε αυτή τη χώρα δυστυχώς που δεν νομίζω να τα δεχτεί [...]θα κάνω αυτό που γουστάρω αλλά να το συμβαδίσω λίγο και με την δουλειά μου, με την εποχή με όλα τα τριγύρω και για αυτό όλα τα τατουάζ μου κρύβονται. (Γυναίκα 30 ετών)

Τέλος, και άλλος ένας συμμετέχοντας αναφέρει την προσπάθεια μη ορατότητας των τατουάζ του προκειμένου να αποφύγει τις αρνητικές αντιδράσεις στις επαγγελματικές του σχέσεις.

προσπαθούσα να τα κρύβω τα τατουά γιατί όταν πήγαινα στο χώρο τους και δούλευα και βλέπανε ότι έχω τόσα χαμηλά (εννοεί σε όλο το χέρι) που εκείνα τα χρόνια πολλοί λίγοι είχανε άρχιζαν τα προβλήματα. (Άντρας 42 ετών)

3.5.3 Η κοινωνική επιρροή της δερματοστιξίας

Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι η επιλογή της δερματοστιξίας ορισμένες φορές γίνεται με βάση τη μόδα και την κοινωνική επίδραση που ασκούν οι άλλοι ως προς την απόφαση αυτή. Πολλοί δεν συμφωνούν με τη δερματοστιξία από την πλευρά της μόδας και κάποιοι την ασπάζονται.

Χαρακτηριστικά, ένας από τους συμμετέχοντες, ο οποίος εργάζεται ως tattoo artist, αναφέρει ότι πολλοί επιλέγουν να κάνουν τατουάζ για λόγους μόδας. Αυτό φαίνεται και από τις εικόνες που διαλέγουν οι οποίες συνήθως είναι εικόνες που προβάλλονται πολύ συχνά στην εποχή μας.

*γιατί η δουλειά μας είναι ότι εικόνα καινούρια βγαίνει την ξέρουμε είμαστε οι πρώτοι που θα την βρούμε ε αν δεν είμαστε οι πρώτοι είμαστε ο ενάμιση δεν πας καν στο 2, [...] ας πούμε όταν βγήκε ο άρχοντας των δαχτυλιδιών όλοι θέλανε την γραφή απ' το δαχτυλίδι.
(Αντρας 42 ετών)*

Επίσης, φιλικές σχέσεις φαίνεται να επηρεάζουν ως προ της επιλογή της απόφασης για δερματοστιξία.

στις μέρες μας πολλοί δεν επιλέγουν να κάνουν γιατί είναι το κοινωνικό και μετά κάνει ο κολλητός κάνει και ο άλλος ο κολλητός, υπάρχει τριβή υπάρχει ζεστασιά τσακ τσακ το κάνει και αυτός, σου λέει «πώς μπορεί και το κάνει αυτός και δεν μπορώ εγώ»; (Αντρας 42 ετών)

Η επίδραση της δερματοστιξίας από τους άλλους φαίνεται και στα λεγόμενα μιας συμμετέχουσας η οποία επηρεάζεται ως προς την εικόνα της δερματοστιξίας που θα επιλέξει. Αναφέρει ότι θα επιλέξει ένα σχέδιο που το βλέπει πολύ συχνά στους άλλους και της αρέσει, αλλά και τη μόδα της εκάστοτε εποχής. Φαίνεται ότι υπάρχει ένα είδος κοινωνικής επιρροής που ωθεί την συμμετέχουσα να επιλέξει τι θα αποτυπώσει στο σώμα της.

Επηρεάστηκα από τον κόσμο εκεί που έχει πολλά τατουάζ έχει ο περισσότερος κόσμος εκεί πέρα στην [...] και ειδικά στη [...] ήταν ότι επηρεάστηκα είδα τόσα άτομα να έχουν [...] αλλάζει και η μόδα των τατουάζ γίνονται συνέχεια πιο καινούρια με διαφορετικά σχέδια, ε τότε μπορείς και να το βαρεθείς αλλά σίγουρα έχει γίνει και το πιο ελεύθερο, δηλαδή γραμμές ελεύθερες εικόνες ελεύθερες που είναι της μόδας [...] απλά το είδα και το έκανα είναι σε άλλη ηλικιακή φάση είναι γύρω στα 25 που το έκανα οπότε και όλο αυτό ήταν κάπου της μόδας και μπορεί να το είδα και με επηρέασε. (Γυναίκα 32 ετών)

Επίσης, ένας από τους συμμετέχοντες αν και αναφέρει ότι η μόδα παίζει ρόλο στην απόφαση της δερματοστιξίας, δεν την ασπάζεται ο ίδιος. Ο συμμετέχων τονίζει ότι πολλοί επιλέγουν να κάνουν τατουάζ για λόγους μόδας οι οποίοι επηρεάζονται από φίλους και από την τηλεόραση που προβάλλει τα τατουάζ. Πιστεύει ότι τα άτομα μικρότερης ηλικίας

επηρεάζονται ευκολότερα από τη μόδα. Γι' αυτόν το τατουάζ αντικατοπτρίζει ωριμότητα, συνειδητότητα και κάτι που έχει αξία και νόημα.

Ε τώρα τι δεν θες να ασχολείσαι απλά στις μέρες μας οι περισσότεροι το κάνουν επειδή είναι της μόδας έτσι όπως πας να αλλάξεις το μαλλί σου, τα περισσότερα σχέδια είναι κακοφτιαγμένα γιατί ο καθένας μαθαίνει από κάποιον άλλο πως να κάνει τατουάζ και πάει και κάνει, [...]είναι πολύ μόδα πια [...]Η το κάνεις επειδή το χουν κάνει όλοι, το χει κάνει ο φίλος μου το 'χει κάνει ο άλλος παραπέρα ή γιατί το βλέπω παντού στην τηλεόραση, το βλέπω ε ξέρεις μια μόδα της εποχής που εε είναι υπαρκτή, εε θα αντιμετωπίσω δυσκολίες στο μέλλον με αυτό; (Άντρας 42 ετών)

Παρόμοια, άλλη μια συμμετέχουσα διαχωρίζει τη θέση της από τη δερματοστιξία ως μόδα. Η συμμετέχουσα παρατηρεί ότι είναι πολλά τα άτομα που κάνουν τατουάζ για λόγους μόδας και εμφάνισης και συνήθως αυτά τα τατουάζ δεν εμπεριέχουν κάποιο προσωπικό νόημα ή μια προσωπική ιστορία. Η συμμετέχουσα αποποιείται αυτή τη θέση της σύνδεσης της δερματοστιξίας με τη μόδα. Γι' αυτή η δερματοστιξία σημαίνει κάτι σημαντικό και ως εκ τούτου η σύνδεση του τατουάζ με τη μόδα νιώθει ότι της καταρρίπτει όλη αυτή την αξία, είναι σαν να μειώνεται η δερματοστιξία κατ'επέκταση και τα άτομα που κάνουν τατουάζ από προσωπική πεποίθηση. Η συμμετέχουσα αισθάνεται ότι την κατατάσσουν σε μια ομάδα στην οποία δεν ανήκει καθώς δεν αναδεικνύονται οι λόγοι της επιλογής της δερματοστιξίας.

Πιστεύω πως ναι, αν βγάλουμε έξω μια κατηγορία, αυτή την κατηγορία που το τατουάζ έγινε πάρα πολύ μόδα και βλέπαμε όλους με τους κοιλιακούς να έχουν ένα μανίκι, ειδικότερα στους άντρες, στις γυναίκες πιστεύω δεν έχει γίνει μόδα [...] έγινε μία μάλιστα, αυτή η κατηγορία ανθρώπων πιστεύω χωρίς να θέλω να κρίνω για να μην γίνω και 'γω από αυτούς που δεν ξέρω κάποιον και τον κρίνω ότι ήταν λίγο ε κοίτα πάω σε ένα τατουατζή κάνε μου ένα τατουάζ μανίκι δεν με νοιάζει τι έχει μέσα.

Ναι, αλλά αφού τους συναναστραφώ πρώτα, ειδικά από άντρες, αν ο άλλος δεν έχει τίποτα να σου πει, και δεν έχει κάνει και τίποτα στη ζωή του, ε δεν νομίζω, γιατί τα τατουάζ έχουν μια ιστορία από πίσω, το 'κανε γιατί είναι μόδα γιατί θα ρίξει την γκόμενα, γιατί έχει ο Μπέκαμ όπως σου είπα, γιατί έχω κοιλιακούς ε εκεί χάνει εντελώς την αξία του, [...] Ναι, και αυτό είναι πολύ σπαστικό γιατί κάποιιοι άνθρωποι που τα έχουνε κάνει από πεποίθηση μπλέκονται στο σωρό έλα μωρέ όλοι έχουνε τατουάζ. (Γυναίκα 30 ετών)

Παρόμοια, ένας ακόμη συμμετέχων μιλάει για την επίδραση της μόδας σχετικά με τα τατουάζ και διαχωρίζεται από αυτή. Ο ίδιος αναφέρεται σε δύο κατηγορίες ατόμων με

τατουάζ, σε αυτούς που είναι συνειδητοποιημένοι και ξέρουν τι θέλουν να κάνουν και γιατί το κάνουν και σε αυτούς που δεν ξέρουν τι να κάνουν και επηρεάζονται από τη μόδα. Ο συμμετέχων διαχωρίζει τη θέση του από την πρώτη κατηγορία ατόμων καθώς επιλέγει να κάνει τατουάζ που να έχει νόημα γι' αυτόν. Σε αυτούς που δεν ξέρουν τι θέλουν να κάνουν, τονίζει ότι, ως tattoo artist, δίνει καθοδήγηση και μέσα από τη συζήτηση προσπαθεί να ανακαλύψει στοιχεία για τον εαυτό των ατόμων έτσι ώστε να τους προτείνει τατουάζ που να έχουν νόημα για εκείνους και μία προσωπική σύνδεση. Ο συμμετέχων μέσα από την εμπειρία του έχει διαπιστώσει ότι μεγάλο ποσοστό ατόμων μετανιώνει για την απόφαση της δερματοστιξίας ή επιθυμεί να αλλάξει τα τατουάζ που έκανε με άλλα σχέδια. Φαίνεται λοιπόν, μέσα από την ενασχόληση με τους πελάτες του και με την καθοδήγηση που παρέχει σε αυτούς θεωρεί ότι είναι σημαντικό το τατουάζ να αντικατοπτρίζει ένα συμβολισμό που να έχει κάποιο νόημα για το άτομο.

Εγώ πιστεύω το ίντερνετ είχε κάνει ένα μεγάλο μπαμ, έβλεπες εσύ κάποια αστεράκια στο δρόμο λες εσύ να ρε συ τι θα κάνω, αστεράκια, αλλά και συ ήσουν αναποφάσιτος στο τι θα κάνεις και βρίσκεις την εύκολη λύση συνήθως, βλέπεις τι έχοννε οι πιο πολλοί γύρω σου και κάνεις και συ αυτό, συνήθως λειτουργεί έτσι.

Το 30% το 25% ήτανε συνειδητοποιημένοι οι υπόλοιποι τους έλεγες πάνω κάτω εσύ τι θα κάνοννε, γιατί ήτανε εντελώς αναποφάσιτο το πράγμα, [...] έπρεπε να του δώσεις κάποιες μικρές ιδέες και [...]μετά το πήγαινα και 'γω έτσι ή ψυχολογικά, με τι δουλεύεις να κάνουμε, αν ήτανε ξέρω 'γω ο άλλος ότι του άρεσε η θάλασσα του έλεγα, μπορείς να κάνεις μια άγκυρα ένα ιπποκαμπάκι εε μήπως σ' αρέσουν τα κοχύλια σε καμιά κοπέλα, μήπως σ' αρέσει αυτό; [...], το, το 75% που ερχότανε σου λέω από ανθρώπους δεν 'ξέραν τι θέλαν να κάνοννε, θέλαν να κάνοννε αλλά δεν ξέρανε τι, και μετά από το 75% το 25% ερχότανε να σου πει ότι ξέρεις κάτι; Το μετάνιωσα, να κάνουμε κάτι πιο μεγάλο να σβήσουμε αυτό που έκανα τότε θέλω να κάνω αυτό, που πάλι ερχότανε με έτοιμη εικόνα, δηλαδή δεν υπήρχαν και τόσο πολύ ιδέες να κάνεις με την ιδέα οργανωμένος, ότι θέλω να κάνω αυτό, να συνδυάσουμε αυτό, ε κατάλαβες. (Άντρας 34 ετών)

3.5.4 Η σχέση με τον tattoo artist

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες δηλώνουν ότι έχουν μια καλή σχέση με τον tattoo artist η οποία χαρακτηρίζεται από εμπιστοσύνη, φιλία, εκτίμηση και σε πολλές περιπτώσεις ταύτιση πεποιθήσεων. Οι συμμετέχοντες εκφράζουν την ανάγκη ο tattoo artist να είναι άτομο

που να αποπνέει εμπιστοσύνη αλλά και να ταιριάζει με τον χαρακτήρα τους. Η συμμετέχουσα τονίζει,

Απαιτεί εμπιστοσύνη καταρχήν, να μπορείς να εμπιστευτείς. (Γυναίκα 32 ετών)

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες το τατουάζ θεωρείται επέκταση του εαυτού τους. Αποτελεί κάτι σαν οντότητα που σχετίζεται άμεσα με εκείνους. Με βάση αυτό ανακύπτει η ανάγκη για σεβασμό προς το τατουάζ, όπως ακριβώς και προς το σώμα. Ο tattoo artist είναι ένα άτομο το οποίο επεμβαίνει στο σώμα του ατόμου και στη διαμόρφωση του τατουάζ, για αυτό το λόγο επιθυμούν ο tattoo artist να είναι άνθρωπος εμπιστοσύνης και εκτίμησης καθώς αποτελεί το μέσο για την δημιουργία του τατουάζ.

Η συμμετέχουσα εκφράζει μια ανάγκη για αμοιβαία ταύτιση προσωπικότητας ή νοοτροπίας με τον tattoo artist η οποία σχετίζεται και με την επέμβαση στο σώμα και όχι μόνο με το τατουάζ. Παρακάτω εξηγεί ότι όταν έμαθε για τη ζωή του tattoo artist που είχε επιλέξει να της κάνει τατουάζ απομακρύνθηκε παρόλο που ήταν ευχαριστημένη από τη δουλειά του.

Ναι πολύ ευχαριστημένη, αλλά τελείωσε εκεί το πράγμα, αργότερα μαθαίνοντας κάποια πράγματα για την δική του ζωή και για το τι είναι αυτός σαν άνθρωπος απλά έχασα την εκτίμηση που του είχα οπότε συνεπώς δεν θα μπορούσε αυτός ο άνθρωπος να επέμβει στο σώμα μου. (Γυναίκα 27 ετών)

Ο συμμετέχων αναφέρει ότι προτιμάει τα τατουάζ του να του τα κάνουν οι φίλοι του. Αυτό προσδίδει μια ανάγκη για εμπιστοσύνη. Τονίζει ότι δεν επιθυμεί να του κάνει κάποιος άγνωστος τατουάζ αλλά ούτε η σχέση αυτή να είναι εμπορική. Χρειάζεται να υπάρχει ένα συναισθηματικό στοιχείο στη σχέση με το άτομο που θα του κάνει το τατουάζ.

το πρώτο το έκανα σε μία φίλη που έκανε τατουάζ και ήθελε να κάνει πρακτική, αλλά ήμασταν πολύ κοντά, μετά το έκανα σε ένα φίλο που ήθελε να μάθει οπότε εε και [...] διέθεσα το[...] το κορμί μου ας πούμε, γενικά το τατουάζ εγώ έχω επιλέξει να μου χουν κάνει τατουάζ τρεις άνθρωποι ας πούμε, έχω επιλέξει πως να σου πω εγώ τους γνωρίζω κιόλας δεν ξέρω αν θα πήγαινα να μου κάνει κάποιο τατουάζ κάποιος που δεν ξέρω, όσο καλός και να ναι και να το πληρώσω, δηλαδή δεν μ' αρέσει αυτή η σχέση η εμπορική, μου αρέσει το άλλο, πως να σου πω κάτι να υπάρχει δηλαδή δίνει κάτι από τον εαυτό του αυτός ας πούμε εεε όχι ότι αμφιβάλλω ότι κάποιος που δεν τον ξέρω δεν θα το κάνει εε ίσα ίσα, αλλά προτιμώ αυτό. (Αντρας 33 ετών)

Επίσης, ένας από τους συμμετέχοντες επισημαίνει ότι από τον artist προσλαμβάνει κάποια στοιχεία που τον κάνουν να τον εμπιστευεται, έτσι δημιουργεί μια στενή φιλική σχέση μαζί του. Το ένα από αυτά τα στοιχεία είναι η υπευθυνότητα με την οποία αντιμετωπίζει ο artist τους πελάτες του και συγκεκριμένα τον ίδιο. Σημαντικό ρόλο επίσης στην εγκαθίδρυση σχέσης εμπιστοσύνης παίζει και η ενσυναίσθηση του artist καθώς ο ίδιος φαίνεται να κατανοεί και να συναισθάνεται τον πόνο του πελάτη του και να τον επικοινωνεί. Μέσα από την ενσυναίσθηση, το μοίρασμα των συναισθημάτων, του πόνου αλλά και την συνεργασία ώστε να βγει το επιθυμητό αποτέλεσμα, δημιουργείται μια βαθιά σχέση εμπιστοσύνης. Ένας συμμετέχων αναφέρει χαρακτηριστικά:

*Ναι ακριβώς, γιατί έτσι, και εκεί που είναι να πάμε σπίτι σε 2 ώρες θα πάμε σε 4, έτσι εκεί να βράμε το ίδιο πράγμα χωρίς λόγο, δημιουργείται μία σχέση, φαντάσου ότι είναι ένας τύπος όπου του έχει αφήσει το δέρμα σου στα χέρια του, τον έχει εμπιστευτεί, μπορεί να στο κάψει να στο χαράξει να στο πώς το λένε να το πλησιάσει πολύ, χίλια δυο, δεν είναι, σου κάνει μια πληγή στο κορμί σου, λοιπόν, του 'χεις αφήσει το δέρμα σου και ο σωστός και έντιμος άρτιστ το νιώθει αυτό νιώθει την υπευθυνότητα απάνω σου γιατί σου λέω πολλές φορές άμα τους δεις κουράζονται, ιδρώνουν, αγχώνονται, όχι γιατί δεν ξέρουν να το κάνουν αλλά γιατί είναι όλο αυτό που τους επηρεάζει, ξέρω 'γω καμιά φορά δεν μπορώ άλλο να συνεχίσω γιατί, γιατί, γιατί και πρέπει να το σταματήσουμε, και σε βλέπει να υποφέρεις ρε παιδί μου να πονάς και να σφίγγεις τα δόντια σου έχει το άγχος σου και αυτός, ο σωστός έτσι είναι οπότε καταλαβαίνεις ότι με αυτόν τον άνθρωπο έχεις πολλά να πεις εκείνη την ώρα, και αν πας 2 κ 3 φορές σε ένα στούντιο η σχέση αναπτύσσεται πολύ πιο γρήγορα από το αν πάω 3 φορές για καφέ μαζί του, κατάλαβες;
(Αντρας 42 ετών)*

Παρόμοια, μια συμμετέχουσα θέτει την εμπιστοσύνη και τη οικειότητα ως απαραίτητη προϋπόθεση για να επιλέξει τον tattoo artist προκειμένου να δείξει το σώμα της. Μέσα από τη διαδικασία της δερματοστιξίας τα προσωπικά όρια επαφής με τον tattoo artist καταρρίπτονται εφόσον είναι ένα άτομο που επεμβαίνει στο σώμα της. Επίσης, η συμμετέχουσα εκτιμάει και το γεγονός ότι την ενημερώνει για τη διαδικασία και τα μελάνια. Αυτό δείχνει για εκείνη ότι υπάρχει υπευθυνότητα από την πλευρά του όπως επίσης και σεβασμός προς το σώμα της.

Ναι, τις βελόνες τις ανοίγει μπροστά σου, εντάζει πήγα και σε φίλο δεν πήγα σε κάποιον που δεν ήξερα να κάνουμε τατού, εντάζει θέλεις λίγο να ξέρεις γιατί κακά τα ψέματα αυτός ο άνθρωπος θα σε ακουμπήσει, να νιώθεις εμπιστοσύνη, έχει να κάνει με την υγεία

σου, με το σώμα σου, θες να νιώθεις και λίγο άνετα να μπορέσεις να κάτσεις να εγώ κάθισα και έκανα στα πλευρά μου έπρεπε να είμαι γυμνή οπότε θέλεις να νιώθεις και μια οικειότητα για να είσαι και συ πιο χαλαρός γιατί αν είσαι χαλαρός δεν πονάς τόσο αν σφίγγεις το σώμα σου πονάει. (Γυναίκα 30 ετών)

Αντιστρόφως, και από την πλευρά του tattoo artist ο οποίος συμμετείχε στην έρευνά μας εκφράζει την επιθυμία του για καλές σχέσεις με τους πελάτες του. Ο συμμετέχων φαίνεται να παρουσιάζει μια εμπλοκή με τους πελάτες τους. Ο ίδιος αναφέρει ότι θέλει να τους καθοδηγεί.

Ναι πρώτα θα το φιλτράρω πρώτα, έρχεται με το σχέδιο αλλά αν εγώ βλέπω ότι μπορεί να πάρει βελτίωση ή κάτι είναι λάθος θα το αλλάζω, [...], πρέπει δηλαδή κάπου να, υπάρχει μια καθοδήγηση από μένα δηλαδή για αυτό και για αυτό και για αυτό, δηλαδή αν δεν το καταλάβει θα πρέπει εγώ να το εξηγήσω να το αναλύσω γιατί γίνεται αυτό. (Άντρας 42 ετών)

Επίσης, η έννοια της ενσυναίσθησης φαίνεται να αναδύεται από την πλευρά του σχετικά με τα συναισθήματα που προκαλεί η δερματοστιξία. Ο συμμετέχων αναφέρει ότι συναισθάνεται τον πόνο ή την ευχαρίστηση του πελάτη του την ώρα της διεξαγωγής της δερματοστιξίας.

εε το νιώθω όταν το κάνω σε άλλους, ξέρω ότι εκεί θα το ευχαριστηθεί ή ξέρω ότι εκεί θα πονέσει ή ξέρω σε άλλο σημείο δεν θα καταλάβει τίποτα, αλλά ανάλογα πως θα το πάρει το μυαλό θα πάρει την ανατριχίλα την ευχαρίστηση ή τον πόνο. (Άντρας 42 ετών)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η έρευνα αυτή προσπάθησε να συνεισφέρει στην κατανόηση της δερματοστιξίας και της νοηματοδότησης της μέσα από την εμπειρία και οπτική ατόμων με τατουάζ. Οι συμμετέχοντες μίλησαν ανοιχτά για τις εμπειρίες τους στο πλαίσιο των συνεντεύξεων και μέσα από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε αναδύθηκαν σημαντικές διαστάσεις αναφορικά με την πρακτική της δερματοστιξίας.

Αρχικά, στα λόγια των συμμετεχόντων το σώμα εμφανίζεται ως περιέκτης ενδοπροσωπικών καταγραφών, όπως είναι οι σκέψεις, τα συναισθήματα και οι αναμνήσεις, που οι συμμετέχοντες αποτυπώνουν στο σώμα τους δίνοντας τους μορφή μέσω της δερματοστιξίας. Τέτοια συναισθήματα είναι κυρίως η λύπη και ο φόβος. Η έρευνα μας, έδειξε ότι μέσα από τα τατουάζ γίνεται προσπάθεια υπέρβασης του φόβου αποτυπώνοντας στο σώμα κάτι που προκαλεί φόβο. Παρόμοια αποτελέσματα ανέδειξε στην έρευνα της η Hennessy (2011), οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι μέσα από τη δερματοστιξία εξωτερικεύουν τον εσωτερικό τους κόσμο ενώ υποστήριξαν ότι η δερματοστιξία ήταν το μέσο για να ξεπεράσουν κάποια φοβία και να ενισχύσουν ή να δείξουν κάποιο ψυχολογικό όριο. Επίσης, στο σώμα οι συμμετέχοντες φαίνεται να αποτυπώνουν τις σκέψεις τους, τα συναισθήματα και τις αναμνήσεις τους από σημαντικά γεγονότα της ζωής τους δείχνοντας την ανάγκη να διατηρηθούν ανέπαφα όλα αυτά στο χρόνο μέσω της δερματοστιξίας. Αυτό το εύρημα συγκλίνει με την έρευνα των Firmin και συνεργάτες (2012) οι οποίοι υποστήριξαν ότι ένας από τους λόγους που τα άτομα επιλέγουν τα τατουάζ είναι οι υπενθυμίσεις γεγονότων όπως και η ανάμνηση εμπειριών στο σώμα τους (Tsang, 2014). Κάθε τατουάζ αντανακλά ένα συγκεκριμένο βίωμα ή γεγονός, καθώς βασίζεται στην προσωπική μνήμη του ατόμου (Strohecker, 2011).

Επιπλέον, τα αποτελέσματα ανέδειξαν και διαπροσωπικές καταγραφές σύμφωνα με τις οποίες οι συμμετέχοντες καθρεφτίζουν μέσα από τη δερματοστιξία τις σχέσεις τους με σημαντικούς άλλους, όπως την φιλία, την συναισθηματική δέσμευση. Θέλουν να μοιραστούν με κάποιον κάτι που να τους ενώνει, να έχουν κάτι κοινό πάνω στο σώμα τους, αυτό που για εκείνους έχει αξία. Επίσης, μέσα από τις διαπροσωπικές καταγραφές εκφράζουν τα συναισθήματά τους προς τους άλλους. Αυτό το εύρημα ταυτίζεται και με την έρευνα των Wohlrab et al. (2007) κατά τους οποίους η φιλία και η αγάπη αντανακλώνται στα τατουάζ, καθώς αποτελούν μόνιμες ενδείξεις δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και με την έρευνα του Wessely (2013) ο οποίος υποστήριξε ότι τα κύρια συναισθηματικά κίνητρα ήταν η ατομικότητα, τα

προσωπικά ενδιαφέροντα, η αγάπη προς κάποιο άτομο και ο φόρος τιμής σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο που έχασαν. Έτσι, λοιπόν, παρατηρούμε ότι οι συμμετέχοντες επιθυμούν να διατηρήσουν τη σχέση αγάπης και στοργής που έχουν με σημαντικά πρόσωπα της ζωής τους μέσα από το σώμα και τη δερματοστιξία η οποία χαρακτηρίζεται από μονιμότητα, κατ' επέκταση και η σχέση που συμβολίζεται σε αυτή αποκτάει μόνιμη διάσταση. Έτσι, λοιπόν, η δερματοστιξία αναπαριστά τις σχέσεις με τους άλλους στη ζωή των ατόμων που επιλέγουν τη δερματοστιξία (Tsang, 2014).

Μια σημαντική θεματική κατηγορία που αναδύθηκε μέσα από την ανάλυση είναι αυτή της ενσώματης εμπειρίας. Ενδιαφέρον σε αυτή την κατηγορία φαίνεται να έχει η εμπειρία του πόνου. Πολλοί από τους συμμετέχοντες αναφέρουν ότι η εμπειρία του πόνου είναι εθιστική, ανακουφιστική και θεραπευτική. Μέσα από τον πόνο οι συμμετέχοντες παίρνουν απόσταση από την ψυχολογική δυσφορία που νιώθουν. Αντιλαμβάνονται τον πόνο ως το μέσο μέσα από το οποίο το άτομο αποκτά ένα *επαθλο* καθώς κατάφερε να «κερδίσει» στο τέλος το τατουάζ του. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αναμετρούνται με τον πόνο κατανοώντας και τα όρια τους, νιώθουν ότι συμβάλλουν μέσω του πόνου στη δημιουργία της δερματοστιξίας. Παρόμοια, ο Sweetman (1999, όπως αναφέρεται στο Wohlrab et al., 2007) αναφέρει ότι ο πόνος έχει μεγαλύτερη αξία από αυτή της διακόσμησης της δερματοστιξίας. Επίσης, οι Wohlrab και συνεργάτες (2007) αναφέρουν ότι η σωματική αντοχή στον πόνο, η αίσθηση της υπέρβασης των προσωπικών ορίων και η προβολή της σκληρότητας αναφέρονται, επίσης, ως κίνητρα.

Στην έρευνα μας η δερματοστιξία εμφανίζεται ως ένα στολίδι που κοσμεί το σώμα των συμμετεχόντων και δίνει έμφαση στην αισθητική πλευρά του σώματος. Κάποιοι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι κάνουν τατουάζ για αισθητικούς λόγους και από αυτό αποκομίζουν ευχαρίστηση καθώς αλλάζει θετικά η εικόνα του σώματος τους, ενώ άλλοι δήλωσαν ότι έχουν αρνητική εικόνα για το σώμα τους τονίζοντας ότι κάνουν τατουάζ σε σημεία του σώματος τους που δεν τους αρέσουν έτσι ώστε να τα κοσμήσουν και να νιώσουν καλύτερα. Η δερματοστιξία φαίνεται να λειτουργεί σαν ένας αντισταθμιστικός παράγοντας που εξισορροπεί την αρνητική εικόνα που έχουν για το σώμα τους εφόσον μέσα από αυτή βελτιώνεται. Το εύρημα συγκλίνει με την έρευνα των Pinkard και Cook (2016) οι οποίοι συνδέουν τη δερματοστιξία με την αυτοπεποίθηση καθώς το τατουάζ διακοσμεί τα σημεία του σώματος. Οι Wohlrab και συνεργάτες (2007) αναφέρουν επίσης ότι το πρώτο κίνητρο που ωθεί τα άτομα να αποκτούν τατουάζ είναι η διακόσμηση του σώματός τους, καθώς το τατουάζ εκλαμβάνεται ως αξεσουάρ μόδας ή έργο τέχνης, με κύριο στόχο την ομορφιά. Σε

παρόμοιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Oosterzee (2009), που ανέφερε ως κίνητρο τη διακόσμηση όπως επίσης και ο Tsang (2014) ο οποίος υποστήριξε ότι ανάμεσα στους λόγους της δερματοστιξίας είναι η αισθητική. Η ευχαρίστηση που σχετίζεται με τα τατουάζ εκτός από αισθητικά οφέλη πηγάζει και από την αίσθηση ελέγχου που επιτυγχάνεται με την τροποποίηση του σώματος (Henessy, 2011).

Άλλο ένα σημαντικό εύρημα είναι η έκφραση και η κατασκευή του εαυτού. Μέσα από τη δερματοστιξία οι συμμετέχοντες εκφράζουν πτυχές του εαυτού και του χαρακτήρα τους δίνοντας του πολλές μορφές, ως ελεύθερο, ιδανικό, δυναμικό και παιδικό εαυτό. Αναφέρουν ότι στα τατουάζ τους καθρεφτίζουν στοιχεία του εαυτού τους και της ταυτότητάς τους. Κάποιοι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αποτυπώνουν στο σώμα τους την ελεύθερη πτυχή του εαυτού τους τονίζοντας τον τρόπο που αυτό αναδεικνύεται στη ζωή τους, και άλλοι συμμετέχοντες θεωρούν ότι μέσα από τατουάζ τους δείχνουν την ταυτότητά τους, το ποιοί είναι. Παρόμοια, στην έρευνα των Gill και συνεργατών (2005), οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι τα σώματά τους λειτουργούν ως μια επιφάνεια για την κατασκευή της ταυτότητάς τους, επιτρέποντάς τους να καθιερώσουν έναν χώρο για τους ίδιους στη σύγχρονη κοινωνία. Οι συμμετέχοντες που ήταν φορείς τατουάζ ανέφεραν ότι τα θεωρούν έκφραση της ατομικότητάς τους και της διαφορετικότητας. Τα τατουάζ αποδεικνύουν ότι η τροποποίηση του σώματος είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της δόμησης των προσωπικών αφηγημάτων και της δόμησης του εαυτού (Kjeldgaard & Bengtsson, 2005). Κατά τον Foucault (1977, όπως αναφέρεται στο Langman, 2003) το σώμα αποτελεί το μέσο για την εγχάραξη της ταυτότητας. Επίσης, η έρευνα συγκλίνει και με τα ευρήματα του Colopelnic (2011) ο οποίος υποστήριξε ότι το τατουάζ είναι μια οπτική ένδειξη της ταυτότητας που προβάλλεται για να διαβαστεί από τους άλλους, χωρίς απαραίτητα οι άλλοι να οδηγούνται σε σωστά συμπεράσματα. Επομένως μέσα από τη δερματοστιξία τα άτομα επιτυγχάνουν τον αυτοπροσδιορισμό τους (Henessy, 2011) και την αναπαράσταση του εαυτού τους (Tsang, 2014). Παρόμοια, τα αποτελέσματα της έρευνας συγκλίνουν και με αυτά του Τσιώλη (2014), σύμφωνα με τον οποίο το σώμα αποτελεί προσωπική έκφραση, είναι ένας καμβάς στον οποίο διαμορφώνεται η ταυτότητα και το τατουάζ αποτελεί έναν ελεγχόμενο τρόπο έκθεσης του εαυτού.

Από την έρευνα ανακύπτει και η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας. Αυτή συμπεριλαμβάνει τις στάσεις τρίτων προς τη δερματοστιξία, τους τρόπους που τα άτομα με tattoo αντιμετωπίζουν την έλλειψη αποδοχής της δερματοστιξίας από την κοινωνία, την

κοινωνική επιρροή που ασκείται σε αυτή αλλά και την ιδιαίτερη σχέση που έχουν οι συμμετέχοντες με τον καλλιτέχνη της δερματοστιξίας.

Ως προς τις στάσεις τρίτων, οι συμμετέχοντες αναφέρουν έλλειψη αποδοχής της δερματοστιξίας από το οικογενειακό και κυρίως από το επαγγελματικό περιβάλλον με τη δερματοστιξία να αποκτά προβληματική ή παραβατική διάσταση. Τα τατουάζ φανέρωναν τη συμμετοχή κάποιων ατόμων σε ομάδες, όπως οι κρατούμενοι, ενώ μόνο οι σκλάβοι, οι εγκληματίες, οι πρωτόγονες φυλές και τα μέλη της υποκουλτούρας ήταν φορείς τατουάζ (Atkinson, 2003· Oksanen & Turtiainen, 2005· Wohlrab et al., 2007). Στο παρελθόν, τα τατουάζ συνδέονταν στη δυτική κουλτούρα με κοινωνικές αποκλίσεις (Atkinson, 2003· Pinkard & Cook, 2016· Rapp, 2010). Λόγω της μη αποδοχής της δερματοστιξίας οι συμμετέχοντες της έρευνας επιλέγουν σημεία του σώματος που δεν είναι ορατά προκειμένου να έρθουν με αυτό τον τρόπο σε μια ισορροπία ανάμεσα στις κοινωνικές επιταγές και στην επιθυμία τους για δερματοστιξία. Με αυτό τον τρόπο προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της κοινωνίας αλλά με έναν τρόπο που δεν δείχνει παραίτηση από αυτό που θέλουν και που επιθυμούν. Η έρευνα συγκλίνει με τους Pinkard και Cook (2016), οι οποίοι υποστήριζαν ότι η επιλογή της μορφής του τατουάζ και του μέρους του σώματος φανερώνει μια μορφή συμβιβασμού με την κοινωνική αντίληψη. Επίσης, το εύρημα ταυτίζεται με την έρευνα των Lise και συνεργατών (2010) στην οποία οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι δεν ένιωσαν ποτέ την ανάγκη να κρύψουν το τατουάζ τους, μολονότι παραδέχτηκαν ότι θα το έκαναν εάν πίστευαν ότι θα τους δημιουργούσε κάποιο επαγγελματικό ζήτημα. Τα αποτελέσματα συγκλίνουν και με αυτά της έρευνας του Τσιώλη (2014), σύμφωνα με τον οποίο η δερματοστιξία προϋποθέτει την υπέρβαση των αντιδράσεων του κοινωνικού περιγύρου λόγω σύνδεσης της δερματοστιξίας με παρεκκλίνουσες συμπεριφορές. Ο ίδιος αναφέρει ότι η δερματοστιξία είναι το μέσο αυτοπροσδιορισμού κατά το οποίο τα άτομα διεκδικούν το δικαίωμα της διαμόρφωσης της εικόνας του εαυτού τους.

Ως προς την διάσταση της κοινωνικής επιρροής, πολλοί από τους συμμετέχοντες αναφέρουν ότι επέλεξαν τη δερματοστιξία επειδή επηρεάστηκαν από φίλους τους. Η γνώμη και οι αντιδράσεις των φίλων έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επιλογή της δερματοστιξίας καθώς κάποιοι παρακινήθηκαν από τον περίγυρο τους σχετικά με αυτή την επιλογή τους (Firmin et al., 2012). Επίσης, στην απόφαση της επιλογής της δερματοστιξίας οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι σημαντικό ρόλο έπαιξε και η μόδα. Αντίθετα κάποιοι άλλοι συμμετέχοντες διαχώρισαν τη θέση τους από αυτούς που επιλέγουν τη δερματοστιξία για λόγους μόδας. Από αυτό το διαχωρισμό προκύπτουν δύο ομάδες ατόμων, αυτοί που

επιλέγουν τη δερματοστιξία γιατί αντιπροσωπεύει κάποιο νόημα γι' αυτούς και αυτοί που επιλέγουν τη δερματοστιξία για λόγους μόδας και δεν νοηματοδοτούν τη δερματοστιξία. Η τάση αυτή συμπίπτει με «το στίγμα του προϊόντος» (stigma of commodity) το οποίο συνδέεται με τη μόδα και τις τάσεις της αγοράς σε αντίθεση με «το στίγμα παρέκκλισης» (stigma of deviance) που δηλώνει έλλειψη σύνδεσης με τη μόδα των καιρών. Επίσης, «το στίγμα προϊόντος» συνδέεται με το απρόσωπο, το όμοιο και το επιφανειακό σε σχέση με «το στίγμα παρέκκλισης» που συνδέεται με το προσωπικό, το ατομικό και το διαφορετικό (Larsen et al., 2014). Αυτό συγκλίνει με την έρευνα των Lise και συνεργατών (2010) στην οποία οι συμμετέχοντες θεωρούσαν την απόκτηση τατουάζ μόδα και επομένως, δεν ανέφεραν λόγους που σηματοδοτούσαν την πράξη τους. Τα άτομα αυτά αντιλαμβάνονταν τα τατουάζ περισσότερο ως έναν τρόπο έκφρασης με αισθητικό περιεχόμενο, ώστε να είναι οι ίδιοι περισσότερο ελκυστικοί. Παρόμοια οι Goulding και συνεργάτες (2004), κατέληξαν ότι οι κατηγορίες των ατόμων που αποκτούν τατουάζ είναι τρεις: τα άτομα που ακολουθούν τη μόδα και αποκτούν τατουάζ χάριν αισθητικής, τα άτομα που είναι αφοσιωμένα στην τέχνη των τατουάζ και τα άτομα που ονομάζονται συλλέκτες τατουάζ. Επίσης, οι Kjeldgaard και Bengtsson (2005) διερεύνησαν τα κίνητρα των ατόμων που αποκτούν τατουάζ ένα από τα οποία αποτελεί και η μόδα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το εύρημα σχετικά με τη σχέση με τον tattoo artist. Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι η σχέση με τον tattoo artist χαρακτηρίζεται από εμπιστοσύνη και φιλία. Γι' αυτούς είναι σημαντικό να εμπιστεύονται και να εκτιμούν τον άνθρωπο που επεμβαίνει στο σώμα τους και που αποτυπώνει σε αυτό εικόνες με νόημα και συναισθηματικό περιεχόμενο. Η έρευνα συγκλίνει με αυτή των Goulding και συνεργατών (2004) οι οποίοι διερεύνησαν τη δυναμική των σχέσεων ανάμεσα στους καλλιτέχνες τατουάζ και τους πελάτες τους. Τα θέματα που αναδυθήκαν σχετικά με τις συγκεκριμένες σχέσεις, οι οποίες μπορεί να είναι μακροχρόνιες, αφορούν στην αναζήτηση πληροφοριών για το χώρο και τον καλλιτέχνη που θα αναλάβει το τατουάζ, την αποδοχή, την εμπιστοσύνη και την αμοιβαία εμπλοκή, τη μετάβαση των πελατών στο στάδιο της συλλογής και την ανάπτυξη μιας αίσθησης αφοσίωσης.

Συνολικά, η έρευνα διαφώτισε την εμπειρία της δερματοστιξίας και τον τρόπο με τον οποίο την βιώνουν τα άτομα και την νοηματοδοτούν. Η παρούσα εργασία μπορεί να συνεισφέρει στο πεδίο της συμβουλευτικής με ποικίλους τρόπους.

Αρχικά, από την μεριά των συμβούλων, συνεισφέρει στη διεύρυνση της κατανόησης της δερματοστιξίας και της αποδοχής.

Επιπρόσθετα, με δεδομένο ότι η δερματοστιξία χαρακτηρίζεται από εικόνες αποτελεί οπτικά δεδομένα τα οποία μπορούν να συμβάλουν στη συμβουλευτική διαδικασία. Τα τατουάζ λειτουργούν ως σημεία αναφοράς ή χάρτες που βοηθούν να ειπωθούν οι προσωπικές ιστορίες. Μέσω της δερματοστιξίας και των εικόνων που αποτυπώνει το άτομο στο σώμα του καθίσταται εύκολη η πρόσβαση σε συναισθήματα λόγω της κινητοποίησης των αναμνήσεων που δημιουργούν τα τατουάζ. Επίσης, μέσω των εικόνων μπορούν να συλλεχθούν πολλές προσωπικές πληροφορίες που ίσως ήταν δύσκολο να τις αποκτήσουμε διαφορετικά, καθώς μέσω των τατουάζ είναι δυσκολότερο να ξεχαστούν λεπτομέρειες.

Επιπλέον, καθώς τα τατουάζ ερμηνεύονται από τα ίδια τα άτομα, διαφωτίζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το βίωμα τους και πώς το νοηματοδοτούν. Μέσα από τα τατουάζ τα άτομα εκφράζουν πτυχές του εαυτού τους και αναδεικνύεται και η σχέση με το σώμα τους, στοιχείο απαραίτητο για την ολιστική θεώρηση του ατόμου. Η συζήτηση σχετικά με τα τατουάζ δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να εκφράζονται λιγότερο απρόσωπα ή αφηρημένα καθώς το τατουάζ αποτελεί αναπαράσταση των βαθύτερων συναισθημάτων και εμπειριών τους. Επίσης, είναι ευκολότερο για τα άτομα να εκφράζονται προσωπικά χωρίς να νιώθουν αμυντικά ή εκτεθειμένα στο να μιλήσουν ανοιχτά για τον εαυτό τους καθώς μπορούν να το κάνουν με έμμεσο τρόπο αξιοποιώντας τις εικόνες (Silver, 2013). Επίσης τα άτομα μπορούν να επιλέξουν να εξιστορήσουν οποιοδήποτε μέρος της αφήγησης από τα τατουάζ τους και όποτε θέλουν.

Σημαντικό στοιχείο που πρέπει να αξιοποιηθεί είναι η ευκαιρία του αναστοχασμού όπως προκύπτει μέσα από την αφήγηση των ιστοριών και του βιώματός τους, καθώς μέσω του τατουάζ το άτομο βιώνει τη διαδρομή του στο χρόνο και έτσι μπορεί να επανερμηνεύσει την ιστορία της ζωής του. Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι τα τατουάζ είναι σημαντικά για τη ζωή των ανθρώπων που επιλέγουν να ζήσουν με αυτά και ως εκ τούτου όταν υπάρξει ευκαιρία στη συμβουλευτική διαδικασία να το επικοινωνήσουν αυτό, θα συμβάλλει στο να δημιουργηθεί γρηγορότερα κλίμα εμπιστοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι περιορισμοί που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της παρούσας έρευνας είναι κατά κύριο λόγο μεθοδολογικοί.

Ένας από τους περιορισμούς σχετίζεται με το μέγεθος του δείγματος και με τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα δεν θα είναι δυνατόν να γενικευτούν σε όλο τον πληθυσμό που αφορά το δείγμα καθώς τα δεδομένα που προέκυψαν αποτελούν προσωπικές απόψεις προερχόμενες από ένα μικρό αριθμό το οποίο σημαίνει ότι κάποιος άλλος θα μπορούσε να τα ερμηνεύσει διαφορετικά.

Άλλος ένας περιορισμός, ήταν οι διασπαστικοί παράγοντες του περιβάλλοντος, καθώς το περιβάλλον της διεξαγωγής της έρευνας επιλέχθηκε από τους συμμετέχοντες, ο έλεγχος του ερευνητικού περιβάλλοντος από την ερευνήτρια ήταν περιορισμένος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπάρχουν διασπαστικοί παράγοντες οι οποίοι να έχουν αρνητικές συνέπειες ως προς τον ομαλό τρόπο διεξαγωγής της συνέντευξης.

5.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με δεδομένο ότι ο πόνος αποτελεί ένα καινούριο εύρημα το οποίο δεν συναντάται συχνά στη βιβλιογραφία, θα είχε ενδιαφέρον μεταγενέστερες έρευνες να μελετήσουν τον πόνο σε σχέση με τη δερματοστιξία. Δεδομένου ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αναφέρει ότι επιλέγουν την εμπειρία του πόνου μέσω της δερματοστιξίας ειδικά όταν έχουν ανάγκη να αποφορτιστούν από συναισθηματικές ή ψυχολογικές δυσκολίες. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να διερευνηθεί σε βάθος το πώς συμβάλει ο πόνος στην απόφαση της δερματοστιξίας, ποια συναισθήματα ανακύπτουν και συνδέονται με αυτόν και τη δερματοστιξία καθώς και τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η μετάβαση από την ψυχολογική δυσφορία στην ψυχολογική ευεξία. Επίσης, θα μπορούσε να διερευνηθεί πώς συνδέεται η δερματοστιξία με την ψυχική ανθεκτικότητα και με ποιο τρόπο συμβάλλει στην προσωπική ανάπτυξη του ατόμου, καθώς σύμφωνα με τα ευρήματά μας κάποιοι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι βιώνουν θετικά συναισθήματα μέσα από την δερματοστιξία και αυτό τους βοηθάει να ανταπεξέλθουν στις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Η επιλογή να ασχοληθώ με το θέμα της δερματοστιξίας ωρίμασε μέσα μου καθώς ως σωματική ψυχοθεραπεύτρια ερχόμουν σε επαφή με πρόσωπα τα οποία είναι φορείς τατουάζ. Στη δουλειά με το σώμα επικεντρώνομαι σε οτιδήποτε έχει να κάνει με τις ενσώματες εμπειρίες του ατόμου. Στη διάρκεια της συζήτησης ένιωθα κάποιες φορές ότι η προσοχή μου μετατοπιζόταν από τον συμβουλευόμενο και τα λόγια του στα τατουάζ του. Παρατήρησα ότι καθώς έβλεπα τα tattoo άμεσα και χωρίς σκέψη έκανα υποθέσεις για το λόγο ύπαρξης τους όπως επίσης και κρίσεις αρέσκειας και δυσαρέσκειας. Ένιωθα ότι η επαφή δεν ήταν αδιαμεσολάβητη. Η εμπειρία μου σχετικά με τα τατουάζ ήταν ανύπαρκτη. Θεώρησα απαραίτητο να εμβαθύνω σε αυτό το θέμα γιατί είναι ο τρόπος να διευρύνω την κατανόηση μου και να πλησιάσω με ενσυναίσθηση τις ενσώματες εμπειρίες των ανθρώπων καθώς τα τατουάζ αποτυπώνονται στο σώμα και ως εκ τούτου δεν θεωρούνται ξεχωριστό σώμα αλλά το ίδιο το σώμα.

Είναι αρκετά δύσκολο να νιώσεις τον άλλο αν δεν έχεις ένα παρόμοιο βίωμα. Μπορεί να μην έφτασα στο σημείο να κάνω τατουάζ ή να «χτυπήσω» όπως λένε οι συμμετέχοντές μου αλλά αποτυπώθηκαν μέσα μου οι αφηγήσεις τους σχετικά με την υπομονή και τον πόνο, το ξεπέραςμα των ορίων και την αναμέτρηση με την αντοχή τους, με στόχο να «κερδίσουν», όπως λένε, στο τέλος το δημιούργημά τους. Ταυτίστηκα σε αυτό το σημείο καθώς βαδίζω στο τέλος της έρευνάς μου και συναισθάνομαι τι σημαίνει να ξεπερνάς τα όρια σου για την επίτευξη αυτού που ο κάθε άνθρωπος πιστεύει ότι τον βοηθάει και τον κάνει καλύτερο.

Στη διάρκεια των συνεντεύξεων οι συμμετέχοντες χωρίς να με ξέρουν ανοίχτηκαν και μου εκμυστηρεύτηκαν τις προσωπικές τους ιστορίες. Είχα την μοναδική εμπειρία να βιώσω την εμπιστοσύνη τους. Με ωθούσε μία θετική περιέργεια και ενθουσιασμός για τις αφηγήσεις τους. Οι συμμετέχοντες στην διάρκεια μίας ώρας εξέφραζαν πλούτο συναισθημάτων, σκέψεων και προσωπικών βιωμάτων, ένα σημείο όπου έπρεπε να διαχειριστώ κατάλληλα γιατί αρκετές φορές παρασύρθηκα από τον συμβουλευτικό μου ρόλο και προσπάθησα να εμβαθύνω παραπάνω από ότι όριζε ο ρόλος της ερευνήτριας. Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκανε το ότι οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι σπάνια μιλάνε για τη νοσηματοδότηση των tattoo τους, κάτι το οποίο δεν κάνουν ούτε στις φιλικές τους σχέσεις. Έτσι ένιωσα μεγαλύτερη ευθύνη στο πως και αν θα καταφέρω να εμβαθύνω στις ενσώματες εμπειρίες τους.

Υπήρξαν στιγμές όπου ταυτίστηκα μαζί τους. Ήθελα να τους υπερασπιστώ κυρίως όταν ανέφεραν ότι εξαιτίας του τατουάζ βιώνουν περιθωριοποίηση, χάνουν την εργασία τους

και ο κόσμος τους βάζει «ετικέτες» πριν καλά-καλά τους γνωρίσει. Από την άλλη ένιωθα τεράστια ανακούφιση όταν τους άκουγα να λένε ότι ξεπέρασαν οτιδήποτε αρνητικό. Συναισθάνθηκα τη βαθιά υπαρξιακή ανάγκη των συμμετεχόντων να ορίζουν το πώς θέλουν να βιώνουν τον εαυτό τους. Μέχρι να ολοκληρωθούν οι συνεντεύξεις διαπίστωσα ότι η συζήτηση για τα τατουάζ δημιουργούσε ευχάριστο και άνετο κλίμα καθώς και αμοιβαία σχέση εμπιστοσύνης. Υπήρξαν στιγμές έκπληξης και από τις δύο πλευρές, κυρίως όταν οι συμμετέχοντες στη ροή της αφήγησης τους μέσα από τον αναστοχασμό έκαναν καινούριες συνδέσεις, επανερμήνευαν το βίωμα τους και έφταναν σε νέες συνειδητοποιήσεις. Το ενδιαφέρον μου διατηρήθηκε αμείωτο καθώς συνέχιζα να «τρέφομαι» από τις αφηγήσεις τους, συνειδητοποίησα ότι όσο ερχόμουν κοντά και γνώριζα τους ανθρώπους το τατουάζ ήταν η γέφυρα που μας ένωνε. Δεν τα αντιμετώπιζα πλέον σαν απλές εικόνες πάνω στο σώμα αλλά άρχισα να διακρίνω την «αλήθεια» τους.

Η επαφή μου με αυτό το θέμα με βοήθησε στο να νιώθω πιο άνετα να ανοίξω μία συζήτηση για τα τατουάζ, να διευρύνω την αντίληψη και την ευαισθησία μου στις ενσώματες εμπειρίες των ατόμων με tattoo και να γίνω με αυτό τον τρόπο συμμετέχουσα και όχι θεατής η οποία από άγνοια και προκατάληψη δημιουργεί εμπόδια και όχι γέφυρες επικοινωνίας.

Οι συμμετέχοντες μοιράστηκαν μαζί μου τα μυστικά τους και μου έδειξαν σημεία του σώματός τους που κάτω από «φυσιολογικές» συνθήκες δεν το κάνουν. Ήταν ανοιχτοί στην επικοινωνία, γενναιόδωροι, πρόθυμοι και με στοχαστικό πνεύμα. Έχουν τους λόγους τους να σημαδεύουν το σώμα τους και θεωρώ ότι είναι άτοπο να τους κρίνει κάποιος πριν ανατρέξει στους λόγους τους. Ελπίζω να κατάφερα με κάποιο τρόπο να εμβαθύνω στις ενσώματες εμπειρίες τους. Θα ήθελα να τους ευχαριστήσω από καρδιάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Armstrong, M. L., Faan, R.N., Owen, D. C., Aocn, R.N., Roberts, A. E., & Koch, J. R. (2002). Collegestudents and tattoos: Influence of image, identity, family, and friends. *Journal of psychosocial nursing and mental health services*, 40(10), 20-29.
- Atkinson, M. (2003). *Tattooed: The socio genesis of a body art*. Toronto: University of Toronto Press.
- Βαφειάδη Αι. (2014). *Τατουάζ και ταυτότητες: Κοινωνικές αναπαραστάσεις για τις ατομικές και κοινωνικές λειτουργίες των τατουάζ στον εαυτό και στους άλλους*. Διπλωματική εργασία. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Buckman, T. (2013). *Unique aspects of the professional identity of tattooed psychologists: The professional self-esteem, sense of not belonging and intentional behavior modeling of four tattooed professionals from the field of psychology and psychiatry*. Master's thesis. Jyväskylä nyliopisto: University of Jyväskylä.
- Carter, S. (2016). Got Ink? An Analysis of Personality Traits between Tattooed and Non-Tattooed Individuals. *Journal of Young Investigators*, 30(4), 28-31.
- Colopelnic, N. (2011). The Tattooed Body. *Studia Universitatis Babes-Bolyai-Studia Europaea*, 56(2), 81-102.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης I. 342 (2009). *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009 για τα καλλυντικά προϊόντα*. σσ. 59-209. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:342:0059:0209:EL:PDF>
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας ΦΕΚ 306/Β/14-3-2003 (2003). *Περί υγειονομικών όρων και προϋποθέσεων ιδρύσεως και λειτουργίας εργαστηρίων δερματοστιξίας (τατουάζ)*. Τεύχος Δεύτερο, Αρ. Φύλλου 306, σσ. 4429-4436. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- European Commission (EC) (2016). *Safety of tattoos and permanent make-up: Final report*. Office of the European Union. Ανακτήθηκε από http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC101601/fr_tattoos.pdf

- Firmin, M., Tse, L., Foster, J., & Angelini, T. (2012). External dynamics influencing tattooing among college students: A qualitative analysis. *Journal of College Student Development*, 53(1), 76-90.
- Frecentese, V. (2013). *Tattooing Identity: An analysis of historical and contemporary tattooing practices among members of the military community*. Thesis. Colorado: Colorado College.
- Garcia-Merritt, G. (2014). *Inked Lives: Tattoos, Identity, and Power*. Thesis. Ames: Iowa State University.
- Gill, R., Henwood, K., & McLean, C. (2005). Body projects and the regulation of normative masculinity. *Body & society*, 11(1), 37-62.
- Gillham, B. (2000). *The Research Interview*. London/New York: Continuum.
- Goulding, C., Follett, J., Saren, M., & MacLaren, P. (2004). Process and Meaning in 'Getting a Tattoo'. In B. E. Kahn & M. F. Luce. *NA-Advances in Consumer Research Volume 31* (pp. 279-284). Valdosta, GA: Association for Consumer Research.
- Hennessy, D. (2011). *Ankhs and anchors: tattoo as an expression of identity-exploring motivation and meaning*. Thesis. Wollongong: University of Wollongong.
- Hughes, L. (2013). *The tattooed client— a phenomenological exploration of symbolic representations in Self-concept. Dissertation*. Chester: University of Chester.
- Irwin, K. (2003). Saints and sinners: Elite tattoo collectors and tattooists as positive and negative deviants. *Sociological Spectrum*, 23(1), 27-57.
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας: Εφαρμογές στην ψυχολογία και την εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Kjeldgaard, D., & Bengtsson, A. (2005). *Consuming the fashion tattoo*. In G. Menon & MN: Association for Consumer Research.
- Koch, J. R., Roberts, A. E., Cannon, J. H., Armstrong, M. L., & Owen, D. C. (2005). College students, tattooing, and the health belief model: Extending social psychological perspectives on youth culture and deviance. *Sociological Spectrum*, 25(1), 79-102.
- Κοσμέτσα, Ε. (2010). *Μόνιμο μακιγιάζ και τατουάζ*. Πτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.

- Kosut, M. (2015). Tattoos and Body Modification. In: James D. Wright (ed.). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol 24. Oxford: Elsevier. pp. 32–38.
- Lafrance, M. (2009). Skin and the Self: cultural theory and Anglo-American psychoanalysis. *Body & Society*, 15(3), 3-24.
- Langman, L. (2003). Culture, identity and hegemony: The body in a global age. *Current Sociology*, 51(3-4), 223-247.
- Larsen, G., Patterson, M., & Markham, L. (2014). A Deviant Art: Tattoo-Related Stigma in an Era of Commodification. *Psychology & Marketing*, 31(8), 670-681.
- Lise, M. L. Z., Neto, A.C, Gauer, G. J. C., Dias, H. Z. J., & Pickering, V. L. (2010). Tattooing: profile and discourse of individuals with marks in the body. *Anais brasileiros de dermatologia*, 85(5), 631-638.
- Madfis, E., & Arford, T. (2013). The dilemmas of embodied symbolic representation: Regret in contemporary American tattoo narratives. *The Social Science Journal*, 50(4), 547-556.
- Μακρυγιάννη, Δ. (2004). Εισαγωγή – Το σώμα στην ύστερη νεωτερικότητα. Στο Μακρυγιάννη Δ. (επιμ.). *Τα Όρια του Σώματος Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Νήσος, σελ.11-73.
- Oksanen, A., & Turtiainen, J. (2005). Alifetoldinink: Tattoo narratives and the problem of the self in late modern society. *Auto/biography*, 13(2), 111.
- Oosterzee, A. F. (2009). *Are you regretting your Tattoo?: The effects of demographical variables, initial motivations, impulsiveness, tattoo characteristics, daily events and the decision-making process on having regrets about a tattoo*. Bachelor 's thesis. Enschede: University of Twente.
- Parker, R.(2003). *Body hatred, British journal of psychotherapy*, 19(4), 447-464.
- Pinkard, B. C., & Cook, P. S. (2016). Agency and the Interaction Order: The Feminine Tattooed Body. In *Refereed Proceedings of TASA(The Australian Sociological Association) 2016 Conference* (p. 270-275). Melbourne: Australian Catholic University.
- Πουρκός, Μ.Α. (2016). *Πλαίσιο, σώμα, βίωμα, αναπαραστάσεις. Θεμελιώδη ζητήματα ψυχολογίας και παιδοψυχολογικής*. Αθήνα: Gutenberg.

- Rapp, E. M. (2010). *Stigmatization or decoration: tattoo as deviance, a cross-cultural study*. Senior Thesis. Salem, Oregon: Willamette University.
- Serup, J., Harrit, N., Linnet, J. T., Møhl, B., Olsen, O., & Westh, H. (2015). *Tattoos—health, risks and culture*. Copenhagen: The Council on Health and Disease Prevention.
- Silver, J. (2013). Οπτικές μέθοδοι. Στο Τσέλιου (Επιμ. Εκδ.), Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή (pp.375-393). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Smith, J.A. & Osborn, M. (2008). Interpretive phenomenological analysis (2nd ed.). In Smith, J.A. (ed). *Qualitative psychology*. London : Sage publications.
- Steadman, C., Banister, E., & Medway, D. (2016). Inking Immortality: Exploring the Relations Between (Tattooed) Bodies, Time, and the Permanence/Change Dialectic. *ACR North American Advances*.
- Strohecker, D. P. (2011). Towards a pro-social conception of contemporary tattooing: The psychological benefits of body modification. *Rutgers Journal of Sociology*, 1(1), 10-36.
- Tsang, A. (2014). *My body is a journal, and my tattoos are my story. Exploring the motivations and meanings of tattoos using a multi qualitative-method approach*. Dissertation. Manchester: Manchester Metropolitan University.
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στη ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Walzer, A., & Sanjurjo, P. (2016). Media and contemporary tattoo. *Communication & Society*, 29, 69-81.
- Wessely, M. D. (2013). *Inked and in Public: Tattoos and Disclosure*. Doctoral dissertation, Whitewater: University of Wisconsin-Whitewater.
- Willig, C., (2013). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία : Εισαγωγή*. Τσέλιου Ε. (Επιμ.), Αυγήτα Ε. (Μτφρ.). Αθήνα : Εκδόσεις CUTENBERG.
- Wohlrab, S., Stahl, J., & Kappeler, P. M. (2007). Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body image*, 4(1), 87-95.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ονομάζομαι Αναστασία Κόλλια και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του προγράμματος *Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Ειδική Αγωγή την Εκπαίδευση και την Υγεία* του τμήματος Ειδικής Αγωγής του πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας, εκπονώ έρευνα με θέμα: *Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ: Ψυχοκοινωνική θεώρηση*. Σκοπός της έρευνας είναι να δούμε πώς βιώνουν και αντιλαμβάνονται τα άτομα την εμπειρία της δερματοστιξίας. Η συνομιλία μαζί σας θα γίνει με τη μορφή συνέντευξης. Για διερευνητικούς σκοπούς η συνέντευξη θα μαγνητοφωνηθεί και στη συνέχεια θα απομαγνητοφωνηθεί με τις υπόλοιπες συνεντεύξεις ώστε να αναλυθεί το περιεχόμενο της.

Σας διαβεβαιώνουμε ότι θα τηρηθεί πλήρης ανωνυμία και εχεμύθεια. Σας ενημερώνουμε ότι κανείς εκτός από το ερευνητικό προσωπικό δεν θα έχει πρόσβαση στα ηχητικό υλικό που θα προκύψει από τη συνέντευξη και το οποίο θα καταστραφεί μετά της ολοκλήρωση της έρευνας. Επίσης, σας γνωστοποιούμε ότι στο απομαγνητοφωνημένο κείμενο θα παραποιηθούν τα στοιχεία σας ώστε να μην υπάρχει καμία πιθανότητα αναγνώρισης της ταυτότητας σας. Σας πληροφορούμε επίσης, ότι έχετε το δικαίωμα να διακόψετε οποιαδήποτε στιγμή θελήσετε τη διαδικασία της συνέντευξης χωρίς να βρίσκεστε σε υποχρέωση να αναφερθείτε στην αιτία της απόσυρσης σας από τη διαδικασία. Μπορείτε να έχετε πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησης σας και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Παρακαλώ αν ενδιαφέρεστε να συμμετάσχετε σε αυτή την έρευνα και για οπουδήποτε διευκρίνιση και πληροφορία σχετικά με αυτή επικοινωνήστε μαζί μου στα παρακάτω στοιχεία:

Η ερευνήτρια

Όνοματεπώνυμο:.....

Email:.....

Τηλ.:.....

Υπογραφή:.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην έρευνα με τίτλο «*Αφηγήσεις ατόμων με τατουάζ: Ψυχοκοινωνική θεώρηση*» που υλοποιείται από το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του προγράμματος: *Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Ειδική Αγωγή την Εκπαίδευση και την Υγεία του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας* με υπεύθυνη τη φοιτήτρια Αναστασία Κόλλια

Δηλώνω υπεύθυνα ότι έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνει η ερευνήτρια.

Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πως θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω.

Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν την υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων έχω να πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου.

Κατανοώ επίσης, ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω, συναινώ να συμμετάσχω στην έρευνα οικειοθελώς, παραχωρώντας μια συνέντευξη.

Ο συμμετέχων/ η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά.....

Υπογραφή.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

A. Δημογραφικά στοιχεία

1. Τι ηλικία έχετε;

❖ 22-30 ετών

❖ 31-35 ετών

❖ 36-40 ετών

❖ 41-45 ετών

❖ 46-50 ετών

❖ 51 και άνω

2. Αυτό το διάστημα εργάζεστε; Αν ναι που;

3. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

Απόφοιτος Λυκείου

Πτυχίο ΑΕΙ/ ΤΕΙ

Μεταπτυχιακός Τίτλος Σπουδών

Άλλο (παρακαλούμε προσδιορίστε):

4. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Άγαμος

Έγγαμος

B. Οδηγός Συνέντευξης

1. Πριν πόσα χρόνια αποκτήσατε το τατουάζ;

2. Μπορείτε να το περιγράψετε;

3. Τι συμβολίζει;

4. Πώς συνδέεται με το χαρακτήρα και την προσωπικότητά σας;

5. Συνδέεται με τη ζωή σας ή με συγκεκριμένα περιστατικά που έχετε βιώσει;

6. Πώς το αποφασίσατε; Υπήρχαν συγκεκριμένα κίνητρα ή άτομα που επηρέασαν την απόφασή σας;

7. Υπήρξαν ανασταλτικοί παράγοντες που επηρέασαν την απόφασή σας;

8. Άλλαξε ο τρόπος που αντιλαμβάνεστε το σώμα σας με τη δερματοστιξία;
9. Τι είδους επίδραση είχε το τατουάζ στην ψυχολογία σας και τη ζωή σας γενικότερα;
10. Επηρέασε τον τρόπο που σας αντιμετωπίζουν οι άλλοι;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Πίνακας αποτελεσμάτων

Ευρήματα		
Θεματικές κατηγορίες	Υποθέματα	Παραδείγματα από τις συνεντεύξεις
1. Το σώμα ως περιέκτης ενσώματων καταγραφών	1.1 Περιέκτης ενδοπροσωπικών καταγραφών	<i>«Εννοώ κάποιες μάρκες σκέψεις που μπορεί να έχεις και να δεις μια εικόνα να φανταστείς μια εικόνα και να λες τσ θα πάω να το βάλω θα πάω να το κάνω και αυτό κάτι θα πυροδοτήσει πάλι, κάποιο συναίσθημα κάποια σκέψη, κάποια εξέλιξη, κάτι θα πυροδοτήσει πάλι και σίγουρα θα θέλω να είναι ένα τατού πάνω μου (Γυναίκα 36 ετών)</i>
	1.2 Περιέκτης διαπροσωπικών καταγραφών	<i>[...]τα ζάρια στο χέρι, όταν είχα γνωρίσει την γυναίκα μου [...] θέλαμε να το ζέρουμε εγώ και η γυναίκα μου και θέλαμε να κάνουμε κάτι κοινό, είπαμε να εε να πάρουμε τα ζάρια, βρήκαμε τα ζάρια εε και αν αν δεις</i>

<p>2. Η εμπειρία του πόνου στη δερματοστιξία</p>	<p>2.1 Η θεραπευτική διάσταση του πόνου</p> <p>2.2 Η εθιστική διάσταση του πόνου</p>	<p>σημειώσαμε μόνο το εε κάναμε με μπλε μόνο τον μήνα, τον έβδομο (Άντρας 33 ετών)</p> <p>ότι τα περισσότερα τατουάζ εκτός από τα πρώτα τα έκανα σε περιόδους της ζωής μου που δεν ήμουν καλά ήταν σαν κάτι ήθελα κάτι να με, να με, να με κάνει καλά και επέλεγα να πάω να κάνω τατουάζ, δηλαδή έπαιρνα τον τατουατζή μου και του 'λεγα θέλω να χτυπήσω τατουάζ, δηλαδή ήμουνα σε φάση, δηλαδή με έβγαζε από μια μιζέρια με έκανε καλά μου έφτιαχνε την διάθεση . (Γυναίκα 30 ετών)</p> <p>πόναγε πάρα πολύ, σκέψου ήταν το μόνο τατουάζ που μετά έκανα πυρετό και τέτοια από την ταλαιπωρία του οργανισμού ήταν σαν να έκανα χειρουργείο χωρίς αναισθησία δηλαδή</p>
--	--	--

<p>3. Το τατουάζ ως στολίδι και ως και ως τέχνη</p>	<p>2.3 Ο πόνος ως έπαθλο</p> <p>3.1 Η σχέση με το σώμα</p>	<p>ήμουν εκεί στο πλάι και δεν μπορείς να σταματήσεις κιόλας άμα ξεκινήσεις, ήταν επώδυνο[.] αλλά αυτό που λένε για τον πόνο του τατουάζ ισχύει πάρα πολύ ότι είναι εθιστικός ότι ναι...</p> <p>ακόμα και ο πόνος στην αρχή είναι ωραίο πράγμα είναι ότι «το κέρδισα ρε παιδί μου το χω δουλέψει για αυτό», ότι για αυτό το πράγμα που χω πάνω μου αυτή τη στιγμή έχω υπομείνει κάτι και το 'χω δεν μου το χάρισε κανένας το κέρδισα εγώ έχω πονέσει για αυτό, κατάλαβες τι εννοώ; (Γυναίκα 27 ετών)</p> <p>νομίζω το ότι με έκανε να νιώσω καλύτερα, ότι μέσα στο πλαίσιο ότι μου ανεβάζει την αυτοπεποίθησή μου ανέβασε και αυτό ότι</p>
--	--	--

<p>4. Η δερματοστιξία ως μέσο έκφρασης ή κατασκευής της ταυτότητας</p>	<p>4.1 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του ιδανικού εαυτού</p> <p>4.2 Το τατουάζ ως μέσο έκφραση του ελεύθερου εαυτού</p>	<p>νιώθω όμορφα το σώμα μου, να κοιτά αυτό, να μου πάει στη γάμπα μου ξέρω 'γω.</p> <p><i>Εε, ηηη, γενικά δεν είμαι και πολύ αισιόδοξος τύπος, ας πούμε δεν ήμουν ποτέ ίσως εεε το βάζεις εδώ για να σου θυμίζει ότι εεε μήπως πρέπει να αλλάξω λίγο και την αντίληψη των πραγμάτων; Μήπως να τα δω λίγο πιο θετικά; Γενικά δεν είμαι...</i> <i>(Αντρας 42 ετών)</i></p> <p><i>Ο συμβολισμός τους είναι αυτό η ελευθερία, το μόνο ζώο που δεν μπορεί να κλειστεί σε κλουβί, αν το φυλακίσεις πεθαίνει και γι αυτό και είναι ρεαλιστικά χελιδόνια αυτά πετάνε ελεύθερα ας πούμε κάπου, πετάνε δεν είναι σε κλειστή στάση ούτε σε στατική εε [...] αυτό συμβολίζει και μια πλευρά</i></p>
---	---	---

	<p>4.3 Το τατουάζ ως μέσο έκφρασης του δυναμικού εαυτού</p>	<p>της δικής μου προσέγγισης για τη ζωή και το χαρακτήρα μου προς και της δικής μου στάσης γενικότερα εεε, προφανώς όταν εγιν... όταν έγιναν αυτά τα χελιδόνια αισθανόμουν κάπως εγκλωβισμένη και γι' αυτό έκανα αυτό σαν μία μετουσίωση ας πούμε κάπως εεε... (Γυναίκα 32 ετών)</p> <p>και υπάρχουν χαλάσματα και είναι πέτρινα και γκρεμίζονται παρόλα αυτά η μορφή και η δύναμη του εαυτού βγαίνουν μπροστά για να βγει από τα χαλάσματα και να τα αφήσει πίσω ας πούμε [...] Όλη αυτή η περιγραφή που σου έκανα εξηγεί πως συσχετίζεται με την προσωπικότητα μου δηλαδή αυτό ότι λόγω ότι τα, τα γκρεμίσματα και τα λοιπά είναι οι δύσκολες καταστάσεις οι οποίες βιώνω και τα λοιπά και το ότι αν εγκαταλείπεις το</p>
--	---	--

	<p>4.4 Το τατουάζ ως μέσο έκφραση και ανάμνησης της παιδικότητας</p>	<p>υλικό το οποίο είστε φτιαγμένοι και κάνεις ένα βήμα μπροστά είναι η δύναμη ας πούμε που μπορεί να παραχθεί από τον εαυτό και να σου δώσει ώθηση να προχωρήσεις για το μέλλον.</p> <p>(Γυναίκα 32 ετών)</p> <p>Και γενικότερα είναι όλα καρτούν είναι ένα φεγγαράκι το οποίο έχει και μάτια, είναι αυτό εδώ το τοπίο το οποίο είναι τετράγωνα τρίγωνα, εε κατάλαβες συνδυάζεται κάπως εε είναι σαν παιδικό, είναι σαν παιδικά άμα το σκεφτείς, αυτό δεν ξέρω το 'χα εε το σκεφτόμουν αργότερα μετά από εε το κανα το 6 το 'χω περίπου 12 χρόνια νομίζω; Και το σκεφτόμωνα τώρα πριν κάνα χρόνο δύο; ότι ίσως αυτό για ίσως μου βγήκε και το έφτιαξα λίγο πιο παιδικό λόγω του ότι</p>
--	--	---

<p>5. Η κοινωνική πλευρά της δερματοστιξίας</p>	<p>5.1 Στάσεις τρίτων προς τη δερματοστιξία</p> <p>5.2 Η αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιλήψεων της δερματοστιξίας από τα άτομα με τατουάζ</p>	<p>μπορεί να έχασα κάποια πράγματα στη παιδική μου ηλικία εε κατάλαβες.</p> <p>σήμερα, υπάρχει πολύς κόσμος που το κοιτάει με επιφύλαξη ακόμα το 'χουνε συνδέσει κάπως με την αλητεία ίσως δεν ξέρω ή για κάποιους συνεπάγεται ας πούμε ότι αν έχεις πάρα πολλά τατουάζ εε αυτό είναι από τα πιο αστεία σίγουρα έχεις μία εμπλοκή ας πούμε και με τον κόσμο των ναρκωτικών.</p> <p>(Γυναίκα 27 ετών)</p> <p>Εεε, ορισμένα σε ορατό ορισμένα όχι εεε, και το επέλεξα να μην κάνω σε ορατό λόγω της δουλειάς μου επειδή έχω σπουδάσει νομική φρόντισα να μην το κάνω σε ορατό σημείο γιατί είναι λίγο προκατειλημμένος ο κόσμος [...] Ε, ναι έχω</p>
---	--	--

		<p>ακούσει όταν ξεκίνησα να κάνω την άσκησή μου έχω ακούσει ότι «Α, έχεις τατουάζ... πως και έκανες... έχεις κι άλλα...» αλλά με ένα επικριτικό ύφος οπότε σίγουρα αυτό με επηρέασε.</p> <p>(Γυναίκα 30 ετών)</p>
	<p>5.3 Η κοινωνική επιρροή της δερματοστιξίας</p>	<p>[..]στις μέρες μας πολλοί δεν επιλέγουν να κάνουν γιατί είναι το κοινωνικό και μετά κάνει ο κολλητός κάνει και ο άλλος ο κολλητός, υπάρχει τριβή υπάρχει ζεστασιά τσακ τσακ το κάνει και αυτός, σου λέει «πώς μπορεί και το κάνει αυτός και δεν μπορώ εγώ»;</p> <p>(Άντρας 42 ετών)</p>
	<p>5.4 Η σχέση με τον tattoo artist</p>	<p>Ναι ακριβώς, γιατί έτσι, και εκεί που είναι να πάμε σπίτι σε 2 ώρες θα πάμε σε 4, έτσι εκεί να βαράμε το ίδιο πράγμα χωρίς λόγο, δημιουργείτε μία σχέση, φαντάσου ότι είναι ένας τύπος όπου του έχεις αφήσει το δέρμα σου στα</p>

		<p><i>χέρια του, τον έχεις εμπιστευτεί, μπορεί να στο κάψει να στο χαράξει να στο πώς το λένε να το πληγιάσει πολύ, χίλια δυο, δεν είναι, σου κάνει μια πληγή στο κορμί σου, λοιπόν, του 'χεις αφήσει το δέρμα σου και ο σωστός και έντιμος άρτιστ το νιώθει αυτό νιώθει την υπευθυνότητα απάνω σου γιατί σου λέω πολλές φορές άμα τους δεις κουράζονται, ιδρώνουν, αγχώνονται, όχι γιατί δεν ξέρουν να το κάνουν αλλά γιατί είναι όλο αυτό που τους επηρεάζει...</i></p>
--	--	---

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

created with www.bubbl.us